

Mezőcsáti Napocska Óvoda

Napocska Óvodai Pedagógiai Program

2022.

Intézmény OM azonosítója: 202497	Intézményvezető: ..... Bubenkóné Hudák Erika intézményvezető
Legitimációs záradék	
A nevelőtestület nevében elfogadta: ..... Csótkáné Bagi Ildikó nevelőtestület nevében	Véleménynyilvánítók: ..... szülők közössége nevében
Ph.	
A dokumentum jellege: nyilvános	Érvényes: A kihirdetés napjától: 2022. szeptember 27. - visszavonásig

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék.....	3
1. BEVEZETŐ.....	7
2. ADATOK.....	9
3. HELYZETKÉP.....	10
4. ÓVODÁNK ALAPELVEI.....	10
4. 1. Gyermekkép, óvodakép.....	10
4. 2. Óvodai nevelésünk célja.....	11
4. 3. Helyi óvodai nevelési programunk alapelvei.....	12
5. AZ ÓVODA ÁLTALÁNOS FELADATAI.....	13
5.1. Személyiségfejlődés biztosítása.....	13
5.2. Egészséges életmód alakítása – egészségfejlesztési program.....	15
5.2.1. A gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása.....	15
5.2.2. Az egészséges életmód alakításának területei, egészséget támogató ismeretek, és képességek fejlesztése.....	16
5.2.3. Harmonikus, összerendezett mozgás, a gyermek testi képességei fejlődésének elősegítése, mozgásigény kielégítése.....	19
5.3. Az óvoda gyermekvédelemmel kapcsolatos pedagógiai tevékenysége.....	26
5.3.1. Gyermekvédelemmel kapcsolatos fogalmak.....	26
5.3.2. A nevelőtestület általános gyermekvédelmi feladatai.....	28
5.3.3. A gyermekvédelmi megbízott feladatai.....	28
5.3.4. Óvodavezető gyermekvédelmi feladatai.....	29
5.3.5. Általános gyermekvédelmi feladatok megvalósítását segítő tevékenységi formák, módszerek a nevelőtestület részére.....	29
5.3.6. Speciális gyermekvédelmi feladatok megvalósítását segítő tevékenységi formák, módszerek a nevelőtestület részére.....	29
5.3.7. Gyermekvédelmi információáramlás módja, követelményei.....	30
5.3.8. Sikerkritériumok.....	30
5.4. A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása.....	30
5.5. Baleset megelőzés és elsősegélynyújtás.....	31
5.5.1. Balesetvédelmi szabályok a gyermekek számára.....	31
5.5.2. Az egészséges életmód alakításából adódó feladatok.....	33
5.6. Érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés.....	34
5.6.1. Elsődleges célunk.....	34
5.6.2. A felnőtt - gyermek kapcsolat.....	35
5.6.3. Óvoda - család együttműködése.....	35
5.6.4. Érzelmi vezéreltség.....	35
5.6.5. Az érzelmi nevelés és szocializáció biztosításából adódó feladatok.....	36
5.6.6. Kiemelt feladatok.....	37
5.6.7. Beszoktatás.....	38
5.6.8. Befogadási rendszerünk jellemzői.....	38
5.7. Illem az óvodában.....	39
5.8. Anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.....	41
5.8.1. Anyanyelvi nevelés.....	41
5.8.2. Feladatok.....	42
5.8.3. Értelmi fejlesztés.....	45
5.8.4. Célunk.....	45
5.8.5. Kiemelt nevelési feladatunk.....	46

5.8.6. Az anyanyelvi nevelésből, értelmi fejlesztésből és nevelésből adódó feladatok ...	46
5.9. Migráns gyermekek interkulturális nevelése.....	47
5.9.1. Alapelveink	47
5.9.2. Célunk	47
5.9.3. A migráns gyermekek interkulturális neveléséből adódó feladatok	47
5.9.4. Elvárt eredmények.....	48
5.10. Tehetségnevelés- tehetségfejlesztés az óvodában	48
5.11. A sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése.....	48
5.11.1. Sajátos nevelési igény fogalma	48
5.11.2. Alapelvek – részfeladatok a sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésében ...	49
5.11.3. Óvodánkban vállaljuk annak a kisgyermeknek az integrációját, aki:	49
5.11.4. Az integrálás lehetőségének további feltételei	49
5.11.5. Az integráció általános elvei	50
5.11.6. Befogadó szemlélet alapelvei	50
5.11.7. Szakértői Bizottság szakvéleményének tartalmaznia kell:.....	50
5.11.8. Csoportszervezés elvei	51
5.11.9. Eredményes integrálás személyi és tárgyi szükségletei	51
5.11.10. Az integrációs folyamatban közreműködő partnerek és feladataik.....	51
6. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI	55
6.1. Személyi feltételek	55
6.1.1. Pedagógusi létszám	55
6.1.2. Technikai létszám.....	55
6.1.3. Óvodai élet megszervezése	56
6.1.4. Napirend, heti rend	56
6.2. Óvodánk tárgyi feltételei	58
6.3. Óvodánk tartalmi munkája	58
6.3.1. Óvodai ünnepeink	59
6.3.2. Néphagyományok gyakorlása	60
6.3.3. Közösségi programok.....	60
6.4. Az óvoda kapcsolatrendszere	61
6.4.1. A család és az óvoda kapcsolata.....	61
6.4.2. A fenntartó és az óvoda kapcsolata	61
6.4.3. Szakszolgálatok és az óvoda kapcsolata	61
6.4.4. Óvoda és Könyvtár kapcsolata	62
6.4.5. Gyermekegészségügy és az óvoda kapcsolata	62
6.4.6. Bölcsőde és óvoda kapcsolata	62
6.4.7. Iskola és óvoda kapcsolata	62
6.4.8. Gyermekjóléti szolgálat és óvoda	62
6.4.9. A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei és az óvoda	62
7. Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvodapedagógus feladatai.....	63
7.1. Csoportszervezés	63
7.2. Tevékenységek szervezése	63
7.3. Tervezés	64
7.3.1. Csoportnaplóban rögzítettek	64
7.3.2. Szokásrend és közösségi élet alakulása.....	65
7.3.3. Egyéni fejlődés dokumentálása	65
7.4. Az óvodai élet tevékenységformái	66
7.4.1. Játék.....	66
7.4.2. Verselés-mesélés, dramatikus játék.....	68
7.4.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc, néptánc.....	69

7.4.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	73
7.4.5. Mozgás	74
7.4.6. A külső világ tevékeny megismerése	78
7.4.7. Munka jellegű tevékenységek	80
7.4.8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás	83
8. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE.....	84
8.1. A testi érettség mutatói, sikerkritériumai	85
8.2. Gondolkodás műveletei.....	85
8.3. A lelki érettség mutatói, sikerkritériumai.....	87
9. Ellenőrzés, értékelés, mérés.....	90
1. sz. Melléklet.....	93
A prevenció és korrekció fejlesztőprogram tartalma és feladatai	93
2. sz. Melléklet.....	105
3. sz. Melléklet.....	110

A programot szerkesztette:	Erőssné Király Ildikó	ny. intézményvezető
Átdolgozta:	Bubenkóné Hudák Erika	intézményvezető
Közreműködtek:	Csótkáné Bagi Ildikó	BECS tag
	Horovecz Tiborné	BECS tag
	Kürthy Jánosné	BECS tag
	Törő Mónika Julianna	BECS tag

Készült: Mezőcsát, 2022. szeptember 01.

A program elkészítésénél felhasználásra került:

1. 2011. CXC. tv. A nemzeti köznevelésről
2. 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai Nevelés Országos Alap Programjának kiadásáról
3. 20/2012. (VIII.31.) EMMI r. a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
4. 137/2018. (VII.25.) Korm. rendelet 1. melléklet
5. Komplex-prevenációs Óvodai Program
6. Lépésről-lépésre Kisgyermekfejlesztő Óvodai Program
7. Néphagyományőrző Óvodai Program
8. Helyi óvodai nevelési program „2004”
9. Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve
10. Nemzeti etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelve
11. Csicsergők Napközi otthonos Óvoda Helyi programja

*„A gyökerek persze
nem látszanak,
de tudod, azok tartják a fát.”
/görög költő/*

1. BEVEZETŐ

Köszöntjük programunk olvasóját!

E program, melyet Ön a kezében tart a Mezőcsáti Napocska Óvoda pedagógiai programja.

Megírásának szükségességét a mai gyermek szükségletei, a mai társadalmi folyamatokban végbemenő gyors változások kívánták tőlünk.

*„Az óvodai nevelés értékeit tisztelve és ápolva nem kerülhető el a fejlődés, a megújulás.”
/ Lépésről-lépésre kisgyermekfejlesztő óvodai program. /*

Programunk az óvoda integrálásának következtében összetett. 2005. július 01.-től az ÁMK-ba bevont óvodaként működünk, ezért a helyi óvodai nevelési programunkat is egységes egészévé kellett össze dolgoznunk. Az addig bevezetett helyi óvodai programokon, nevelési módszereken azonban nem kívántunk változtatni. Minden óvodai egységünkben szakmailag elismert, tapasztalt szakemberek várják a hozzájuk beiratkozó gyermekeket. Pedagógiai programunk tükrözi nevelési felfogásunkat, érdeklődési körünket, szakmai erősségünket. Ez indokolja, hogy minden tagóvodánk megőrizhette addig kialakított arculatát. Különböző pedagógiai módszereink még inkább fokozzák nevelésünk sokszínűségét, a szülők számára választási lehetőséget biztosítunk a gyermekeiknek legmegfelelőbb nevelési felfogás szerinti óvodai fejlesztésre.

2011 szeptemberétől fenntartónk döntése alapján óvodai nevelésünket két telephelyen az Árpád úti tagóvodában, 4 csoportban, és a Hősök terei tagóvodában 3 csoportban folytattuk, valamint bölcsődei egységünket megszüntettük. 2016-tól 3-3 csoporttal működünk. 2018-tól Mezőcsáti Napocska Óvoda néven működünk.

Programmeleink hosszú előkészületi munkák, továbbképzésen való részvétel, írásos anyagok felkutatása és megismerése, gyakorlati megtekintése, kritikák ütköztetése során született meg. Nevelési felfogásunknak legmegfelelőbb, gyermekeink fejlesztését leginkább szolgáló, haladó felfogású óvodapedagógiai irányzatot kerestünk. Kutató munkánk során tisztán láttuk, hogy olyan gyermekeket nevelünk, akik különböző családi környezetből, különböző képességekkel jönnek hozzánk, eltérő érdeklődésűek, egyéni fejlődési ütemben haladnak.

Célunk az ingerszegény környezetből jövő gyermekek egyenlő hozzáféréseinek biztosítása, felzárkóztatása, a kiemelkedő képességű gyermekek gondozása és olyan egyének fejlesztése, akik felnőtt korban megfelelnek a demokratikus társadalom kihívásainak.

Nevelőmunkánk gyakorlása folyamán eljutottunk arra a felismerésre, hogy csak akkor leszünk eredményesek, ha meghirdetjük NYITOTTSA GUNKAT a családok és környezetünk felé.

Szeretnénk, ha a szülők is, - mint mi – magukénak éreznék az intézményünket és aktívan közreműködnének gyermekeik óvodai nevelésében, hiszen egyet akarunk: a gyermekeknek nyugodt, élmény gazdag gyermekkort biztosítani és olyan gyermekeket engedni az iskolába, akik alkalmasak az iskolai tanulásra.

Pedagógiai programunk összeállításakor igyekeztünk szem előtt tartani a hozzánk járó gyermekek érdekeit, szüleik igényeit, a kor kihívásait.

A 2011. évi CXC törvény 21. fej. 26. § (1) előírja az óvodák számára a foglalkoztatási program elkészítését, elfogadtatását és nyilvánosságra hozatalát. Szükségességét mi is érezzük a gyakorlatban, ezért örülünk a lehetőségnek, hogy egyéni arculatot adhatunk óvodánknak.

„A programot jó szívvel és felelőséggel ajánljuk azoknak a szülőknek, akik bíznak a gyermekek fejlődésében, a személyiség kibontakoztatásában, de azt vallják, hogy mindehhez szükséges az érett felnőtt, a gyermeket értő és ismerő óvodapedagógus tudatos hatása, a nevelés.” /Lépésről-lépésre kisgyermekfejlesztő óv.pr./

2. ADATOK

1. Az óvoda neve, székhelye: Mezőcsáti Napocska Óvoda
3450 Mezőcsát, Hősök tere 15.
telefonszáma: 49/ 552-176; 49/552-177
e-mail: picur.napocska.ovoda@gamil.com
2. Az óvoda alapítója: Mezőcsát Város Önkormányzata
3. Fenntartó: Mezőcsát Város Önkormányzata
4. Felügyeletet gyakorló szerv: Mezőcsát Város Önkormányzat Képviselő Testülete
3450 Mezőcsát, Hősök tere 1.
5. Az óvoda közfeladata: Óvodai nevelés, iskolai életmódra felkészítés
Napközi otthon jellegű ellátás
Képesség kibontakoztató és integrációs felkészítés, nevelés és oktatás
Kulturális, egyéb szabadidős és egészségnevelési feladatok ellátása
Néptánc oktatás
A különleges bánásmódot igénylő gyermekek ellátása a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény alapján:
  - Az intézmény ellátja a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekeket, tehát azokat, akik a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorukhoz viszonyítottan jelentősen alul teljesítenek, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányossággal küzdenek, közösségbe való beilleszkedésük, személyiségfejlődésük, nehezített vagy sajátos tendenciát mutat, de nem sajátos nevelési igényűek.
  - Az intézmény vállalja a sajátos nevelési igényű gyermekek különböző csoportjai közül a beszéd fogyatékos, az enyhe fokban értelmi-, vagy érzékszervi- (gyengén látó, közepes vagy súlyos fokú nagyothalló), a mozgásszervi- fogyatékos, illetve az egyéb enyhe pszichés fejlődési zavarral küzdők nevelését.
7. Kiegészítő tevékenység: tanfolyamszervezés
8. Az óvoda jogállása: önálló jogi személy
részben önálló gazdálkodású költségvetési intézmény

3. HELYZETKÉP

Városunk B-A-Z. megye déli részén helyezkedik el, tipikusan mezőgazdasági település.

Legfőbb nevezetességei, a műemlék templomok, Márk-kastély, Polgármesteri Hivatal, tájházak, meleg vizes fürdő.

Óvodánkon kívül városunkban két iskola: Egressy Béni Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola, a Dr. Enyedi Andor Református Általános Iskola, Óvoda és Bölcsőde, valamint a Miskolci SZC Mezőcsáti Gimnáziuma és Szakképző Iskolája, és Mezőcsáti Művelődési Központ és Könyvtár működik, mint nevelési, művelődési intézmények.

A lakosság összetételét tekintve a hátrányos helyzetűek aránya kb. 40%. Sok a munkanélküli lakos. Mivel a közeljövőben változás nem várható, magától értetődően súlyosan befolyásolja, behatárolja városunk nevelő-oktató intézményeinek helyzetét, lehetőségeit. Az itt élő emberek kb. 40 %-a átlagos vagy afölötti életszínvonalon, de a 60 %-a a létminimum szintjén, vagy alatt él, hátrányos helyzetben, melyben a gyerekeknek a minimális létfeltételeket is alig tudják biztosítani.

Kisebb magánvállalkozók, társas vállalkozások, és az önkormányzat, valamint a Református Egyház által működtetett intézmények jelentik a munkahelyi lehetőségeket.

Maga a város sokkal inkább a falusi életvitel, a mezőgazdasági tevékenységek, növények, állatok megismerésére nyújt lehetőségeket.

Városunknak ivóvíz-, szennyvíz-, telefonhálózata, kiépült gázvezeték rendszere van, a fenntartó önkormányzat szűkös gazdasági helyzetben működik. Intézményeit csak a minimális keretek között tudja fenntartani.

Tárgyi felszereléseinket lehetőségeinktől függően, folyamatosan bővítjük, korszerűsítjük. Ehhez a költségvetés keretein túl felhasználjuk az óvodát támogató „Nyitnikék” a Mezőcsáti Napközi Otthonos Óvodákért Alapítvány bevételeit és nyertes pályázataink többletforrását.

A nevelőtestület sokéves szakmai tapasztalattal, kiváló szaktudással, folyamatos önképzéssel igyekszik megfelelni a mai kor társadalmi és szakmai kihívásainak.

Gyermekeink között egyre több a beilleszkedési, magatartási nehézséggel küzdő, részképesség-lemaradással rendelkező, sajátos nevelési igényű, és az egészségügyi szokások hiányával érkező kisgyermek.

Nyitottak vagyunk a partneri elvárások iránt, de szolgáltatásainkat a szakmaiság és a gyermekek mindenekfelett álló érdekét szolgáló szempontok határozzák meg.

4. ÓVODÁNK ALAPELVEI

4. 1. Gyermekkép, óvodakép

„Arra taníts, hogy önálló lehessenek, hogy büszke lehessenek magamra!” /Montessori/

Óvodánk esztétikus, melegséget sugárzó, biztonságos környezetével, szeretetteljes, mindenkit maximálisan elfogadó, családias, bizalmat árasztó légkörével, elsősorban a szabad játék és mozgás sajátos eszközeivel készíti fel a gyermekeket az életre.

A gyermekek és szülők kívánságát és elégedettségét mérlegelve, a gyermekek érdekeit figyelembe véve alakítjuk életünket, melyhez az itt dolgozók hivatásszeretete, a gyerekek és szülők tisztelete, egymás értékeinek megbecsülése párosul.

Szeretnénk a szülőkből megerősíteni azt az érzést, hogy az óvoda nevelőtestülete a gyermekek nevelését csak a családokkal közösen tudja elképzelni és megvalósítani.

A különböző szociális háttérrel rendelkező óvodáskorú gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődését, gyermeki személyiségük fejlesztését segítjük elő.

Elfogadjuk, hogy minden gyermek hordoz magában értéket, mely alapot ad óvodánk nevelőmunkájához.

A megalapozott szokásrend kialakításával, - amely értékrendhez vezet - olyan biztonságot kívánunk nyújtani a gyerekeknek, amely támpontot ad a mindennapokban, s értelmes célokkal tölti meg azokat.

Valljuk, hogy a játék a gyermek számára a legfőbb élményforrás, ugyanakkor a személyiség fejlesztésének színtere, a tanulás, a készség- és képességfejlesztés leghatékonyabb módja.

Óvodáskor végén az általunk nevelt gyermek:

Ügyesen mozog, szereti a sportot, a természetet, a különböző művészeti tevékenységeket.

Szeret játszani, harmonikus, érvényesülni akaró személyiség, tolerálja az egymás közötti különbözőségeket.

Együttműködésre képes, autonóm személyiség, kreatív.

Bátran, egészséges önbizalommal, jól kommunikál, érzelmeit képes verbális és nonverbális módon is kifejezni, érdeklődő, sok-sok tapasztalattal felvértezett.

Tiszteli szüleit, az óvónőket, dajkákat, bizalommal fordul hozzájuk.

„Ha mindezt megkapja az óvodában, kialakul az óvoda tartása, önálló, nyugodt és kiegyensúlyozott lesz. Tud nevetni, felfedezni, csodálkozni.”

4. 2. Óvodai nevelésünk célja

Közös célunk, hogy a szülőkkel együttműködve a lehető legjobb feltételeket biztosítsuk a 2,5-3-7 éves kisgyermeknek érzelmi biztonságának megteremtéséhez, felhőtlen, örömteli gyermekkoruk megóvásához, képességeik kibontakoztatásához.

Legfontosabb értékeink a szeretet, az egyéni bánásmód, az élménynyújtás és a játék.

Hisszük, hogy óvodáskorban a kisgyermeknek legfőképpen arra van szüksége, hogy minél többet mozogjon, kommunikáljon és minél többféle módon érzékelje a világot.

Mindezekhez olyan otthonos és esztétikus környezetet teremtünk, melyben a kisgyermek és felnőtt egyaránt jól érzi magát.

Az óvodában komplex nevelés folyik. A nevelési területek elméletileg differenciáltak, elkülönültek, a gyakorlatban azonban a tárgyi koncentráció elvének megfelelően egységet alkotnak.

Óvodánk nevelési célja:

- kiegyensúlyozott, tájékozott gyermek nevelése,
- sokoldalú, harmonikus személyiségek fejlődésének elősegítése,
- iskolai életre alkalmas gyermekek nevelése.

A gyermekek érdekében:

- értékeit felfedező, és azokat erősítő, támaszó,
- segítő légkörű befogadó óvoda kialakítása.

(Lépésről-lépésre, kisgyermek fejlesztő program alapján).

„Egy felnövekvő nemzedéket kell felkészíteni a változó, fejlődő, demokratizálódó társadalomra és arra, hogy őrizzék, tovább vigyék:

- a humanista értékrendet,
- védjék a Földet, a természetet,
- tudjanak alkalmazkodni a rohanó világhoz,
- legyen önbizalmuk,
- belső erőtartálékuk, tartásuk, amely kapaszkodót jelent.”

A módszerek, az eszközök, a szervezeti formák, az ellenőrzés, az értékelés, a mérés a gyermek személyiségének folyamatos fejlődését, fejlesztését segítse elő – ne váljon öncélúvá.

4. 3. Helyi óvodai nevelési programunk alapelvei

1. CSALÁDOK BEVONÁSA az óvodai életbe

„Az óvoda és a család kapcsolata az alappillére egész óvodai nevelésünknek, erre kell építenünk egész óvodai programunkat.” /L-L.pr./

A gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége. Az óvodai nevelés elsősorban a családi nevelés kiegészítésére vállalkozik.

- Az óvodapedagógus képes arra, hogy a család és az óvoda közötti hidat kiépítse.
- Az óvodapedagógus vállalja fel a kapcsolatteremtésben a kezdeményező szerepet.

A szülők:

- felelősségérzete megnő azáltal, hogy közvetlenül is megélik az óvodai életben az óvodapedagógusok felkészültségét, és a gyermekük fejlesztéséért tett erőfeszítéseit,
- bővül pedagógiai, pszichológiai tájékozottságuk,
- az óvodában gyermekével együtt játszó szülő megtanulhatja, hogyan lehet otthon is érdekes tevékenységet szervezni.

2. Törekszünk arra, hogy a gyermekek nevelésében egész óvodai életük során

érvényesüljön a **GYERMEKKÖZPONTÚSÁG** elve, amely úgy jelenik meg, hogy:

- gyermeki tartást,
- önállóságot,
- és ebből az önállóságból fakadó egészséges öntudatot,
- kibontakozási és önmegvalósítási lehetőséget ad a gyermeknek.

A gyermek jogainak, emberi méltóságának tiszteletben tartása és megerősítése mindenkor és minden helyzetben a gyermek érdekeinek figyelembevétele áthatja minden tevékenységünket. Az óvoda inkluzív szemlélettel, gyermekközpontú nevelési attitűddel, a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférés lehetőségét. Az óvodai nevelés sajátos eszközeivel törekszünk az esélyegyenlőség biztosítására, a hozott hátrányok kompenzálására. Az alkalmazott pedagógiai eszközöket, módszereket a gyermek személyiségéhez és érési üteméhez igazítjuk, ezzel segítve a gyermekek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását, kompetenciáinak alakítását. Alapvetőnek tartjuk a hátrányos megkülönböztetés tilalmát. Törekszünk az óvoda kialakult pedagógiai értékeinek megőrzésére.

3. A gyermek életkori sajátosságára, a JÁTÉK-ra építünk, amikor az új ismeretek átadását vagy a már megszerzettek elmélyítését tűzzük ki célul.

„Kisgyermekkorban a tanulás és a játék nem különíthetők el egymástól. A gyermek úgy tanul, hogy játszik. A tanulás, utánnalással, kipróbálással, kitalálással történik.” (Zilahiné)

4. A játék a **SPONTÁN TANULÁS**, a **TEVÉKENYSÉGBEN TÖRTÉNŐ ISMERETSZERZÉS** színtere.

- Az óvodapedagógus fejlesztő, feltételteremtő, folyamatokat befolyásoló szerepe tudatos tevékenységet jelent.
- A szabad játék mellett ugyanabban a tevékenységrendszerben a gyermekek választásai, kezdeményezései, az óvodapedagógus felajánlásai a „játékban tanulás” sajátos formáit eredményezik, a szerzett benyomások, tapasztalatok, élmények alapján tanulnak és általa fejlődnek.
- Eljuttatjuk a gyermekeket az „AH” élményig és úgy irányítjuk az ismeretszerzést, hogy jussanak „AHÁ” élményhez.
- A szociális és intellektuális tanulási képességek fejlődését az óvoda felerősíti.

5. Erkölcsei-szociális **ÉRZELMEK ALAKÍTÁSA**

Érzelmi biztonságot nyújtó, bizalmas, közvetlen, szeretetteljes, nyugodt, családi légkör megteremtése.

Kiss Tihamér: A gyermekek érzelmei c. könyve alapján tudjuk, hogy ez a kor a nagyfokú emocionális ingerlékenység, érzelmi labilitás, a polarizált érzelmek kora.

Ezen életkori sajátosságokat olyan szeretetteljes pedagógiával kívánjuk befolyásolni, amelyben a gyermek érzelme differenciálódhat, megnövekedhet a pozitív érzelmi állapot tartóssága, csökkenhet a gyermek érzelmi labilitása, megszelídülhet a végleteket mutató érzelmi reakció, fokozódhat az érzelmek feletti uralkodás képessége, kialakulhat a gyermek gazdag érzelmi skálája és megjelenhetnek a magasabb rendű érzelmek.

6. A teljes óvodai élet során érvényesül a **KOMPLEXITÁS és DIFFERENCIÁLÁS** elve, a tevékeny óvodai élet megteremtése, amelyben hangsúlyt kap a kreatív gondolkodási irány megerősítése, ami utat nyit a képzelőerő, alkotóerő kibontakoztatásának.

7. Néphagyományőrzés, **HAGYOMÁNYÁPOLÁS**, jeles napok

„A néphagyományőrzés célja az óvodai nevelésben a múlt értékeinek átörökítése, éltetése.

Az óvónő a nevelés eszközeit tudatosan gazdagítja, a hagyományápolás érzelmefokozó eszközeivel. A hagyományápolásból fakadó együttélés egy olyan biztonságérzetet, sugárzó

légkört teremt, amely védelmet nyújt, és alapul szolgál a gyermek teljes

kibontakoztatásához.”

(Néphagyomány-őrző pr.)

5. AZ ÓVODA ÁLTALÁNOS FELADATAI

A függőséget a hazai óvodák működését meghatározó törvények jelentik.

5.1. Személyiségfejlődés biztosítása

A személyiségfejlődés segítésének két fő iránya van, az érzelmi és az értelmi nevelés.

A személyiségfejlődés folyamatának két fontos mozzanata a **perszonalizáció**, ami az egyéniség formálódása és kialakulása az idegrendszer öröklött adottságai és a környezeti tényezők együttes hatásaként jelentkezik, létrehozva a sajátos, egyedi, csak magára jellemző személyiséget, és a **szocializáció**, melynek során az egyén beilleszkedik a körülötte élő kisebb, nagyobb közösségekbe, elfogadva és átvéve annak szokásait, szabályait, normáit és értékrendjét. Ez a folyamat végig kíséri egész életünket.

a.) Célunk a sokoldalú, harmonikus fejlesztés, a gyermeki személyiség kibontakoztatása az életkori és egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a különleges gondozást igénylő, sajátos nevelési igényű gyerekek ellátását is). Testi, értelmi, szociális és érzelmi fejlődés segítése.

A 2,5-7(8) éves gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak, eltérő fejlődési ütemének, érési jellemzőinek, egyéni szükségleteinek szem előtt tartásával

- Az óvodások nyugodt, élmény gazdag, harmonikus fejlődésének elősegítése, a magasabb rendű érzelmek kibontakoztatása,
- Sokoldalú képességfejlesztés segítségével a személyiség fejlődésének biztosítása, elősegítése, a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi, lelki és szociális érettség kialakítása,
- Az iskolai potenciális tanulási zavarok megelőzése, az óvodai nevelési feltételek sajátos megszervezésével,
- A gyermekek környezettudatos szemléletének és magatartásának megalapozása,
- Kiemelkedő képességű, tehetséges gyermekek gondozása
- A sajátos nevelési igényű gyermekek integrálásával egyenlő hozzáférés biztosítása,
- Amennyiben részesült a gyermek korai fejlesztésben, az óvodai nevelés korai fejlesztésre építése.
- A migráns családok gyermekeinek interkulturális nevelése.

b.) Feladataink:

- A személyiségfejlődés segítésének során

Mozgás, beszéd fejlesztése
Képességek, készségek fejlesztése
Gondolkodás (csoportosítás, párosítás, válogatás rendszerezés, osztályozás) fejlesztése
Érzékelés, észlelés fejlesztése
Figyelem fejlesztése
Képzlet fejlesztése
Emlékezet fejlesztése
Érzelmi, akarati élet, viselkedés, cselekvés

- A differenciált fejlesztés során

Felzárkóztatás
Tehetséggondozás
Beilleszkedési, magatartási zavarok enyhítése
Sajátos nevelést igénylő gyermekek fejlesztése, s a többi gyermek elfogadóvá nevelése
Szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztése
Még egy évig óvodában maradó tanköteles gyermekek koncentrált fejlesztése

Elvárt eredmény:

- érzelmi biztonságot nyújtunk a gyerekeknek
- tiszteletben tartjuk jogaikat és egyéniségüket
- biztosítjuk a játéktevékenység feltételeit

- gyakorolják a gyerekek a gondolkodási műveleteket, anyanyelvi és viselkedési szabályokat
- pozitív modellt nyújtanak a felnőttek
- a gyerekek minden nap mozognak

c.) Kiegészítő tevékenység

Az óvoda alapfeladata a komplex személyiségfejlesztés. Emellett kiegészítő tevékenységként tanfolyamokat szervezünk szülői igény szerint az intézménybe járó gyermekek számára.

Alaptevékenységünk erősítését szolgálja a néptánc (hetente egyszer elsősorban 5-6-7 éves gyermekeknek) Az egészséges életmódra nevelés kiegészítéseként, prevencióként Sószoza használatát tudjuk felajánlani az idejára, ill. a városban élő gyermekek számára.

5.2. Egészséges életmód alakítása – egészségfejlesztési program

Célunk az egészséges életvitel igényének kialakítása, pszichoszomatikus, mentális és szociális elégedettség, harmónia biztosítása.

Olyan egészséges, stressz mentes és biztonságos környezet kialakítása, amely elősegíti a gyermekek testi és lelki szükségleteinek, valamint mozgásigényének kielégítését.

Munkánkat áthatja gyermekek egészségének védelme, megőrzése, szervezetük edzése. Az egészséges életmód, a testápolás, étkezés, öltözködés, pihenés, betegségmegelőzés és egészségmegőrzés, a környezet megóvására irányuló szokásainak alakítása, belső igényé fejlesztése.

5.2.1. A gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása

a) Játszóudvar

Közlekedési ártalmaktól mentes környezetben helyezkedik el. Rendelkezik burkolt és füvesített területtel, virágoskertet és veteményeskertet alakítottunk ki. A gyerekek egészségvédelme szempontjából megfelelő mennyiségű árnyékos és napos terület biztosított. Kedvező időjárás esetén (erős szélről mentes, -10°C feletti hőmérséklet) az óvodások élete rendszeresen és hosszantartóan az udvaron folyik (az ebédelés és a pihenés kivételével) télen minimum 1 óra, nyáron 6-7 óra.

A gyerekek mozgását, edzését a beépített ill. kihordott eszközök, tárgyak szolgálják. Testvéreikkel, barátaikkal együtt játszhatnak (átjárhatóság).

Az udvaron ivó-kutakból biztosítjuk a gyerekek számára folyamatosan az ivóvizet.

b) Óvoda gyermekek által használt helyiségei

A csoportszobák min. 50 m² alapterületűek, melyek maximum 25 gyermek számára biztosítják a fejlődéshez szükséges mozgásteret. A berendezési tárgyak megfelelnek az óvodáskorú gyermekek testméreteinek és tevékenységigényének, étkezésre is alkalmasak a gyermek asztalok és székek, délután a gyerekek kényelmes fektetőkön pihennek. Öltözők, mosdók a gyerekek testméreteinek, szükségleteinek megfelelőek. A mesterséges megvilágítás a mennyezetről biztosított, az ablakok méretei elegendőek a természetes fény s a szellőztetés

biztosítására. A falak világos pasztell színűre festettek. A helyiségek bútorzata, eszközei könnyen tisztíthatóak. Hőmérők, párologtatók működnek a csoportszobákban.

5.2.2. Az egészséges életmód alakításának területei, egészséget támogató ismeretek, és képességek fejlesztése

a) Gondozás, testi szükségletek kielégítése, higiéniai szokások kialakítása

A napi életritmus, a rendszeres, megszokott időben végzett tevékenység visszahat az életfolyamatokra, az egészséges testi-szellemi fejlődés feltétele. A napirend rugalmas, állandó mozzanataival fokozza a gyermek biztonságérzetét, komfortérzését. Keretnapirendet tervezünk. (napirendi ajánlat, nyári élet tervezése lásd Az óvodai élet szervezése c. fejezet).

Célunk az egészségnevelés. Stabil szokásrendszert vezetünk be a tisztaságigény kialakítása érdekében (étkezések, mozgás, rajzolás, festés, mintázás, kézimunka, barkácsolás alkalmával kiemelten). Biztosítjuk az intimitást WC használatkor (függönnyel), zuhanyzáskor (fiúk, lányok külön).

Kis csoportban:

Minden tevékenységet megmutat az óvónő s közben magyarázattal kíséri (testrészek, eszközök). Mosdóhasználat egyénileg vagy kis csoportokban történik, feladat a sorrend és a technikák rögzítése. Zsebkendő, WC-papír, fogmosó eszköz használat megtanítása a családdal együttműködve történik. Fontos segítség a tükör: mozgások, testrészek megfigyeléséhez.

Középső csoportban:

Kis segítséggel használják a tisztálkodási eszközöket. Felismerik saját szükségleteiket, gyakorlás során készségeik megszilárdulnak.

Nagy csoportban:

A mosdóhelyiséget rendeltetésszerűen használják. Időnkénti ellenőrzés mellett önállóan végzik a testápolási teendőket, ellenőrzik, javítják munkavégzésük eredményét.

b) Öltözködés

Kiscsoportban:

Az óvónő fizikai és verbális segítséget nyújt:

Ruhadarabok, kellékek, testrészek, irányok, színek, megnevezése, hideg-meleg idő és a ruházat mértékének összefüggése, ruhadarabok helye a szekrényben. Arra szoktattuk a gyerekeket, hogy figyeljenek az óvónő segítő szavaira, próbálják megkezdeni az öltözködést (cipőt, nadrágot). Kérjenek segítséget, ha szükségük van rá.

Az óvónő és dajka minden gyereknek olyan mértékben segítsen, amennyire rászorul (egyéni optimális fejlődési tempó).

Ha melegük van vagy fájnak, ha változtatni szeretnének ruházatukon szóljanak.

Középső csoport:

Az óvónő szóbeli magyarázattal segíti az önálló öltözködést, gombolnak, cipőkötést képességeik szerinti tempóban tanulják (bemutató oldalról).

Ruháikat rendben tartják.

Nagy csoportban:

Önállóan öltözködnek (cipőt kötnek), rendben tartják ruhadarabjaikat. Ha fáznak vagy melegük van, változtatnak ruházatukon, udvaron beszéljék meg először a felnőttel (meghűlés elkerülése). Esztétikus megjelenésükre ügyelnek.

c) Egészséges táplálkozás szokásrendszerének kialakítása

A felnőttek ebédnél (asztalonként 1-1) saját példával alakítják, erősítik a kulturált étkezés szokásait.

Kis csoportban:

Ismerkednek a gyerekek a kulturált étkezés szokásaival, azokat gyakorolják, alkalmazzák. Az asztalnál halkán beszélgetnek, tálaláskor „sokat kérek – keveset kérek”-kel jelzik, hogy mennyi ételt kívánnak elfogyasztani (kóstolót minden ételből megízleltetünk). Folyadékot kancsóból először a felnőttek töltenek, evőeszközöket egyéni képességeik szerint használják. Önkiszolgálással történik a terítés s az asztal leszedése. Étkezés közben a gyerekek munkát nem végeznek (esetleg kiömlő folyadékot a dajka néni takarítja fel).

Középső csoportban:

Önként vállalt naposi munka kerül bevezetésre. Segítséggel töltenek a kancsóból, a kanál és a villa használatát gyakorolják. Étkezés közben figyelnek az asztal és környezetének rendjére. Asztalterítőt segítséggel összehajtják.

Nagy csoportban:

Arra szoktatjuk a gyerekeket, hogy figyelmesek és udvariasak legyenek étkezés közben, jó étvágyat kívánnak, nyújtják a kosarat, kancsót, megköszönik azt. Önállóan töltenek a kancsóból, szedik az ételt, hajtják össze a terítőt. Fokozatos bevezetéssel használják a kést és villát. Kés használatát gyümölcssaláta készítésekor is gyakorolják. Naposi munka közben a kooperálás, figyelem, mennyiségi fogalmak használata is fejlődik.

Igyekszünk gyermekeink étrendjének kialakításához partnerként megnyerni az étkezést biztosító szolgáltatót. A gyermekek étrendjének minőségi és mennyiségi összeállítását szükség szerint megbeszéljük a képviselőjével. Preferáljuk a vitaminban gazdag zöldségeket, gyümölcsöket, nem csak főtt formában, hanem nyersen is. A HACCP élelmiszerbiztonsági előírásokat betartva igyekszünk a gyermekeket a számukra eddig ismeretlen ételek ízével, elkészítési módjával megismertetni, közvetve modellt nyújtva ezzel a családoknak is a korszerűbb táplálkozás kialakításához.

Ennek megvalósításához elsősorban tájékoztatjuk a szülőket az étlapról. A vallási, valamint egyéb okból (például vegetáriánus) eltérő étkezést igénylő családok étkezési szokásait tiszteletben tartjuk.

A magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítettszír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése

Az óvodásaink a napjaik jelentős részét az óvodában töltik, így a táplálkozásuk is itt zajlik. A gyermekek már az otthoni étkeztetés kultúrájával lépnek az óvodába. Elsődleges feladatunk megismerni a gyermekek egyedi étkezési szokásait, esetleges ételérzékenységét. Az óvodai étkeztetés az otthoni étkezés kiegészítését szolgálja. Óvodapedagógusi kezdeményezéssel, tudatossággal, a szülők segítő együttműködésével törekszünk egészségesebbé, gazdagabbá,

tartalmasabbá varázsolni a napi ételkínálatot. Intézményünkben az étkezést a Mezőcsáti Élelmezési Központ szolgáltatja. A szülőknek lehetőségük van előre megismerni az óvoda heti étrendjét. Az étlap összeállításában, véleményezésében szorosan összedolgozunk a szolgáltató intézményvezetőjével, valamint élelmezésvezetőjével, javaslatainkat, észrevételeinket továbbítjuk számukra, igyekszünk hatékonyan képviselni az óvodás gyermekek érdekeit az egészséges táplálkozás tekintetében. A tej, a tejből készült ételek fogyasztását népszerűsítjük. Ezen tényezőket figyelembe véve tapintattal segítjük, szoktatjuk őket az egészséges, helyes táplálkozásra, szorosan együttműködve a családi neveléssel. A szülők szemléletformálására gondot fordítunk. Arra biztatjuk őket, hogy az egészségtelen ételeket váltsák ki otthon is értékes, igazi tápértékkel bíró élelmiszerekre. A só használata helyett alternatív megoldásokat keresünk, keressenek, pl. zöldfűszerek. Az óvodában lehetőség szerint minden nap zöldség-, és gyümölcsköstölést tartunk. A gyermekek részt vesznek a finomságok előkészítésében, gyümölcs megmosásában, darabolásában, salátakészítésben. A gyermekek számára vonzó ételeket, pl. chips, kiváltjuk egészséges nyalánksággal: aszalt gyümölcs, rizschips, gyümölcschips. Többféle érzékszervre ható tapasztalatokhoz jutnak ezen alkalmakkor, illetve a közösségi életre is pozitív hatással van. Közvetlen ismeretek szerezhetnek a gyermekek piac, és zöldséges látogatásakor, kiskerti munkálatok végzése során, Minden csoport rendelkezik saját magasságyással, a maguk által termelt áru jobban esik. A nevelési év során több témakört az egészséges táplálkozás köré építünk, ahol komplexen rögzítjük az ismereteket.

d) Pihenés

A pihenéshez szükséges a személyi és tárgyi feltételek megteremtése. Gondoskodunk a folyamatos levegőcseréről, tiszta és páradús levegő folyamatos biztosításáról. Az altatás hangulatához illő mese, halk zene -, kényelmes, gyermekek méretéhez igazított fektető, saját pizsama, „otthoni szagélményt adó” alvóka, légzést könnyítő párologtató használata biztosítja a nyugodt légkört.

Az óvónő jelenléte a pihenés teljes idejében elengedhetetlen, kötelező. Figyelembe vesszük az egyéni alvási igényeket is. A szülőket meggyőzzük a pihenés fontosságáról.

e) A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése

Magában foglalja a gyermek testi szükségleteinek (levegőzés, egészséges táplálkozás, pihenés) természetes mozgásigényének kielégítését, a gyermek egészségének testi épségének védelmét, megőrzését, edzését. Megteremtjük a feltételeket a gyermekek egészséges fejlődéséhez (jó levegőjű, tiszta, biztonságos környezet). A higiéniai szabályok betartására nagy hangsúlyt fektetünk (portalánítás, fertőtlenítés, réteges öltözködés, levegőcsere biztosítása, légszennyeződés csökkentése, légtisztító, bokrosítás az udvaron, csoportszobában minél több zöld növény elhelyezése, megfelelő páratartalom biztosítása, nyugtató hatású színharmónia). Így igyekszünk a gyermekek egészségének megóvását elősegíteni. Lényegesnek tartjuk az anamnézis felvétel közben felderített ritkán előforduló, az óvodai közösségbe kerülést nem feltétlenül akadályozó betegségek (krupp, allergia, asztmatikus tünetek, lázgörcs, epilepszia, cukorbetegség) regisztrálását, figyelemmel kísérését, alapvető tennivalók elsajátítását és a gyermek fiziológiás szükségletének biztosítását. Egészségvédő tevékenységünk színvonalát emeli Hősök terei óvodánkban működő **Sószoba** és Árpád úti egységünkben létesített **Somokozó**.

Óvodánkban a testi edzettség is kiemelt szerepet kap. Ennek érdekében lehetőség szerint minél több időt töltünk a szabadban, az időjárásnak megfelelő ruházatban. Nyáron

figyelembe vesszük a gyermekek közötti egyéni különbségeket, egészségi állapotukat. A szabadban töltött idő alatt fényvédő krémmel óvjuk őket a nap káros hatásaitól. Nyáron erős UV sugárzásakor 11 és 15 óra között a gyermekek nem tartózkodnak az udvaron sem a napon, sem az árnyékban. Folyamatos folyadékpótlásra odafigyelünk. Egészségnap

5.2.3. Harmonikus, összerendezett mozgás, a gyermek testi képességei fejlődésének elősegítése, mozgásigény kielégítése

A mozgás jelentős szerepet tölt be az egészséges életmódra nevelésben.

Feladata:

1. Az egészség megóvása, rendellenességek megelőzése (lábboltozat, hátizom, hasizom erősítése).
2. Ellenálló képesség, edzettség fejlesztése.
3. Gondozás és egészséges életmódra nevelés kiegészítése.
4. A szervezet sokoldalú, arányos fejlesztése.
5. Mozgásigény kielégítése, mozgáskultúra növelése.
6. Mozgásfejlesztésen keresztül képességek fejlesztése, készségek megalapozása.

Ügyelünk arra, hogy a gyermekek minél többet mozogjanak csoportszobában, udvaron egyaránt. Fontosnak tartjuk a megfelelő, kényelmes, természetes alapanyagú, jól szellőző öltözéket. Az óvodapedagógus feladata – a dajkával megosztva – hogy megteremtse a feltételeket a gyermekek egészséges fejlődéséhez. Naponta rövid futást rendezünk az óvoda udvarán, épülete körül. Évszakonként közeli kirándulásokat, sétákat szervezünk változatos helyszínnel, megismertetjük a természetjárás szépségét a gyerekekkel, lehetőség szerint a szülőket is bevonjuk. Alkalmanként a szülőkkel közösen mozgásos programokat szervezünk, ezzel is pozitívan befolyásoljuk a családi nevelést a szabadidő hasznos eltöltését, mintát adunk a szülőknek is (gyalogló nap, gyermeknap).

Mozgásfejlesztési lehetőségek az óvodában

- mozgásos játékok teremben vagy szabadban, eszközzel vagy eszköz nélkül a gyermekek által kezdeményezve
- óvónő által tervezett, kezdeményezett mozgásos játékok, foglalkozások
- mozgásos tevékenység: tánc, énekes játék, ábrázolás (finommotorika), a környezet és a saját test érzékelése tapintással, térérzékelés, munkavégzés
- játék közbeni mozgásos tapasztalatszerzés, képesség-és készségfejlesztés

a) Mozgásfejlesztés feladatai:

Képességek fejlesztése

- kognitív: észlelés (vizuális, tapintásos, mozgásos), gondolkodás (problémamegoldás mozgás közben), emlékezet, figyelem
- kondicionális képességek: erő, állóképesség, gyorsaság
- koordinációs képességek: egyensúlyozás, téri tájékozódás, mozgásészlelés, reakció, ritmus
- kommunikációs képességek: verbális értés, beszéd (óvónő)- mozgás összhangja

Testtudat fejlesztése

- testkép fejlesztés tükör használatával és izometriás gyakorlatokkal (pl.: tolás, húzás, feszítés)
- testfogalom fejlesztés tükör előtt, több érzékszerv bevonásával
- testséma fejlesztés utánzó mozgással, gesztus játékokkal
- lateralitás erősítése

Jellemvonások kialakítása:

akarát, bátorság, önuralom, közösségi érzés, alkalmazkodóképesség, döntési képesség

Elvárt eredmények:

- Folyamatosan biztosítjuk a gyerekek számára a mozgás lehetőségét
- Biztosítjuk a mozgásigény kielégítését
- Minden nap szervezünk mozgásos tevékenységet
- A mozgásfejlődéshez megteremtjük a szükséges feltételeket

Mindennapos testnevelés

Óvodai életünk minden pillanatában kiemelt jelentőséggel bír a mozgás, a motoros, pszicho motoros készségek, képességek fejlesztése, a gyermekek természetes mozgásigényének kielégítése, a harmonikus mozgás alakítása. A napok során minden lehetőséget megragadunk a testi képességek fejlesztésére. Fő feladatunk a feltételek biztosítása a mindennapos testneveléshez. Biztosítjuk a természetes nagymozgások gyakorlását a csoportszobában, az udvaron. Sokféle eszköz áll a gyermekek rendelkezésére, amelyet igényeik szerint szabadon használhatnak. A kevesebbet mozgó gyermekekkel megismertetjük, megszerettetjük ezeket.

A mindennapos testnevelés az óvodapedagógus által szervezett formában is megvalósul napi rendszerességgel. Játékos, mozgásos percek szervezünk a nap során többször. Tízórai előtt a napirendbe építve, átmozgatjuk a gyermekeket. A délelőtti szabad levegőn tartózkodás alatt, és délután is kihasználjuk a lehetőségeket a mindennapos testnevelésre. Figyelembe vesszük az egyéni képességeket, fejlettséget. A mindennapos, szervezett mozgásfejlesztés játékos formában valósul meg, előnyben részesítjük az együttműködést igénylő technikákat, játékokat. Mindennapos szervezett mozgásfejlesztéseinkbe beépítjük a tartásjavító, lábboltozat erősítő gyakorlatokat, illetve a gyermekjógát is. A kerékpárutak módot adnak a futás gyakorlására.

b) Edzés, egészségvédelem

Levegőzés: - környezetvédelmi tapasztalat biztosítása

A mindennapok során törekszünk arra, hogy lehetőség szerint a gyermekek minél több tevékenységüket a szabad levegőn végezzék. Ezzel elősegítjük a hangképző szervek fejlődését, helyes légzés kialakítását.

A levegőzés során környezetvédelmi tapasztalatot is biztosítunk a gyermekek számára. Az élethez levegőre van szükség, van jó és rossz, tiszta és szennyezett levegő.

c) Prevenció, korrekció

Rendszeres egészségügyi ellátás keretében évente egyszer szemészeti, általános, fogászati és hallásvizsgálaton vesznek részt óvodánkban a gyerekek.

Érzékszervi-mozgásszervi rendellenességek korai felismerése lehetővé teszi a korrekciót (szakemberhez irányítás). Az óvodapedagógus feladata a megelőzés fejlesztő mozgással, helyes testtartás kialakításával.

Tartós gyógykezelés alatt álló gyermek:

A tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek esélyegyenlőségének biztosításához alapvetően szükséges, hogy intézményünk befogadó szemlélettel közelítsen az érintett gyermekek szükségleteihez.

Tartós gyógykezelés alatt álló gyermek az, akinek egészségügyi ellátása a szakorvos véleménye alapján az adott nevelési évben a harminchat nevelési napot várhatóan meghaladja, és emiatt a legalább napi négy órai tartamban meghatározott óvodai foglalkozásokon nem tud részt venni. (Nkt. 4. § 18. pont - Eütv. 89. és 91. §)

A 2021. július 1. napján hatályba lépő új eljárási szabályok szerint a felmentés a tárgyév április 15-ig kérhető, a felmentés az óvodai nevelés megkezdése alól, annak az évnek az augusztus 31. napjáig adható, amelyben a gyermek negyedik életévét betölti, különös méltánylást érdemlő esetben újabb kérelem alapján annak az évnek az augusztus 31. napjáig, amelyben a gyermek ötödik életévét betölti. A tartós gyógykezelés alatt álló gyermek esetén a kérelem április 15. napja után is benyújtható. Tartós gyógykezelés alatt álló gyermek esetén a szakorvos rendelhető ki. (Nkt. 8. § (2)).

A gyermek nevelésben való részvételének módjáról (személyes jelenléttel, egyéni részvétellel, vagy állapota semmilyen módon nem teszi lehetővé intézményi nevelését) a kezelőorvos illetékes döntést hozni, aki a gyermek szakorvosi igazolás formájában nyilatkozik. A kezelőorvos az igazolás tartalmát a nevelési év során bármikor megváltoztathatja a gyermek állapotának megfelelően (az állapotváltozás lehet negatív vagy pozitív irányú).

Amennyiben a gyermek felmentést kapott az óvodai nevelés alól, a gyermekkel és szüleivel kapcsolatot építünk. A szülők számára tanácsadást, konzultációt biztosítunk, továbbá terápiás vagy más kezelés szükségessége esetén tovább irányítjuk a pedagógiai szakszolgálathoz vagy más szakellátást biztosító intézményhez. A szakorvosi vélemény alapján intézményünk igazodik a gyermek igényeihez, támogatja az estleges fejlesztést, a szociális fejlődést. Képeslapokkal, levelekkel, apró, magunk által készített ajándékkal kedveskedünk a beteg gyermeknek. Ha módunkban áll, online kapcsolatot létesítünk vele, esetleg bekapcsoljuk foglalkozásainkba. Állapota függvényében meglátogatjuk.

A tartós gyógykezelés alatt álló gyermek nevelése-oktatása esetében a nevelési-oktatási intézményben foglalkoztatott pedagógus munkáltatója az egészségügyi intézmény vagy rehabilitációs intézmény írásbeli kérelmére, az Nkt. 65. § (5b) bekezdése szerinti célfeladatot állapíthat meg a pedagógus részére a nevelési-oktatási tevékenységnek az egészségügyi intézmény vagy rehabilitációs intézmény számára történő ellátására, ha a pedagógus a megfelelő szakképzettséggel rendelkezik és vállalja, hogy a célfeladatot az e rendeletben foglaltak szerint, az egészségügyi intézmény vagy rehabilitációs intézmény szakmai vezetése alatt, az egészségügyi intézmény vagy rehabilitációs intézmény alkalmazottjaira vonatkozó szabályok betartásával végzi. A célfeladat megállapításakor előnyben kell részesíteni azt a pedagógust, aki egyebekben a célfeladat ellátásával megegyező feladat-ellátási helyen végzi nevelési-oktatási feladatait. A célfeladatot vissza kell vonni, ha azt az egészségügyi intézmény vagy rehabilitációs intézmény írásban kezdeményezi.

Az adatkezeléssel összefüggésben a csoportnaplóba is feltölthetők a gyermek tartós gyógykezelésére vonatkozó, továbbá a gyermek speciális köznevelési ellátásához elengedhetetlenül szükséges szakértői vélemények, fejlesztési és rehabilitációs tervek, pedagógiai vélemények, feljegyzések, szakorvosi és iskolaorvosi diagnózisok (Nkt. 102.§ (4) bekezdés).

d) A testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése

A lelki egészségfejlesztés az óvodai nevelés mindennapos gyakorlatában nem tekinthető különálló feladatnak, hanem minden egyes nevelési mozzanatnak szerves része. A lelki egészség érdekében törekszik az optimális napirend, a szellemi munka higiénéjének megvalósítására, továbbá az egészséges életmód elveinek megfelelő életvitel igényének kialakítására.

Általános cél olyan személyiségstruktúra fenntartása, mely alkalmassá teszi társadalmi feladatainak maradéktalan teljesítésére, miközben önmagával belső harmóniára és környezetével (természeti és társadalmi) egyensúlyra törekszik.

Feladata a gyermekek szociális biztonságának, adottságainak, képességeinek, törekvéseinek, személyiségtulajdonságainak szabad kibontakozásának elősegítése, a tartós pszichés stressz feldolgozását, az abúzus és deviancia megelőzését, a harmonikus társkapcsolatok és az empátiás készség alakítását.

„A testi, lelki, mentális egészségfejlesztésének célja, hogy elősegítse a kiegyensúlyozott pszichés fejlődést, támogassa a gyermek környezetéhez történő alkalmazkodását, és pozitív hatást gyakoroljon a gyermek személyiségének fejlődésére.” (Óvodavezetési ismeretek 2013. május, 12.o. – Petőné Vígh Katalin) Ehhez a következő készségek, képességek fejlesztését kell megtennünk: o A pszichés, az érzelmi, intellektuális és spirituális fejlődés képessége és a jóllét fenntartása o Kölcsönösen kielégítő társas és közösségi kapcsolatok kialakítása és fenntartása o Az élettel együtt járó stresszel való megküzdés képessége és a kihívásoknak a személyes fejlődés szempontjából való hasznosítása

o Pozitív hatás gyakorlása a személyiséget érintő változásokra. (bővebben ld. Helyi pedagógiai program Érzelmi-erkölcsi-közösségi nevelés c. fejezet) Új elemként jelenik meg a köznevelési törvény végrehajtási rendeletében (20/2012.(VIII.31.) EMMI rendelet 132.§) meghatározott óvodapszichológus alkalmazása.

A testi, lelki egészség fejlesztésének jellemzői:

o rövidtávon: mentális alkalmazkodás a közösséghez

o középtávon: a személyiséget érő ingerek és kihívások konstruktív kezelése

o hosszútávon: a deviáns viselkedésformák elkerülése. (Debreceni Egyetem Gyakorló

Óvodája Helyi pedagógiai pr.)

Törekszünk rá, hogy az óvoda külső és belső terei biztonságot sugározzanak, berendezési tárgyai a gyerekek méretéhez igazodjanak. Igyekszünk kiküszöbölni minden zavaró ingert, mint a folyamatos erős zajforrás, vibráló fény. Napirendünk minden esetben biztosítja a rendszerességet és a rugalmasságot. Kerüljük a sürgetést és a várakozást. A konfliktusokat igyekszünk csökkenteni, kizárjuk a megkülönböztetést és az agressziót. Nevelési elveink között kiemelt szerepet kap a beszélgetés, meghallgatás, személyre szóló figyelem.

A pszicho higiénés nevelési feladatok körébe tartozik az egészségre káros szokások (alkoholfogyasztás, dohányzás, drog), az indokolatlan mértékű gyógyszerfogyasztás és az egyre terjedő drogfogyasztás, az elhízás és a cukorbetegség megelőzése.

Az óvodai nevelés területén célunk, hogy olyan egészségvédő modellt ismertessünk meg a gyermekekkel, mely későbbi életük során megvédi őket a káros szenvedélyektől. A káros szenvedélyek megelőzésében és visszaszorításában jelentős szerep jut az óvodapedagógusoknak és az óvoda technikai személyzetének. Az óvoda felnőtt dolgozói

modellt, mintát jelentenek a gyermekek számára, ezért az óvoda dolgozói nagyobb felelősséggel tartoznak személyes példamutatásukért. Az óvoda feladata minden olyan helyzet elkerülése, amely a gyermeknek kedvezőtlen mintaként szolgálhat. Pl. az óvoda egész területe dohányzásmentes terület. Törekszünk arra, hogy az intézményünk dolgozói ne dohányozzanak. A szülőket is ösztönözzük erre, hogy pozitív példát mutassanak a gyerekeiknek.

Ajánlott tevékenységek:

A tevékenység kezdeményezője lehet az óvodapedagógus, de lehet maga gyermek is (valamely aktuális eseménnyel, élménnyel, filmjelenettel stb. kapcsolatosan). A szabad beszélgetésben kisebb, önkéntesen csatlakozó gyermekcsoport vehet részt

- szabad beszélgetések beszámolóval, események értékelésével, képek nézegetésével stb. párhuzamosan. Fontos: az önkéntes részvétel, a szabad megnyilatkozás és vélemény-nyilvánítás.
- meseterápia
- szocioemocionális játékok
- csendjátékok
- szituációs játékok
- gyermekjóga
- szeretetjátékok

e) Bántalmazás

A gyermekek ellen elkövetett bántalmazásnak igen széles palettája van

Az elhanyagolás többé-kevésbé tartós helyzetekre utal, rendszerint hiányzik a gyermek felé irányuló szeretet, elmarad a gondozás, táplálás, a gyermek életéhez, fejlődéséhez alapvetően szükséges tárgyi feltételek hiányoznak. Az elhanyagoláson belül fontos megkülönböztetni a következő formákat:

Fizikai elhanyagolás:

Oktatási – nevelési elhanyagolás:

Érzelmi elhanyagolás:

A gyermekek ellen elkövetett erőszak második nagy csoportja a bántalmazás, ahol szintén többféle típussal találkozhatunk

A fizikai bántalmazás lehet

- szándékos (tudatosan akarja bántalmazni a gyereket: „Most pedig jól elverlek... megtudod, hogy ki az úr a háznál stb.),
- vagy gondatlanságból elkövetett cselekedet (mérgezés – például az erdőben szedett gombából evett a gyerek is, égés – az anya főzés közben rossz helyre tette a lábast, amely a forró levessel együtt a gyerekre esett, közlekedési baleset – a gyermekülés hiányából eredő baleset stb.), amely a gyerek fizikai sérüléséhez, halálához vezet vagy vezethet.

Az érzelmi bántalmazás felismerése és bizonyítása nem egyszerű feladat, holott igen súlyos következményei lehetnek a gyermek későbbi életútját tekintve (önértékelése és énképe sérül, társas kapcsolatai deformálódhatnak stb.). Az érzelmi bántalmazás egyik legfőbb jellemzője, hogy ez rendszeres, hosszan tartó folyamat. Érzelmi bántalmazás közé sorolhatjuk a

következőket: • Ignorálás – semmibe vétel („Olyan, mintha nem is léteznél nekem...”) • Lealacsonyítás, kigúnyolás („Nem igaz, hogy Te ennyire hülye vagy, hogy még ezt sem tudod megcsinálni...”) • Megalázás • Kiabálás, ordítózás • Izoláció – elszigetelés („Nem hívhatsz ide barátokat, nem engedem, hogy a barátaiddal találkozz!”) • Vádolgatás („Biztosan Te voltál, mert csak Te vagy képes ilyen gonoszságra.) • Érzelmi zsarolás (Akkor szeretlek, ha...”) • A gyermek tárgyainak, állatainak szándékos tönkretétele, megölése • Erőszakkal, elhagyással való fenyegetés („Ha nem viselkedsz jól, itt hagylak!”)

Az érzelmi erőszakkal kapcsolatos egyik legnagyobb nehézség, hogy igen nehezen bizonyítható, bár következményeivel szinte mindennap találkozhatunk az iskolákban, de kezelésében igen gyakran korlátozottak a lehetőségeink. E probléma felismerésében és kezelésében esetleg segítséget nyújthat az iskolapszichológus, illetve a Nevelési Tanácsadó pszichológusa. Szexuális erőszaknak a gyermekek általában 4 éves koruktól 14-15 éves korukig vannak kitéve. A lányok esetében a legveszélyeztetettebb életkor 10-15 közötti időszak, hiszen a kislányból ekkor lesz felnőtt nő, az eddig gyermeknek tekintett lánynál kialakulnak a nőies formák. A fiúkat, főképpen 6-8, illetve 14-16 éves korukban, a fajtalan cselekmények elkövetői veszélyeztetik. A szexuális erőszaknak is többféle típusa van:

- Szemérem elleni erőszak - fajtalanság:
- Erőszakos közöszülés
- Pornográf fotók, videó anyagok készítése

A fentiek egységesen a kiskorú veszélyeztetettsége jogi kategóriába tartozik, ide sorolunk tehát minden olyan – magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult – állapotot, amely a kiskorú testi, értelmi, érzelmi, erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza [1997. évi XXXI. Tv. a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról 5. §. (n) pontja], például bántalmazás a kiskorú jelenlétében, érzelmi zsarolás, lelki terror stb.

III. A gyermekbántalmazás tünetei és következményei A bántalmazott gyerekek felismerésében sokat segíthet az, hogyha tisztában vagyunk a bántalmazás tüneteivel és következményeivel (a következmények egyben tünetként is értelmezhetőek). Itt nemcsak a jól látható testi tünetekre kell gondolnunk, hanem a kevésbé egyértelmű jelekre. A következőkben azokat a tüneteket igyekszünk felsorolni, amelyekkel pedagógusként is találkozhatunk:

Testi tünetek

- Emberi kézre vagy eszközre utaló sérülések, melyek nem egyeznek a magyarázattal
- Leplezett, titkolt sérülések.
- Krónikus emésztőszervi problémák
- Pszichoszomatikus tünetek – krónikus fejfájás, tikkelés stb.
- A gyermek életkoránál lassabb fejlődés és ennek nincsenek biológiai, fiziológiai magyarázata

Önészlelés, önértékelés területén tapasztalható tünetek

- Öngyűlölet, büntudat, belső rosszasság tudata, szégyen
- Tehetetlenség, kiszolgáltatottság, biztonságérzet hiánya (trauma-alapú világnézet)
- Hamis én tudat, nem megfelelő énkép

Társas kapcsolatok területén lévő tünetek

- Teljes egyedüllét tudata
- Magányosság, visszahúzódás
- Elszigeteltség és túlfajlett fantáziavilág

- Bizalomhiány
- Hiperérzékenység mások érzései és igényei iránt (álszociabilitás) Azonosul a bántalmazóval (traumás kötődés)
- Kortárskapcsolat zavarai

Viselkedésbeli tünetek

- Önbántalmazás, szökési és öngyilkossági gondolatok és kísérletek
- Hirtelen szélsőséges kedélyingadozás
- Figyelemfelkeltő viselkedés
- Antiszoziális, gyakran agresszív viselkedés
- Erőszakkal, horrorral szeret foglalkozni
- Álérettség
- A konfliktusokat erőszakkal és fenyegetéssel oldja meg
- Retteg a kudartól
- Regresszív tünetek (ágybavizelés, gügyögés, ujjszopás)
- Félelmek és fóbiák
- Titkolózik
- Szexuális jellegű utalások szóban, rajzban, játékban
- Korához képest túl sokat tud a szexuális jellegű dolgokról
- Az elkövető nemével szembeni erős félelem
- Evésben jelentkező változások
- Súlyos alvászavarok
- Összpontosítási, tanulási zavarok
- Erős ellenállás a fizikai foglalkozásokkal szemben
- Félelem az orvosi vizsgálatoktól

A bántalmazásnak rövid és hosszú távú következményei is lehetnek, amelyek egyfajta figyelmeztető jelként is szolgálhatnak a bántalmazott gyerekekkel foglalkozók számára. A Babity Mária által írt A gyermekbántalmazás felismerése, megelőzése és kezelése című kiadványban egy kiváló táblázatot találhatunk azzal kapcsolatban, hogy milyen főbb következményei vannak az egyes életkori szakaszban a gyermekbántalmazásnak.

Életkori csoport	Családi erőszak tanúja	Fizikai bántalmazás	Érzelmi bántalmazás	Elhanyagolás	Szexuális bántalmazás
Kisgyermekkor	Alvási nehézségek Fokozott betegség-hajlam Állandó sírás	Lelassuló kognitív fejlődés Örömképesség zavara	Kötődési zavar Örömképesség zavara	Szorongó <i>elkerülő</i> kötődés Nem organikus örömképtelenség szindróma	Bizonytalan kötődés
Óvodáskor	Regresszió Csökkent kognitív képességek Remegés Dadogás Rettegés	Ismétlődő motoros játék Gyenge csoportjáték és együttműködés	Agresszió Evési zavarok Distress helyzetekben támadó viselkedés	Súlyos viselkedési zavarok Figyelmi és tanulási problémák	PTSD Szorongás Extremizációs intremalizációs problémák

A köznevelésről szóló törvényben foglalt kötelezettségre tekintettel a köznevelési intézményben valamennyi pedagógus joga és kötelessége jelezni, ha bármely gyermeknél

olyan jeleket fedez fel, vagy olyan esemény jut tudomására, mely alapján alaposan feltehető, hogy a gyermek családon belüli erőszak sértettje vagy közvetett sértettje. Ehhez azonban alaposan kell tájékozódni, melynek egyik lehetséges módja az óvodapedagógus és gyermekvédelmi felelős közös családlátogatása. A köznevelési törvény 72. § (1) bekezdés) pontja szerint a szülő joga különösen, hogy gyermeke fejlődéséről, magaviseletéről, tanulmányi előmeneteléről rendszeresen részletes és érdemi tájékoztatást, neveléséhez tanácsokat, segítséget kapjon. A családlátogatás a kapcsolattartás egyik formája lehet, de a szülő tájékoztatása egyéb formákban is megvalósulhat.

A bántalmazás bizonyítása nem a pedagógus feladata. Amennyiben olyat tapasztalunk, amelyet pedagógiai eszközökkel nem tudunk megoldani, azaz súlyosabb problémákról van szó, az óvoda vezetőjének a gyermekvédelmi felelős javaslatára értesítenie kell a Gyermekjóléti Szolgálatot.

Halasztást nem tűrő esetben azonban semmiképpen sem mellőzhető az óvoda részéről a Rendőrség soron kívüli értesítése, a feljelentés megtétele, hisz annak halogatása a kiskorú veszélyeztetettségét növelné.

5.3. Az óvoda gyermekvédelemmel kapcsolatos pedagógiai tevékenysége

Cél: A gyermekvédelmi problémák megelőzése, felismerése, kezelése. Segítségnyújtás az érintett családoknak, gyermekeknek a helyi társadalom gyermekvédelmi társszerveivel együttműködve.

Az óvoda környezetének jellemzői gyermekvédelmi szempontból:

Az óvodánkba járó gyerekek többsége szűkös körülmények között él. A családok általában több gyermeket nevelnek, de járnak hozzánk nagycsaládosok is. A társadalmi-gazdasági élet változásai nyomán a családokban sokan kevés időt szánnak a gyerekekkel való foglalkozásra. Sok a gyermekét egyedül nevelő szülő, élettársi kapcsolatban nevelkedő, hátrányos helyzetű gyermek száma is. Az óvodába járó gyerekek többsége részesül étkezési szociális kedvezményben. A Nevelési Tanácsadó szakvéleménye alapján is egyre több gyermek küzd magatartási, beilleszkedési problémával. A szülők igénylik az óvónőkkel folytatott napi szintű kommunikációt. A felmerülő problémákkal bizalommal fordulnak a gyermekekkel foglalkozó felnőttekhez.

5.3.1. Gyermekvédelemmel kapcsolatos fogalmak

Gytv. 67/A. § (1) Hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

a) a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony iskolai végzettsége, ha a gyermeket együtt nevelő mindkét szülőről, a gyermeket egyedül nevelő szülőről vagy a családbafogadó gyámról - önkéntes nyilatkozata alapján - megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik,

b) a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony foglalkoztatottsága, ha a gyermeket nevelő szülők bármelyikéről vagy a családbafogadó gyámról megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor az Szt. 33. §-a szerinti aktív korúak

ellátására jogosult vagy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy,

c) a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei, ha megállapítható, hogy a gyermek a településre vonatkozó integrált településfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.

(2) **Halmazottan hátrányos helyzetű** az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az (1) bekezdés a)-c) pontjaiban meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll,

b) a nevelésbe vett gyermek,

c) az utógondozói ellátásban részesülő és tanulói vagy hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt.

A gyermek hátrányos helyzetére utaló jelek

- A család csekély bevétellel, alacsony jövedelemmel rendelkezik, melynek nagy része vagy akár teljes egésze segély, nyugdíj, vagy ezekkel egy kategória alá eső bevétel, továbbá alkalmi munka után járó jövedelem.
- Szűkös lakáskörülmények, kis alapterületű lakásban több személy él együtt, így kevés az egy főre jutó alapterület.
- Egészségtelen lakhatási feltételek – vizes, salétromos falak, nagy páratartalom, alagsori lakás, szuterén.
- A szülők alacsony iskolai végzettsége – csak általános iskolai, vagy olyan, érettségit nem igénylő szakképzettség, amelynek nincs munkaerő-piaci értéke.
- Deviáns környezet szocializációs ártalmai – alkoholizmus, drogfüggőség, játékszenvedély.
- Család hiánya – állami gondoskodásba vett, illetve onnan kikerült gyermekek, egyszülős család, elvált szülők.
- A beteg vagy korlátozott képességű szülők, akik fizikailag nem képesek gyermekük megfelelő ellátására, gondozására.

Veszélyeztetettség: olyan – a gyermek vagy más személy által tanúsított – magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja, vagy akadályozza.

A gyermek veszélyeztetettségére utaló jelek

- Kiemelten súlyos problémák:

- Fizikai bántalmazás
- A gyermek szexuális zaklatása
- Szülői felügyelet hiánya
- Elhanyagoló szülői magatartás
- Hajléktalanság, rendkívül rossz lakáskörülmények
- Pszichés bántalmazás
- Megállapíthatóan alkoholizáló, drogfogyasztó gyermekek
- Tartósan súlyos egészségügyi probléma

- Súlyos problémák:

- Éhezés, nem megfelelő táplálkozás
- Családon kívüli ideiglenes elhelyezés
- Megállapítható alkoholizmus a családban
- Antiszociális, kriminalizálódó baráti kör, csavargás
- Valamely szülő tartós pszichiátriai kezelése
- Hatósági, szabálysértési intézkedés kiskorú gyermekkel szemben
- Indokolatlan hiányzás az óvodából
- Minimális jövedelmi viszonyok
- Problémás válás, gyermek elhelyezési per

A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetben lévő családok segítésének lehetőségei

- Tájékoztatás az igénybe vehető segélyekről, támogatási lehetőségekről
- A szülők által ajándékozásra behozott gyermekruhák, játékok elajándékozása a rászoruló családoknak.

Szemponstör a gyermekvédelmi helyzet évenkénti felméréséhez:

1. Családlátogatás alkalmával a szülő reakciói
2. Gyermek környezete, életkörülményei (saját szoba, komfort, játékok)
3. Gyermek helye a családban
4. Gyermek testi egészsége
5. Gyermek lelki egészsége
6. A család értékrendje (nevelési felfogás)
7. A család szokásai (napirend, hagyományok, közös programok – otthon, tágabb környezet)
8. A gyermek reakciói a látogatás alkalmával

5.3.2. A nevelőtestület általános gyermekvédelmi feladatai

- Közreműködik a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyerekek óvodába járásának elősegítésében.
- A gyermeki jogok biztosítása intézményen belül, szükség esetén védő-óvóintézkedésekre javaslatokat tesz.
- Új gyermekek beilleszkedését elősegíti.
- Problémákat, tüneteket felismerni, okokat feltárni, szükség szerint szakember segítségét kérni.
- A hátrányok kompenzálására tervet készíteni és végrehajtani.
- A tehetséggondozást elősegíteni.
- Intézményen belüli szociális szolgáltatások megszervezésében közreműködni.
- Egészségügyi vizsgálatok lebonyolításában részt venni, esetleg soron kívül javasolni.
- Az integrált nevelést elősegíteni.
- Rendszeres óvodalátogatást figyelemmel kísérni, jelezni a hiányzásokat.
- Szülőkkel való együttműködő kapcsolat kialakítása, a szülői szerep eredményesebb betöltésének segítése.
- Prevenció minden gyermekre történő kiterjesztése.

5.3.3. A gyermekvédelmi megbízott feladatai

- A gyermekvédelmi tevékenység összehangolása a nevelőtestületben.
- A hátrányos helyzetű és veszélyeztetett gyerekek nyilvántartásba vétele.

- A csoportos óvónők feltáráó tevékenységének segítése.
- Fogadóórákon, családlátogatásokon való részvétel a csoportos óvónőkkel.
- Adott gyermek érdekében teendő intézkedésekről tanácsadás, intézkedés.
- Kapcsolattartás a Nevelési Tanácsadóval, Gyámhatósággal, Családsegítő Szolgálattal,
- Védőnővel, segítségének igénybevétele
- Gyermekvédelemmel kapcsolatos jogszabályváltozások, helyi rendeletek folyamatos figyelemmel kísérése, nevelőtestület tájékoztatása.
- Részvétel a helyi gyermekvédelmi munkaközösség gyűlésein.
- Anyagi gondokkal küzdő családok támogatására az óvodavezető tájékoztatása,
- Beszámoló készítése évente

5.3.4. Óvodavezető gyermekvédelmi feladatai

- A gyermekvédelmi tevékenységhez a feltételek biztosítása: gyermekvédelmi felelős megbízása, feladatok, kompetenciák kijelölése nevelőtestületi szinten
- Rendszeres egészségügyi felügyelet megszervezése
- Balesetmegelőző intézkedések fogantatosítása, egészséges és biztonságos óvodai élet megszervezése
- Logopédiai, pszichológiai, fejlesztőpedagógiai, gyógytestnevelési ellátás megszervezése
- Gyermekétkeztetés ellenőrzése
- Egészséges életmód biztosítása
- Óvodakötelezettség teljesülésének segítése
- A gyermek adatainak védelme
- Bizalom elvű kapcsolat kiépítése a családokkal
- A törvények és rendeletek naprakész ismerete, a munka hozzáigazítása
- **Az óvoda vezetője köteles**
  - jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a gyermekjóléti szolgálatnál,
  - hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén.

5.3.5. Általános gyermekvédelmi feladatok megvalósítását segítő tevékenységi formák, módszerek a nevelőtestület részére:

- megfigyelés
- anamnézis felvétele
- dokumentumelemzés
- fogadóóra tartás
- családlátogatás
- folyamatos kapcsolattartás a családokkal
- nyílt napok szervezése
- szülőklub szervezése
- egyéni fejlődés dokumentálása, nyomon követése

5.3.6. Speciális gyermekvédelmi feladatok megvalósítását segítő tevékenységi formák, módszerek a nevelőtestület részére

- gyermekvédelmi helyzet évenkénti felmérése

- a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése,
- a veszélyeztetettség megelőzése és megszüntetése
- fogadóórán segítő részvétel
- családlátogatáson közreműködés
- környezettanulmány készítés
- tájékoztatás
- pályázatokon való részvétel a gyerekek óvodai életének gazdagítása érdekében
- egyedi esetekben, ha szükségét látjuk, felvesszük a kapcsolatot civilszervezetekkel (Gyermekvédő Liga, Nagycsaládosok Egyesülete)

Az intézményben folyó gyermekvédelmi munkát a gyermekvédelmi felelős koordinálja.

5.3.7. Gyermekvédelmi információáramlás módja, követelményei

A törvényi változásokat figyelemmel kíséri a gyermekvédelmi megbízott, az információkat továbbítja a nevelőtestület felé.

A csoportos óvónők tapasztalataik alapján informálják az óvodavezetőt és a gyermekvédelmi megbízottat a felmerülő problémákról.

Ha valamelyik gyermek fokozott óvó-védő figyelmet igényel és ez érinti az összevont csoportban töltött időt is, az egész nevelőtestületet tájékoztatjuk e tényről.

A gyermekvédelmi megbízottat és az intézmény valamennyi dolgozóját titoktartási kötelezettség terheli!

A gyermekvédelmi munka ellenőrzése, értékelése a nevelési év elején készült munkaterv alapján történik. A nevelési év végén a gyermekvédelmi megbízott beszámolót készít a nevelési évben történt eseményekről és az elvégzett gyermekvédelmi munkáról.

5.3.8. Sikerkritériumok

- Csökken a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek száma.
- Minden rászoruló időben megkapja a segítséget.
- A szülők bátran fordulnak az óvónőkhöz és a vezetéshez gondjaikkal.
- Anyagi okok miatt egyetlen gyermek sem marad ki az óvodából.
- A segítő szervezetekkel hatékony együttműködés alakul ki.

5.4. A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása

A környezetünkhöz való tudatos pozitív hozzáállás néhány fontos területen tud az óvodai életben is megnyilvánulni:

- környezetünk állapotának megőrzése (a hulladék elhelyezése, szelektív hulladékgyűjtés megvalósítása, komposztálás, a hulladék lehetséges újrahasznosítás)
- az energiaforrások takarékos felhasználása (különös tekintettel a víz- és elektromos áram takarékos használatára)

- a természet közelség hangsúlyozása, a természetes környezet és anyaghasználat preferálása
- az óvoda dolgozóinak és a családoknak a példamutató magatartása

A környezettudatosságra nevelés jellemzői

- rövidtávon: a helyes / helytelen hulladék elhelyezés megismertetése
- középtávon: váljon beépült szokássá a takarékos energiafelhasználás, illetve az újra felhasználható anyagok kezelése
- hosszútávon: környezettudatos szemlélet.

Fokozatosan bevezetjük a hulladékgyűjtést, újrahasznosítást, anyagtakarékosságot. Igyekszünk több időt tölteni a szabadban, a tevékenységek szervezésénél kiemelt szempont a levegőn tartózkodás. Projektjeink nagy része a környezeti elemekre épülnek (víz, tűz, „Madarak és fák napja”, Föld Napja”).

(Debreceni Egyetem Gyakorló Óvodája)

5.5. Baleset megelőzés és elsősegélynyújtás

A gyermekek testi épségének védelme és a balesetek megelőzése is feladataink közé tartozik. Az eszközök karbantartását, ellenőrzését minden dolgozó magáénak érzi, odafigyel rá. A gyermeki gondolkodásmód sajátosságából, valamint a szenzomotoros koordináció zavaraiából adódóan következnek a tipikus gyermekbalesetek (törések, zúzódások), ezért állandó kontrollal figyeljük a gyermekek tevékenységét. Önmaguk és társaik testi épségének megóvására neveljük a gyermekeket (konfliktuskezelés, tolerancia). A baleset-megelőzés minden dolgozó feladata. A testi épséget veszélyeztető (sérült) tárgyakat azonnal el kell távolítani a gyerekek közeléből. Baleset esetén a szülőt értesítjük a történetről és sürgős esetben a sérült gyermeket az óvónője viszi orvoshoz. A gyermekek részére az óvodapedagógusok feladata a balesetvédelmi oktatás megtartása évente, és minden szükséges esetben, melyről a csoportnaplóban bejegyzés is készül.

5.5.1. Balesetvédelmi szabályok a gyermekek számára

A csoportba érkező gyermekeket megismertetjük a csoportszobával, az óvoda helyiségeivel, az udvarral és az udvari játékokkal, valamint az óvodában dolgozó felnőttekkel. Felhívjuk a gyermekek figyelmét a balesetveszélyes helyzetekre és elmondjuk nekik mit szabad és mit nem.

- A tisztaság megőrzése érdekében, a csúszásveszély elkerülésére az épületbe lépéskor a cipőjük talpát tisztítsák le!
- Ha a folyosón, szobákban, udvaron kisebb gyerekekkel találkoznak, fokozottan figyeljenek, vigyázzanak kisebb társaikra az egész nap folyamán!
- Vigyázzanak az ajtó nyitáskor, csukásakor: lassan nyissák és zárják, vigyázzanak saját és mások testi épségére!
- A játékokat a csoportszobákban és az udvaron is használják rendeltetésük szerint!
- Ha sérült, törött játékot találnak, szóljanak az óvónőnek!
- Társaikkal szemben kerüljék a tettlegességet!
- A folyosón, a csoportszobában, a mosdóban, a lépcsőn felnőtt vezetésével, normál tempóban, sétálva közlekedjenek!
- A lépcsőn csak lassan, a korlátba kapaszkodva közlekedjenek!

CSOPORTSZOBA:

- A csoportszobában ne másszanak fel a bútorokra, a polcokra ne kapaszkodjanak!
- A széket mindig húzzák maguk alá, a székekkel való hintázást mellőzzék!
- Teremrendezéskor a széket maguk elé, csípőmagasságban tartsák!
- Mindig szóljanak, ha a csoportszobából ki szeretnének menni!
- Az evőeszközöket rendeltetésszerűen használják, célszerű mozdulatokkal!
- Önkiszolgáló tevékenységnél lassan menjenek a helyükre, a tányért két kézzel fogják!
- A poharakat mindig a tányér fölé tegyék!
- A széttört pohárhoz, tányérhoz kérjék a felnőtt segítségét!
- A villanykapcsolóhoz, dugaszoló aljzathoz, elektromos berendezésekhez ne nyúljanak!
- Ékszer, óra, rágógumi, mobiltelefon óvodába hozatalát mellőzzék!
- Balesetet okozó szűrő-vágó eszközt az óvodába behozni tilos!
- Testnevelés foglalkozáshoz zárt, vászoncipőt viseljenek. Ha valakinek leesik a cipője, álljon félre, vegye fel, majd üres helyre álljon vissza!
- Testnevelés foglalkozás alkalmával az eszközöket csak az óvónő jelenlétében és rendeltetésszerűen használják! Fokozottan figyeljenek saját és társaik testi épségére!
- Vizuális tevékenységnél az eszközökkel bánjanak óvatosan!
- Apróbb játékok szájba vételét, orrba, fülbe helyezését kerüljék!
- Nagyobb játékok, pl. Soros kocka használatkor mellőzzék a széles mozdulatokat!

MOSDÓ, ÖLTÖZŐ:

- A mosdóban kerüljék a függönytartó rúdon való csimpaszkodást, lassan közlekedjenek, mert a padló csúszóssá válhat!
- Kézmosásnál a vizet rázzák le a kezükről a mosdókagyló fölött, kéztörölés előtt!
- Törölközőakasztónál igyekezzenek a törölközéssel, kerüljék a torlódást!
- A szappant, fogkrémet funkciójának megfelelően használják, a szappan szájba vételét kerüljék!
- Ruhájukat a kijelölt helyre tegyék!
- Cipőjüket tegyék a kijelölt helyre, nehogy elbotoljon valaki!
- Padokon való ülésnél egymásnak megfelelő teret hagyjanak!
- Az öltözőszekrény ajtaját a legrövidebb ideig tartsák nyitva, használat után csukják be!

UDVAR:

- Futásnál, fogócskánál megfelelő sebességet válasszanak, előre figyeljenek, kerülve az összeszaladást, elesést!
- Az udvari mozgásfejlesztő eszközökön mindig kapaszkodjanak, társaikra vigyázzanak!
- Homokozni csak a homokozóban szabad! Ha már nem használják az eszközöket, tegyék vissza a kosárba!
- Lapátot, ásót, gereblyét csak lefelé tartott állapotban használjanak, társaikra fokozottan figyeljenek!
- Vigyázzanak a homok tisztaságára!
- A homokot ne dobálják!
- A csúszdára türelmesen haladjanak fel a létrán, várják meg, míg sorra kerülnek, a tetején ne időzzenek sokáig, és csak a fenekükön ülve, nyújtott lábbal csússzanak le! Lecsúszás után hagyják el a csúszdát, hogy a társuk ne csússzon rájuk!
- A csúszdába idegen anyag, eszköz nem kerülhet!

- A hintázáshoz, a mérleghintázáshoz fel-, és leszálláskor, valamint a használathoz kérjenek segítséget! Ha valaki hintázik, tartsanak távolságot, maradjanak a korláton kívül!
- Rollerrel, motorral, kerékpárral a kijelölt helyen, meghatározott irányban, távolságot tartva, helyesen közlekedjenek, válasszanak megfelelő, átlagos sebességet!
- Rollerezés, motorozás alkalmával ügyeljenek társaik testi épségére, és a szegélyekre!
- Azt a részt, ahol sár van, kerüljék el!
- Ne menjenek a kapuhoz, kerítéshez, idegenekkel ne beszélgessenek, ne fogadjanak el semmit!
- A kapun csak az óvónő, illetve szülő kíséretében mehetnek ki!
- Az udvaron található növények leveleit, virágait, bogyóit ne vegyék a szájukba!
- Ha gombát találnak, szóljanak a felnőtteknek!
- Tiszteljék az óvoda udvarán található élőlényeket, állatokat, ezzel megelőzendő az esetleges rovarcsípést!
- Ha mosdóba be szeretnének menni, jelezzék a felnőttnek, kisebbeket egy nagyobb gyermek kíséri be, s ha visszajöttek, azt is jelezzék!
- Csak felnőttel való közös elköszönés után hagyják el az óvodát hazamenetelkor!

SÉTA, KIRÁNDULÁS:

- Séta alkalmával a párjuk kezét fogva, sorban haladva a fal, kerítés mellett közlekedjenek! Normál hangerőn beszélgessenek! Zebrán áthaladáskor szaporázzák lépteiket! Az útestre lépés előtt nézzenek szét, haladjanak át gyors tempóban az úton felnőtt vezetésével! Egymás mögött megfelelő távolságot tartsanak!
- A tömegközlekedési eszközökön csendesen utazzanak, a felnőttre figyeljenek, leszálláskor legyenek türelmesek!

5.5.2. Az egészséges életmód alakításából adódó feladatok

1. A gyermekek életkorának megfelelő, párhuzamos tevékenységek végzését lehetővé tevő optimális életritmus kialakítása a napirendben
2. Az időkeretek rugalmas alkalmazása a gyakorlatban
3. Nyugodt, kiegyensúlyozott légkör megteremtése a csoportban
4. A gyermekek szükségleteinek kielégítése a nap egész folyamán (például folyadék)
5. A szokás- és szabályrendszer közös alakítása a gyermekekkel
6. Önállósági törekvések támogatása
7. A kulturált étkezés szokásainak megismertetése, gyakoroltatása (kanál, villa, kés használata, csukott szájjal rágás, szalvétahasználat...)
8. Az étkezéseknél a zsír, cukor, só arányának figyelemmel kísérése
9. A szülők meggyőzésével a szénsavas, túlcukrozott, serkentő szereket tartalmazó italok kiiktatása
10. Az asztalterítés technikájára, esztétikumára való odafigyelés
11. A toalett használat intimitásának válaszfalakkal történő biztosítása
12. 2,5-3 éveseknek, illetve egyéni szükséglet alapján a toalettpapír használatára nevelés
13. A fiúktól a WC-deszka felhajtásának elvárása
14. A WC lehúzásának igényé alakítása, elvégzésének figyelemmel kísérése
15. A gyermekek helyes kézmosásra, kéztörülésre szoktatása
16. A gyermekek tisztaság, ápoltság iránti igényének alakítása
17. A fogmosás technikájának megismertetése, mindennapos gyakoroltatása, a fogmosás eszközeinek rendben tartására nevelés

18. A gyermekek környezetében csak annyi tisztítószer és egyéb vegyszer alkalmazása, amennyi feltétlenül szükséges
19. A fésű használatának bemutatása, gyakoroltatása, szükség szerinti segítségnyújtás
20. Erős napsütés, illetve hideg, szeles időben – egyéni szükséglet szerint – a gyermekek bőrének krémezése
21. A felöltözésnél, vetkőzésnél egyéni szükséglet szerinti segítségnyújtás
22. A gyermekek időjárásnak megfelelő réteges öltözködésre szoktatása
23. A szülők megismertetése a gyermek egészségét szolgáló ruházatának jellemzőivel: lehetőség szerint természetes anyagból készüljön, kényelmes legyen, gumírozása ne legyen túl szoros, a cipő tartsa a gyermek bokáját
24. A ruhák összehajtásának, az öltözőszekrényben való rendben tartásának megismertetése, elvárása
25. A gyermekek levegőzésének biztosítása mindennap, mínusz 10 fokig
26. A délutáni pihenéshez a csoportszoba kiszellőztetése, légpárásító, illóolajos mécses használata
27. Lefekvés után mesélés, majd testközeli jelenlétével, simogatással a gyermekek érzelmi biztonságának, nyugalmi állapotának támogatása
28. A gyermekek balesetvédelmi oktatása évente egyszer, illetve az alkalomnak megfelelően, dokumentáltan
29. Közreműködés a gyermekeket fenyegető környezeti ártalmak kivédésében: az udvarra minél több növény telepítése, a nagyobb forgalmú út mellett zárt kerítés létesítése, séták alkalmával a forgalmas, különösen szennyezett területek elkerülése
30. Lázás, hányós, hasmenéses gyermek elkülönítése, gondoskodás felügyeletéről, szüleinek értesítése
31. Speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása érdekében megfelelő szakemberek bevonása, együttműködésre törekvés

5.6. Érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés

Valljuk, hogy a környezet, az öröklés mellett, a fejlődés egyik potenciális forrása. A környezetet pontosan, valóságyszerűen megismerni a cselekvés, a kép, a szó egységében lehet. Ez lehetővé teszi, hogy az évszázadok alatt felhalmozott egyetemes, nemzeti, etnikai értékeket, hagyományokat, szokásokat átadjuk, közvetítsük a gyermekeknek, alapozva aktivitásukra, érdeklődésükre.

A jó nevelés alapja a feltétel nélküli szeretet.

5.6.1. Elsődleges célunk (már a beszoktatáskor is), hogy biztonságos, szeretetteljes, aktív légkörben a gyerekek jól érezzék magukat, bekapcsolódjanak a közös tevékenységekbe.

A jó csoportlégkör feltétele a sokszínű tevékenység, a közös élmények, és a gyermek önállósága (választások lehetősége). Csakis a saját erejében, képességeiben magabiztos gyermek válik szintén magabiztos, de jó értelemben vett kétkedő, tanulni vágyó, tanulni tudó, önmaga és a világ változásait követni tudó felnőtté. Fontos, hogy a gyerekek elfogadják egymást eltérő tulajdonságaikkal együtt.

- Erkölcsi, akarati tulajdonságok kialakítása, éntudatának erősítése, önkifejezésének segítése, szociális érzékenység fejlesztése az óvodapedagógus és a dajka példaadásával és helyzetteremtésével.
- A társadalmi beilleszkedést segítő szociális együttélés szabályainak érték közvetítése.
- A különbözőségek elfogadására, tiszteletére nevelés.

- A szülőföldhöz fűződő pozitív érzelmi viszony kialakítása, az önazonosság megőrzése, átörökítésének biztosítása, nemzeti identitástudat, keresztény kulturális értékek megbecsülésére nevelés.
- A figyelem ráirányítása a természeti és emberi környezetben megmutakozó jóra és szépre, tiszteletére és megbecsülésére nevelés.
- Kiemelt figyelmet igénylő, nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, sajátos nevelési igényű, hátrányos-, és halmozottan hátrányos helyzetű, elhanyagolt, gyermekek esetében speciális fejlesztéssel az egyéni szükségleteknek megfelelő pedagógiai eljárások alkalmazásával, valamint szükség esetén megfelelő szakemberek közreműködésével az esélyegyenlőség biztosítása.
- A kiemelkedő képességű gyermekek igényeit figyelembe vevő tevékenységek által történő személyiségkibontakoztatás.
- Esélyteremtés a migráns gyermekek számára.

Az elvárt viselkedés kialakulásának elengedhetetlen követelménye:

- Napirend és szokásrendszer felállítása, biológiai és pszichés szükségletek kielégítése érdekében a feltételek megteremtése. Pozitív modellt állítunk a gyermekek elé.
- Az én-tudat erősítése, fejlesztése, mely a társas kapcsolatok elősegítése, a tűrőképesség és a konfliktusmegoldó képesség alakítását és gyakorlását segíti.
- A játékszerepek és az ezzel kapcsolatos viselkedésformák gyakoroltatása.

5.6.2. A felnőtt - gyermek kapcsolat

Az óvodás korosztály számára meghatározó a gyermek és az óvodapedagógus kapcsolatának minősége. A felnőtthez fűződő viszony nyújtja azt az érzelmi biztonságot a gyermek számára, amely jó közérzetet, nyugodt, harmonikus tevékenységet tesz lehetővé. Ezért fontosnak tartjuk az óvodapedagógus-gyermek, gyermek-dajka kapcsolatában a pozitív attitűd megnyilvánulásokat.

5.6.3. Óvoda - család együttműködése

Óvodai nevelésünk messzemenően támaszkodik a családi nevelésre, a család és az óvoda szoros együttműködésére. Figyelembe vesszük a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesítjük az intervenciós gyakorlatot.

Programunkban fontos a gyermek korai, óvodáskort megelőző testi-lelki fejlődésének alapos ismerete. Ennek egyik eszköze a személyiséglap és a családlátogatás. Innen kapunk információt az óvodába lépés előtti anya-gyermek és család-gyermek kapcsolatáról, a gyermek élettörténetéről, melyet a későbbiek során – napi tapasztalatokkal kiegészítve – hasznosítja az óvodapedagógus a gyermek jobb megismerésének érdekében, a fejlesztési feladatok megtervezésében. Az óvodában az érzelmi biztonságot nyújtó légkör megteremtéséhez az óvodapedagógus – részben átvállalva az anya szerepét – empatikus, meleg, elfogadó, szeretetteljes kapcsolatot alakít ki a gyermekekkel. Fejlesztőmunkája során arról gondoskodik, hogy a gyermekek tapasztalatai változatos tevékenységformák közben gazdagodjanak.

5.6.4. Érzelmi vezéreltség

A gyermek „énközpontúsága” alapján elsősorban önmagára képes figyelni, azonban emocionális alapon fokozatosan kifejleszthetjük azokat a mechanizmusokat, amelyek segítségével képessé válik másokkal is törődni. Az együttéléshez szükséges erkölcsi normák

és tulajdonságok csak akkor fejlődnek ki, ha a gyermek állandóan gyakorolja a társaihoz való helyes viszonyulást. Ezt alapozzák meg a kooperatív megoldásra ösztönző páros és kiscsoportos tevékenységek.

Ezáltal minden kisgyermeknek lehetősége van:

- Kommunikálni társaival a közös tevékenység során, számos tapasztalatot szerezni az eredményes, kölcsönösen elfogadható kommunikáció formáiról, és kimunkálni saját hiteles és célravezető kommunikációs formáikat.
- Megtanulni a közös tevékenységek alkalmával, hogy hogyan viszonyuljanak társaikhoz a jobb munkakapcsolat kialakítása érdekében. Ez erősíti a pozitív viszonyulást, és jelentős mértékben elősegíti a szocializációt.
- Megtanulni a kritika mások számára elfogadható formában történő kifejezésének módját és a kritika elfogadását. A társaktól érkező pozitív visszajelzés egyben önerősítő, önbizalom növelő hatásával hozzájárul a személyiség kibontakozásához, pozitív énkép kialakulásához.
- Észrevenni, hogy a közös tevékenységben együttműködő társak sokféle színes egyéniségek, egymástól eltérő, saját kulturális környezetükből származó értékeiket képviselik.
- Megtapasztalni, hogy egy problémának több megoldása is lehet, attól függően, milyen szempontból közelítjük meg. Függ a kompromisszumkésztségtől, toleranciától.

5.6.5. Az érzelmi nevelés és szocializáció biztosításából adódó feladatok

Elsősorban érzelmileg szeretnénk a gyermekeket megérteni. A gyermekek tevékenységéhez nagy szabadságot biztosítunk, a pontos határok megjelölésével. Segítjük a gyermekbarátságok kialakulását, igyekszünk ezt úgy formálni, hogy a közösség többi tagjához is kapcsolódjanak. Fontosnak tartjuk a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlását, a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak (együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség) és akaratának (önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás- és normarendszerének megalapozását.

A bátortalan gyermekek nevelésekor a kisebb előre lépéseket, fejlődést is észrevesszük és örülünk neki.

Közösségfejlesztő pedagógiai munkánkat az odafigyelés, meghallgatás, a saját érzések elmondása, mások érzésének meghallgatása, elfogadása jellemezze, hogy a gyermekek örömteli optimizmusa fejlődhessen.

- Fontosnak tartjuk:
  - Anamnézis felvételét, bizalmas légkörben a szülővel
  - Óvodába lépés előtti családlátogatást
  - a személyhez szóló, egyénenkénti fogadást a naponkénti reggeli találkozásokor;
  - a testközelséget – ha a gyermek igényli;
  - a segítőkész, de tapintatos pedagógiai magatartást.
  - Nyugodt, kiegyensúlyozott, biztonságot árasztó légkör kialakítását a befogadástól az óvodáskor végéig.
  - Spontán szociális tanulásban a komplex viselkedésminták beépítését a gyermeki viselkedésbe
  - Környezetvédelmi viselkedési és magatartásformák alakítását
  - Az élet, az élővilág tiszteletére, megbecsülésére nevelést
  - Az udvariassági beszédformák megismertetését, alkalmazásának figyelemmel kísérését
  - Erkölcsi normák, ítéletek megfogalmazását, gyakoroltatását
  - A gyermek önálló véleményalkotásának és döntésfejlődésének támogatását

- Gyakorlat közeli helyzetek teremtésével az interperszonális kapcsolatok kialakításához szükséges készségek, képességek alakítását
- Társas kapcsolatok formálásának segítését, az összetartozás élményének mélyítését, a „mi-tudat” alakítását
- Páros és kiscsoportos feladathelyzetek teremtését, kooperatív technikák alkalmazását
- Évente kétszer szociometria készítését (év eleje, év vége) és felhasználását, kivétel kis csoport, ahol csak év végén.
- Inkluzív szemlélettel a különbözőség elfogadásának segítését
- A konfliktushelyzet békés, mindkét fél számára elfogadható megoldására inspirálást.
- A tehetséges gyermekek kibontakozásának támogatását
- Az érzelmileg lassabban fejlődő, hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetben lévő gyermekek felzárkóztatását
- A migráns gyermekek beilleszkedésének segítését
- A családdal való együttműködésre törekvést.
- Tájékoztatást a gyermek fejlődéséről
- A felnőttek viselkedése modell!
- Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek érdekében szakembereket vonunk be.
- Építünk a gyermek nyitottságára
- A védelem és biztonságigényt állandó jelenlétünkkel elégítjük ki. Nem vagyunk mindig a középpontban, de sohasem hagyjuk magára a gyermeket: mindig éreznie kell, hogy meghallgatásra lel, szüksége és igénye szerint támaszt, segítséget kap.
- A csoportszoba környezettudatos szemléletű, otthonos, hangulatos, esztétikus, biztonságos berendezésű.
- A felnőttek „anyapótló” magatartása szeretetteljes, empátiás, odafigyelő.

5.6.6. Kiemelt feladatok:

I. Kiscsoportban az óvónő:

1. Megtanítja a gyerekeknek az udvariassági formulákat: köszönés, kérés, megköszönés.
2. Arra szoktatja a gyerekeket, hogy ne zavarják egymást játék, mesehallgatás, pihenés alkalmával.
3. Elősegíti, hogy bekapcsolódjanak a közös tevékenységekbe.
4. A gyerekek önbizalmát, önismeretét, énképét a már meglévő jó képességeik erősítésével fejleszti.
5. Észre veteti, ha valaki hiányzik, beszélgetnek róla, együtt örülnek, ha megérkezik.
6. Egymásra odafigyelő, a közösségi normákat betartó gyerekeket nevel, akik észreveszik, ha társuk szomorú, vagy segítségre szorul.
7. Szorongó, periférián, a családban hátrányos helyzetben lévő gyerekek érzelmi biztonságára, csoportban elfoglalt helyére fokozott figyelmet fordít, (család nevelési stílusának, elvárásainak megismerése, esetleges korrekció, kompenzáció).

II. Középső csoportban az óvónő nevelőmunkájának hatására:

1. A közösségi szokások, szabályok megszilárdulnak.
2. Szívesen tevékenykednek közösen a gyerekek, jól érzik magukat a csoportjukban, tudatosodik bennük az összetartozás érzése.
3. Fokozódik önállóságuk.
4. Szívesen segítenek egymásnak és a felnőtteknek.

III. Nagycsoportban:

1. A gyerekek türelmesek, segítőkészek egymással.
2. Közös játék jellegű tevékenység során együttműködnek.
3. Figyelmeztetik egymást, ha a közösségi élet szabályai ellen vétnek.
4. Konfliktus helyzeteik megoldásánál akkor lépünk közbe, ha a gyerekek ezt igénylik, vagy ha feltétlenül szükséges (testi-lelki épség veszélyeztetése).
5. Jellemző konfliktushelyzeteket szituációs játékokban dolgozzuk fel, melynek célja az erkölcsi tulajdonságok, ítéletek fejlesztése.
6. A gyerekek megtapasztalják, hogy önállóságuk (szabadságuk) mértéke önfegyelmével arányban nő.
7. Játék során megszokják, elfogadják az alá-fölé és mellérendelt szerepek vállalását.
8. Arra törekszünk, hogy minden gyerek erősségét ismerjék meg társai.
9. Alakítjuk a gyerekek empatikus és tolerancia-képességét.
10. Arra neveljük a gyerekeket, hogy tisztelettel viselkedjenek a másik emberrel, becsüljék meg erőfeszítésének eredményét (játék, munka).
11. A nehezen vagy lassan szocializálható gyerekek nevelésében gyógypedagógus, pszichológus, fejlesztőpedagógus, logopédus segítségét kérjük (Pedagógiai Szakszolgálat).

A saját, az integrált nevelést elfogadó hozzáállásunk mellett a gyermeki és szülői közösségekben is szorgalmazzuk a sajátos nevelést igénylő gyermekek jelenlétének elfogadását.

5.6.7. Beszoktatás

A gyermek számára az óvodába lépés óriási környezetváltás, az új körülmények az alkalmazkodás, beilleszkedés képességét feltételezik a gyermeknél. Ennek érdekében jelenik meg a fokozatos beszoktatás. A beszoktatás kétirányú folyamat. Egyrészt meghatározza a gyermekek kialakuló érzelmi kötődését az óvodához, a gyermeknek alkalmazkodnia kell a közösségi élet szabályaihoz, el kell fogadnia az új környezetet, másrészt a környezetnek (csoportban dolgozó felnőttek, gyerekek) befogadóvá kell válnia.

Pozitív kapcsolat csak akkor alakulhat ki, ha a gyermekek jól érzik magukat a csoportban, ezért a beszoktatás ideje különösen nagyfokú körültekintést, gyöngédséget, megértést, türelmet kíván. Ekkor ismerhetjük meg a gyermekek egyéni jellemzőit, ami elengedhetetlen feltétele az egyéni nevelésnek.

A közös élmények az óvodáskor végéig biztosítják a gyermekek együttműködését, amiben formálódik egymáshoz való viszonyuk.

A "biztonságos" beszoktatás során viselkedési rendet szoknak meg a gyerekek, ami segíti a társas beilleszkedést.

5.6.8. Befogadási rendszerünk jellemzői

Beiratkozáskor lehetőséget adunk az óvodával való ismerkedésre (Adventi játszóház, Tavasz játszóház), apró ajándékot adunk, hogy az óvoda barátságos, vonzó, játékszerekben bővelkedő képe maradjon meg a gyermekek emlékezetében.

Év kezdéskor közös szülői értekezleten adunk rövid tájékoztatást az óvoda életéről, óvodai törekvéseinkről, legfontosabb elveinkről, a zökkenőmentes beilleszkedés érdekében meghatározzuk azokat az alapvető feladatokat, amelyek az egységes felfogást és azonos bánásmódot szolgálják. A közös értekezletet követően a csoportos óvónők tájékoztatják a szülőket az óvoda napi életéről, megbeszélik a szoktatás menetét és körülményeit, megfogalmazzák a szülőkkel kapcsolatos szerepelvárásokat.

Az óvónők - lehetőség szerint- még a beszoktatás előtt meglátogatják a gyermekeket az otthonukban, illetve a bölcsődében.

Az óvónők a csoportba érkező új gyermekek ismeretében megtervezik a befogadás menetét. (ismerősök, testvérek, szülői jelzések figyelembevételével) a szülővel együtt teremtik meg a lehető legnyugodtabb feltételeket. Az együtt neveléshez, bizalomhoz, a gyermekek neveléséhez meg kell teremteni a jó kapcsolatot a szülővel és a nagyszülővel.

Biztosítjuk a fokozatos elszakadást a szülőtől - eleinte igény szerint a szülővel együtt rövid ismerkedés (2-3 napig) - majd fokozatosan kitolva az óvodában tartózkodás idejét a szülő nélkül.

A beszoktatáskor a csoportban dolgozó felnőttek mindegyike egész nap jelen van. A családi légkör megteremtése elősegíti a gyermekek társas kapcsolatainak alakulását.

Ez a folyamat akkor fejeződik be, amikor a gyermek viselkedésében már megfigyelhetők az idegen személy és környezet elfogadásának jelei.

Már a beszokás ideje alatt a tervezett szokásoknak megfelelően végzik a tevékenységeket, amit sok - sok érzelmi megerősítéssel, játékosan gyakoroltatunk, természetesen figyelembe véve a gyermekek egyéni képességeit, tempóját, szokásait. Segítjük a gyermekeket abban, hogy elfogadják eltérő képességű és tulajdonságú társaikat.

A **tágabb értelemben vett beszoktatás**, vagy régi gyerekek esetében a "visszaszoktatás" jelenti azoknak az egyszerű, életkornak megfelelő elemi szokásoknak és szabályoknak a megismerését, illetve újbóli "felelevenítését", amelyek segítik a gyermek biztonságos eligazodását az óvodai életben.

Megfigyeléseinket, a szülővel folytatott beszélgetések kapcsán nyert információinkat felhasználjuk a gyermek nevelése, fejlesztése érdekében. (bemenet)

A befogadás időszakában megfigyeljük, hogy:

- hogyan reagált a szülőtől való elválásra;
- magára talál-e a játékban;
- hogyan alakul kapcsolata az óvónővel,
- hogyan illeszkedik az óvodai élet ritmusába,
- mi okoz számára örömet vagy nehézséget;
- hogyan reagál a sok gyerekre.

5.7. Illem az óvodában

A mai rohanó, egymásra kevésbé odafigyelő világunkban fokozott figyelmet kívánunk fordítani az ILLEM szokásainak megismertetésére. El kívánjuk érni, hogy ezen szokások, szabályok beépüljenek az általunk nevelt kisgyermek értékrendjébe, mindennapjaiba, tudatosan alkalmazzák azokat, alakuljon ki minden óvodásunknak saját illemtára.

1. Teststilizáció

- Igényük legyen testük, ruházatuk, cipőjük tisztaságára, ápoltságára.
- Mindennap fürödjenek, mossanak fogat.
- Kézmosásánál használjanak szappant, körömkéfét.
- Körmük folyamatosan gondozott legyen.
- Hajukat rendszeresen mossák, fésüljék, frizurájuk rendezett legyen.
- Mindig az alkalomnak megfelelően öltözködjenek.

2. Testtartás

- A gyermekek testtartása legyen természetes.
- A karok természetesen lógjanak, a fejüket lazán előre tartásuk.
- Egyenesen járnak, csoszogás nélkül.
- A széken egyenes testtartással üljenek, ne terpeszkedjenek, helyes irányban üljenek az asztalnál, könyöklés nélkül.

3. Étkezés

- Étkezés előtt mossanak kezet, rendezzék el ruházatukat, frizurájukat.
- Az asztalt illik szépen megteríteni. Használjanak terítőt, szalvétát, kanalat, kést, villát.
- Az asztalnál ülve kívánjanak egymásnak „Jó étvágyat!”
- Evés közben üljenek egyenesen, ne könyököljenek.
- Az ételt ne keverjék össze.
- A kenyeret törjék, ne harapják.
- Az ételt alaposan rágják meg.
- Egyszerre csak kis falatokat vegyenek be a szájukba.
- Tele szájjal nem szabad beszélgetni.
- Kézszel nem nyúljanak a szájukba.
- A tányérba, bögrébe csak evőeszközzel nyúljanak.
- A kanalat, villát a szájukba emelve egyenek, hegyükkel maguk felé fordítsák.
- Szürcsölés nélkül fogyasszák az ételt.
- Az evőeszközöket nem illik teljesen szánkba tenni és lenyalni.
- Étkezés végén az evőeszközöket a tányérba helyezték, egymás mellé. Ha keresztbe rakják, azt jelenti, hogy még folytatni kívánják.
- Ha inni szeretnének, előtte és utána használják a szalvétát.
- Étkezés befejezésekor köszönjék meg az ételt.

4. Magatartás az óvodában

- Az utcáról belépve használják a lábtörlőt.
- A fiúk a lányokat, a gyerekek a felnőtteket engedjék előre.
- Az ajtót csendesen, kilinccsel zárják be maguk után.
- Szóbeli köszönéssel üdvözölgék egymást és a felnőtteket.
- A fiúk a lányoknak, a fiatalabbak az idősebbeknek előre köszönjenek.
- Az ismerősöknek mindig köszönjenek.
- Távozáskor köszönjenek el az ott lévőknek.
- A köszönést illik fogadni, viszonzni.
- Bemutatkozáskor illik egymás szemébe nézni.
- Akivel találkoztunk már a nap folyamán, annak nem kell többször köszönni.
- Ruhájukat levetve a kijelölt helyükre összehajtva, rendezzék el.
- Az óvoda helyiségeit, berendezéseit, eszközeit, játékait, könyveit óvják, rendeltetésszerűen használják.
- Ügyeljenek környezetük rendjére, tisztaságára.
- Köhögéskor, tüsszentéskor használják a zsebkendőt.
- Használják a hulladékártólót.
- Beszélgessenek egymást tisztelve, megfelelő hangnemben, érthető, erős, de nem kiabáló hangot alkalmazzanak.
- Beszéd közben illik egymás szemébe nézni, egymást végig hallgatni, és válaszolni, vagy jelezni a figyelmet. Pl. bólintással.
- Beszédüket helyes mimikával, gesztusokkal kísérik.
- Illő távolságot tartsanak társaikkal, ne zavarják egymás intimszféráját.

- Alkalmazzák az udvariassági kifejezéseket. (Köszönöm szépen, kérem szépen, légy szíves stb.)
- Figyeljenek arra, hogy társaságban nem illik sugdolózni.
- Felnőttek beszélgetésébe ne szóljanak közbe, türelemmel várják meg, míg ők is szólhatnak.
- Egymást keresztnéven, esetleg becenéven szólítsák.
- Figyeljék egymás viselkedését, önzetlenül segítsék a rászorulókat.
- Legyenek őszinték, becsületesek.
- Tudjanak örülni a más sikerének, örömeinek.
- Ha hibáznak, ismerjék el és próbálják meg kijavítani.
- Ha megsértenek, valakit kérjenek bocsánatot.
- Mások holmiját óvják, ha nincs rá szükségük adják vissza, köszönjék meg.
- Szokják meg, hogy közösségben tiszteletben tarjuk a mások igényeit, alkalmazkodunk egymáshoz.
- Saját érdekét a mások megsértése nélkül érvényesítheti.
- Sérelem esetén törekedjenek a konfliktus békés megoldására, ha nem sikerül, kérjenek segítséget a felnőttektől.
- Társaikkal tisztelettel bánjanak, mind szóban, mind tettekben.
- Tartsák számon, készüljenek az ünnepekre.
- Tartsák meg az ünnepeket, hagyományokat.
- Az ünneplés illemszabályai: egymás köszöntése, ajándékozása, megvendéglése.
- Gyakorolják szerepjáték közben.
- Rendezvényeken megfelelő ruházatban jelenjenek meg.
- Előadás alatt csendben figyeljenek a műsorra. Mellőzzék a beszélgetést, étkezést, italfogyasztást.
- A termet csak a szünetben lehet elhagyni.
- Távozás közben lassan, tolongás nélkül, fegyelmetten haladjanak az ajtó felé.

5. Viselkedés az utcán

- Tartsák be a közlekedés szabályait.
- Beszélgetés közben megfelelő hangerőt használjanak.
- Ismerősöket találkozáskor szóban köszöntsék.
- Csoportos séta során csak közvetlen társaikkal beszélgessenek, falhoz, kerítéshez húzódva közlekedjenek.
- Figyeljék a járókelőket, hogy mindenki zavartalanul haladhasson.
- A gyaloglás kényelmes, megfelelő tempójú legyen.

5.8. Anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

5.8.1. Anyanyelvi nevelés

Az óvoda szerepe az anyanyelvi nevelésben kiemelt, hiszen a 3-6 éves kor a legszenzitívebb időszaka a beszédfejlődésnek mivel:

- ekkor fejlődik legintenzívebben a gyerek beszéde
- egybeesik az ugrásszerű mentális és pszichés fejlődéssel
- ellensúlyozható az otthoni hátrány
- játékosan, nem didaktikusan fejleszthető
- a gyerekek itt egymástól is tanulnak.

Célunk: A gyerekek már meglévő anyanyelvi képességeinek differenciált egyénre szabott fejlesztése.

A kapcsolatteremtés egyik legfontosabb eszköze a beszéd, a kommunikáció.

Az anyanyelvi nevelés során különböző funkciókat fejlesztünk:

- a hangok, hangzók tiszta ejtését
- összefüggő beszédet
- aktív és passzív szókincset
- beszédészlelést és értést.

Ezek elengedhetetlen feltételei a majdani írás és olvasás elsajátításának.

Az óvodai anyanyelvi-kommunikációs nevelés fő területei:

- beszédhallás-figyelem fejlesztése,
- beszédhallás-émlékezet fejlesztése,
- beszédritmus fejlesztése,
- grafomotoros képességek fejlesztése,
- gondolkodás fejlesztése,
- beszédművelés (helyes ejtés)
- kommunikáció fejlesztés (köszönés, bemutatkozás, megszólítás, szándéknyilvánítás, elbeszélés élmény ill. kép alapján, mesebefejezés, személyi adatok),
- illem (az óvodás gyermek érintkezési kultúrája, megjelenése)

5.8.2. Feladatok:

- anyanyelv fejlesztése, a kommunikáció különböző formáinak alakítása (beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel)
- a beszédkedv felkeltése és fenntartása
- a beszédhallás és szövegértés fejlesztése
- megfelelő és elegendő alkalmat teremteni a beszélgetésekhez
- a gyereket mindig végighallgatni
- beszédhelyzeteket teremteni, játékszituációkat kialakítani, melyben az anyanyelvi képességek fejlesztése kap hangsúlyt.

Egyéni beszélgetések alkalmával felmérjük a meglévő nyelvi tudást, beszédállapotot, hiányosságokat. A tapasztalatokat írásban rögzítjük.

A szókészlet felmérését tárgyak, személyek, jelenségek megneveztetésével végezzük.

A mondatfűzés, mondatalkotás képességét élménybeszámoló és történetmondás során mérjük fel. Az így szerzett tapasztalatok alapján megtervezzük teendőinket, mely alapja a tervszerű, tudatos munkának.

Anyanyelvi nevelésünk feltétele az óvodai nyugodt, derűs légkör, inger-gazdag környezet, mely módot ad a szóbeli megnyilatkozásra. Nem csak a helyes kiejtésre, mondatfűzésre ügyelünk, hanem a tempóra, hangszínre, hangerőre, hanglejtésre, metakommunikációra. Az óvónő beszéde szemléletes, a gyermek számára érthető, tagolt, érzelmeket kifejező, gazdag szókincsű. A gyermek minél több beszédet hall, annál több ösztönzést kap az önálló beszédre. Beszélgetések során fejlődnek a társas kapcsolatok. Az óvónő azzal, hogy hogyan szól a gyermekekhez, modellt ad a többieknek, az óvónő viszonya a gyermekekhez meghatározza a gyermekek egymás közti viszonyát. Az óvodában dolgozó felnőttek beszéde egymás között is mintaértékű legyen.

Napirendbe építve szervezünk anyanyelvi játékokat:

Kiscsoportban:

- légzéstechnikai gyakorlatok,
- fúvási gyakorlatok,
- ajak-és nyelvgyakorlatok (téri tájékozódás, irányok),
- hangutánzás.

A problémás hangzókat megisméltetjük érzelmileg közel álló szavakkal, a kritikus hang szerepel a szóban elöl, hátul, középben.

Középső csoportban:

- hangfelismerés,
- akusztikus differenciálás (zörejek, hangok),
- szókincsbővítés,
- rövid és hosszú hangzók elkülönítése,
- ritmusfejlesztés,
- hallási figyelem, emlékezet fejlesztése,
- dominancia kialakulásának elősegítése.

Képek, modellek, élőlények, tárgyak megnevezése, felsorolása közben a passzív szókincs felszínre kerül.

Nagy csoportban:

- ellentétpárok és szinonimagyűjtés, gyűjtőfogalmak
- mondatalkotás, mondatfűzés történetmesélés közben,
- egy kitalált mese, történet bevezető mondat utáni folytatása
- hangsorok analízise (szótagra, hangokra bontás),
- számlálás, ritmus (szótagszámmal megegyező számú, pl. kopogás)
- barkochba,
- találós kérdések

Kommunikációs játék:

Pl. Gesztus: némajáték (történet hang nélküli eljátszása).

Mimika: érzelmek kifejezése tükörben.

Szemkontaktus: ránézek arra, aki elmegy mellettem, farkasszennézés.

A beszédfejlesztéshez szükséges a motoros fejlesztés, téri relációk ismerete, kézdominancia kialakítása, ritmusérzék fejlesztése, hallásfejlesztés.

Az anyanyelvi nevelés komplex módon érvényesül a nevelési folyamatban. Folyamatos kommunikáció segítségével alapozzuk meg a jó kapcsolatot gyermek és felnőtt között.

Gondozás közben:

- a gyermek megfogalmazza szükségleteit, bátran segítséget kér,
- megérti a hozzáintézett közléseket, kéréseket.

Játékban kialakuló társas kapcsolatok fejlesztik a beszédet, a szerepvállalás, követés során gyakorolják a gyerekek az odaillo hanglejtést, mimikát. Gondolkodtató, cselekedtető játékban fejlődik a gyerekek gondolkodása, kifejezőképességük. Olyan szituációkat teremtünk, melyben a gyermek megfigyel, felfedez, új ismereteket szerez, gondolkodik, mindenről beszélhet, kérdéseire választ kap. A gyermek is megválaszolja a hozzá intézett kérdéseket, a gyerekek párbeszédet folytatnak, alkalmazzák a kérdést, felszólítást, kijelentést.

Munka közben:

- beszédkapcsolatok alakulnak az együttműködés alapjaként,
- az információkat megértik a gyerekek,
- szókincsük bővül (eszközök, szerszámok, edények, műveletek elnevezésének tanulása, gyakorlása).

Tanulás során:

A problémamegoldó tevékenység szerves része a párbeszéd. Az óvónő problémafelvetését követi a gyermeki megnyilvánulás: csodálkozás, hitetlenkedés, hirtelen felismerést követő felkiáltás. A feladatmegoldás során a gyermek tevékenységét, gondolkodását gyakran kíséri félhangos beszéddel. Értékelés során ismét párbeszéd alakul ki, a nevelő értékeli, dicséri, a gyermekek hangot adnak érzéseiknek. Az óvónő kérdéseit a feldolgozandó anyag logikai sorrendjéhez igazítja, a gyermekek tapasztalataihoz, előzetes ismereteihez, értelmi szintjükhez, a következő fejlődési szint elérését célzó feladathoz. Természetesnek vesszük, hogy a gyermek megállapításaival, kérdéseivel megállítja a szervezett tevékenység logikai menetét.

Rajzolás, mintázás

Nyelvi ismeret szükséges már ahhoz is, hogy a gyermek megértse a feladatot, tudja, hogy milyen eszközök, anyagok állnak rendelkezésére. Tudatosítjuk a gyermekekben az anyagok, eszközök, munkafogások elnevezését, ezeket megtanulják, beépül szókincsükbe. A lerajzolt mesetémák fejlesztik a képzeletet, emlékezetet, fokozzák az alkotási vágyat. Gyurmázás – barkácsolás során a térbeli arányok és irányok, viszonyok megnevezésére kerül sor. Fordított a folyamat, amikor azt kérjük a gyermektől, hogy meséljen az elkészült képről. Mindkét irányból a vizuális és verbális kifejezés összhangját mélyítjük el.

Ének, énekes játék, gyermektánc

A zenei nevelés jó alkalmat kínál az ének, zene, szöveg, mozgás komplex esztétikai, érzelmi hatásának érvényesítésére. Megzenésített gyermekversek, népi játékdalok fejlesztik a gyermek beszédét. Mondókák, versek elősegítik a helyes ritmusban való beszéd kialakulását. Ritmusjátékok jól alkalmazhatók beszédhibák javítására. Bővül a szókincs fogalompárok gyakorlásakor is (lassú-gyors, halk-hangos, magas-mély).

Mozgásos tevékenységek közben:

Közlések megértésére van szükség, hogy a gyermek el tudja végezni az egyes mozgásformákat, cselekvéssorokat. Megértésük azonnal lemérhető a gyermekek mozgásából, reakciójából. Másrésztől mozgásfejlesztő munkánk részét képezi a beszédszervek ügyesítése is.

A külső világ tevékeny megismerése

Az élmények, tapasztalatok felidézését, a közvetlen tapasztalatszerzést (észlelés, érzékelés, mozgás) követő megállapítások a gondolkodást, a beszédaktivitást serkentik. Beszéd és gondolkodás párhuzamos fejlesztését végezzük probléma-szituációk teremtésével. Matematikai természetű tapasztalatszerzés során gyakorolják a gyerekek a névutók használatát, megtanulják a téri irányok elnevezését. Szókincsbővítés a természeti és társadalmi környezettel való ismerkedés során történik (mesterségek, időjárás, gyűjtőfogalmak).

Bábozás során

Arra ösztönözzük a gyermeket, hogy gyakorolja, hogyan tud bánni hangjával. A visszahúzódozó gyermeket is motiváljuk bábbal, hogy „mögé” bújva megszólaljon. Ha a gyermek saját maga által kitalált szöveggel bábozik, fejlődik képzelete, kifejezőképessége, fantáziája.

Verselés, mesélés

Dramatizálás, bábozás során gyakorolják a gyerekek a mondatszerkesztést, párbeszéd formát, fejlődik nyelvi emlékezetük. Szókincsük bővül az irodalmi alkotásokban megismert és jelentéstartalommal bíró szavakkal. Mese, vers, mondóka a nyelvtanilag helyes mondatok formálására, tiszta kiejtésre, kifejező előadásmódra ad lehetőséget.

Ünnepeinkhez kapcsolódó hagyományok, irodalmi anyagok bővítik a szókincset.

A nevelési ciklus utolsó évében különös figyelmet fordítunk a tisztán artikulált, jól hangsúlyozott, helyes hangletéssel, beszéddallammal előadott, folyamatos – összefüggő mondatokból álló – beszéd kialakítására, és a dominancia kialakulására.

Egyéni bánásmóddal biztosítjuk a beszédfejlődésben elmaradt gyerekek felzárkóztatását (inger gazdag környezettel, sikerélmények biztosításával, egyénre szabott fejlesztéssel).

A fejlettebb gyerekek spontán érdeklődését a betűk iránt szintén kielégítjük.

Anyanyelvi fejlesztő munkánkhoz logopédus segítségét vesszük igénybe.

Elvárt eredmény: Az óvodai élet folyamán a gyerekek saját, egyéni adottságait figyelembe véve, mindennap találkoznak az anyanyelvi fejlődést elősegítő szituációkkal, játékokkal, melyeket a pedagógusok tudatosan, a heti pedagógiai terv szerint szerveznek.

5.8.3. Értelmi fejlesztés

A 2,5 – 7 (8) éves gyermekek életében az értelmi fejlődés nagy utat tesz meg. A megismerés folyamatát a tapasztalatok több csatornás érzéki megismerése vezérli, de az óvodás kor végére a spontán tapasztalások befogadásától, el kell jutnia a fogalmi gondolkodás alapjainak megjelenéséhez. Ennek feltételei a gyermek belső érési folyamata és a külvilág hatása. Az értelmi nevelés változatos tevékenységeken keresztül, a kultúraátadás hatásrendszerében az óvodai nevelési módszerek segítségével, elsődlegesen a gyermek szabad játéka által valósul meg.

Kiemelt nevelési területként kezeljük:

- a mozgásfejlesztést,
- az anyanyelvi-kommunikációs nevelést,
- a környezet megismerésére nevelést.

5.8.4. Célunk

- A gyermekek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, célirányos bővítése és különböző tevékenységekben, élethelyzetekben való gyakorlása.
- Az óvodás gyerekek egyéni adottságait figyelembe véve kognitív képességeik fejlesztése:
  - egyre pontosabb, valóság-hű érzékelés, észlelés
  - figyelem-összpontosításra való képesség
  - valósághoz közelítő képzeleti működés
  - reprodukív emlékezet
  - problémamegoldó és kreatív gondolkodás

- az alakuló fogalmi gondolkodás
- a különböző gondolkodási műveletek gyakorlása.
- a nyelvi kifejezőképességük fejlesztése
- a gyermekek alkotóképessége, kreativitásuk kibontakoztatása
- a kis- és nagy mozgások és a megfelelő izomzat fejlesztése.

Az ismeretek passzív befogadása helyett, önálló ismeretszerzésre, sokoldalú cselekvésre, aktív, alkotó gondolkodásra készítjük őket.

- biztosítjuk a közvetlen tapasztalatszerzés lehetőségét
- kielégítjük a gyerek érdeklődését, kíváncsiságát
- rendszerezzük a gyerekek ismereteit, tapasztalatait.
- a pedagógus heti rend szerint tervezi, szervezi a foglalkozásokat.

A tevékenységek során számukra nem megerőltető, de megvalósítható feladatok megoldására készítjük a gyerekeket

- ezen tevékenységeket csoportos, mikrocsoportos, illetve egyéni szervezeti formában végezzük, mely lehetőséget ad az eltérő képességek kibontakoztatására.
- a gyerekek kognitív képességeit szemléletes jellegű, szóbeli és cselekvési feladatokkal egyaránt fejlesztjük, ezekben a feladatokban különböző gondolkodási műveleteket gyakorolhatnak a gyerekek pl.: analízis, szintézis, absztrahálás, kiegészítés, általánosítás, konkretizálás stb.

Fő tevékenységi formáink ennek elősegítésére: a játék, illetve az óvónők által tudatosan tervezett, szervezett tevékenységek. Valamint kihasználjuk a spontán helyzeteket. A változatos tevékenységeket a gyerekek érdeklődő kíváncsiságára építjük, itt a gyerekek tapasztalatokat szerezhetnek a külvilágról, illetve saját magukról.

A tevékenységek a gyerekek számára játékként jelennek meg, nem kényszerűségi, ezáltal mintegy maguk teremtette problémák, feladatok megoldását tűzik ki célul, ezek teljesítése fejleszti értelmi képességeiket, növeli ismereteiket. Az óvónő feladata ezen szituációk megteremtése, teret adva a gyermeki képzeletnek, ötleteknek.

5.8.5. Kiemelt nevelési feladatunknak tekintjük különösen, hogy:

- fejlesszük a gyerekek játéktevékenységét tartalmában és eszközeiben,
- felkeltsük érdeklődésüket a környezetük iránt,
- biztosítsuk a gyerekek számára a mozgás, a beszéd, és a gondolkodás fejlődésének optimális feltételeit.

Nevelési eszközeink a játék, munka, tanulás. E hármas egység magában foglalja a gyermeki személyiségfejlesztés összes lehetőségét.

Az értelmi fejlesztés szoros kapcsolatban van az anyanyelv és kommunikáció alakulásával.

5.8.6. Az anyanyelvi nevelésből, értelmi fejlesztésből és nevelésből adódó feladatok

1. Kreativitást ösztönző környezet biztosításával az alkotókedv felkeltése, alkotóképesség fejlesztése
2. Olyan biztonságos, elfogadó, szeretetteljes légkör megteremtése, ahol bátran elmondhatják a gyermekek a gondolataikat
3. A természet és a társadalmi környezet jelzéseire, nonverbális közléseire való figyelemfelkeltés, megismertetése

4. A gyermekek kíváncsiságára, érdeklődésére építés
5. Az egyéni érdeklődési kör figyelembevétele, spontán tapasztalatok bővítése, rendszerezése
6. Figyelem-összpontosításra motiválás
7. A pszichikus képességstruktúrák fejlődésének egyéni nyomon követése, a szükséges fejlesztési feladatok tervezése és beépítése a gyakorlatba
8. Minden gyermeki kérdés megválaszolására törekvés
9. Kommunikációs helyzetek teremtése, a gyermekek beszédkedvének felkeltése
10. A gyermekek szókincsének bővítése
11. Metakommunikációs eszköztár megismertetése, gyakorlása játékban
12. A társ verbális és nonverbális reakciói megértésének segítése
13. A nyelvi hátrányos helyzetű, ill. nyelviileg kiemelkedő gyermekek differenciált fejlesztése
14. Mintaadás nyelvtanilag helyes, jól érthető, tiszta beszéddel
15. Migráns gyermekek egyéni fejlesztése a magyar nyelv megismertetése terén
16. Szakmai kapcsolat tartása a logopédussal, fejlesztőpedagógussal
17. Változatos tevékenységek, élethelyzetek szervezése, biztosítása, ahol a tapasztalatok, élmények, ismeretek alkalmazását gyakorolhatják.

5.9. Migráns gyermekek interkulturális nevelése

Migráns gyermek, az a gyermek, aki, valamint akinek a családja nem magyar állampolgár, és munkavállalás, tanulás céljából tartózkodik Magyarországon, illetve menekült státuszú.

5.9.1. Alapelveink

- A migráns gyermekek a magyar gyermekekkel azonos feltételek mellett vehetik igénybe az óvodai nevelést.
- Az emberi méltóság elismerése és tiszteletben tartása minden migráns kisgyermeket megillet.
- Az egyéni bánásmód elvét az ő nevelésük során is érvényesítjük.
- A bevándorló családból érkező gyermekek értékességét egyediségükben, individualitásukban keressük.
- Migráns gyermekeinek nevelése során biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, az interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelmét.

5.9.2. Célunk:

- A gyermekek alapvető szükségleteinek kielégítése, gyermeki és emberi jogainak érvényesítése
- Hátránykompenzációval az esélyegyenlőség biztosítása az eltérő szociális és kulturális környezetből érkező gyermekek számára

5.9.3. A migráns gyermekek interkulturális neveléséből adódó feladatok

- felkészülés a gyermek fogadására
- **a szülőkkel és a gyermekkel való kapcsolatfelvétel**

- a gyermek kultúrájával, vallásával, nemzetiségével kapcsolatos információk összegyűjtése, ismertetése a csoportban dolgozókkal
- az érkező gyermek empátiás fogadása
- kezdeti időszakban a **gyermek érzelmileg biztonságának megteremtése.**
- az eltérő nyelv, szokások, viselkedési módok, étrend elfogadtatása, értékékként való bemutatása szükséges a többségi gyermekek számára.
- A más kultúrákról, a vallásokról, a bőrszínről, az etnikai különbségekről szóló, életkornak megfelelő ismeretek bemutatása apró lépésekben, a gyermekek érdeklődési körét – játék, mese, vers, ének, zene, tánc – figyelembe véve valósítható meg.
- a migráns gyermeket segíteni kell a magyar nyelv elsajátításában, melynek leghatékonyabb eszköze a játék, tere pedig maga a közösség.

5.9.4. Elvárt eredmények

- Szívesen jár óvodába.
- A gyermekcsoport egyenrangú tagjának érzi magát.
- Szívesen játszik társaival, és a csoporttársak is keresik a társaságát.
- Megérti a magyar szavak jelentését, szavakat, tömondatokat képes magyarul kimondani.

5.10. Tehetségnevelés- tehetségfejlesztés az óvodában

„A tehetség velünk született adottságokra épülő, majd gyakorlás, céltudatos fejlesztés által kibontakoztatott képesség, amely az emberi tevékenység egy-vagy több területén az átlagosat messze meghaladó teljesítményeket tud létrehozni”

(Harsányi István)

A tehetség kibontakozása nem jellemző az óvodáskorra, de már az óvodáskorban is megmutatkoznak az átlagtól eltérő jó adottságok, kiemelkedő képességek - melyek a tehetség csírait feltételezik.

Az óvodai tehetséggondozás során arra törekszünk, hogy ezek megfelelő fejlesztéséhez megteremtjük az ingergazdag, segítő-támogató környezetet, hogy lehetőségeinkhez mérten biztosítsuk a fejlődéshez szükséges eszközöket. (Lásd 2. sz. Melléklet)

5.11. A sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése

Mottó: „A fogyatékosok jelenlétükkel humanizálják a társadalmat és felhívják figyelmünket sérülékenységünkre!”

5.11.1. Sajátos nevelési igény fogalma

Sajátos nevelési igényű az a gyermek, aki a szakértői és rehabilitációs bizottság véleménye alapján:

- Testi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, autista, halmozottan fogyatékos, s megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra visszavezethető tartós és súlyos rendellenességével küzd.
- A megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenességével küzd.

5.11.2. Alapelvek – részfeladatok a sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésében

- Az SNI gyermek nevelésében is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására kell törekednünk.
- A **sajátos nevelési igényű** gyermekek eredményeit, sikeres próbálkozásait értékelő, másságot elfogadó környezetet biztosítunk, a gyermekek beilleszkedését elősegítjük, a szükségletnek megfelelő fejlesztést biztosítjuk. (külső szakemberek segítségével)
- A fejlesztést csak komplex kivizsgálás után szabad megkezdeni.
- Az elvárásoknak a súlyosság mértékéhez, valamint a gyermek fejlődési üteméhez kell igazodnia.
- Kiemelt területek: az alkalmazkodó képesség, akaraterő, önállóságra törekvés, és együttműködési készség terén való segítségnyújtás. Nagyon lényeges, hogy ennek érdekében mindig csak annyi segítséget kapjon a gyermek, hogy önállóan tudjon cselekedni.
- Az SNI gyermek egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes lehet – kiemelt feladatot jelent ennek felismerése és gondozása.
- Törekedni kell arra, hogy a gyermeket a nevelés, fejlesztés ne terhelje túl – a fejlesztés a számára fontos területeken valósuljon meg.
- Törekedni kell arra, hogy a nem, vagy kevésbé sérült funkciók fejlesztésével bővüljenek a kompenzációs lehetőségek.
- A speciális segédeszközök használata, elfogadtatása, azok következetes használatára és megőrzésére nevelés folyamatos feladat.
- Az egész napos tevékenység, a különleges gondozási igény kielégítését is szolgálja, csoportos, kiscsoportos vagy egyéni formában.
- A fejlesztés szervezeti keretei, az alkalmazott speciális módszer és eszközrendszert a gyermek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg.
- A fejlesztés rövid távú céljait a fejleszhetőséget tükröző komplex szakértői diagnózisra kell építeni.
- A fogyatékosági típusnak megfelelően más-más terület kap hangsúlyt. A fogyatékoság típusának megfelelő sérülés specifikus fejlesztési elveket, feladatokat e nevelési program tartalmazza.
- A fejlesztések biztosítása fejlesztő pedagógus, SNI-s tanulók esetében gyógypedagógus közreműködésével.
- Lehetőség szerint a gyógypedagógus is vegyen részt az integrált foglalkozásokon.

5.11.3. Óvodánkban vállaljuk annak a kisgyermeknek az integrációját, aki:

- Szakértői bizottság véleménye alapján integráltan nevelhető,
- helyi lakos,
- Mozgássérült, vagy beszéd fogyatékos, vagy autisztikus, vagy enyhén értelmi fogyatékos, vagy a nevelési-tanulási folyamatban akadályozott
- Fejlesztéséhez az intézmény rendelkezik a szükséges személyi és tárgyi feltételekkel.

5.11.4. Az integrálás lehetőségének további feltételei

- Mozgássérült gyermek képes legyen legalább segédeszközzel helyváltoztatásra, segítséggel önellátásra, szobatiszta legyen, képes legyen kapcsolatteremtésre, szükségleteit ki tudja fejezni.

- Beszédfogyatékos gyermek képes legyen kapcsolatteremtésre, szükségleteit ki tudja fejezni.
- Értelmi sérült gyermek tanítható, fejleszthető legyen az óvodai csoportban
- Autisztikus, pszichés fejlődési zavar miatt akadályozott gyermek alkalmas legyen a közösségi életre, ne veszélyeztesse önmagát vagy társait.

5.11.5. Az integráció általános elvei

- Az integrációt az egész nevelőtestület felvállalja
- A csoportjukban integrációt folytató kollégákat az egész alkalmazotti közösség támogatva segíti
- Az integrálhatóság minden esetben egyéni döntést igényel, figyelembe véve az összes körülményt
- Csoportba való beosztás előtt az óvónők személyesen találkoznak a kisgyermekkel és a szülőkkel. Csoportkialakításhoz a vezető óvónő figyelembe veszi az óvodapedagógusok véleményét.
- Három hónapos próbaidővel történik a felvétel. A sajátos nevelési igényű gyermek befogadása, segítése nem jelenthet túlzott terhet a csoportban élő gyerekek, felnőttek számára.

Az integráció nem megvalósítható, ha káros hatása van a SNI gyerekekre, a csoportra, a nevelőkre:

- Ha nem szolgálja a SNI gyerek fejlődését, szükségleteinek kielégítését.
- Ha óvodapedagógiai eszközökkel nem oldható meg a közösségi együttélés kialakítása a gyerekek között.
- Ha a pedagógus testi-lelki terhelése túlzott.

5.11.6. Befogadó szemlélet alapelvei

„Az elfogadás mércéje az, hogy valaki mennyire hajlandó a saját értékén emberszámba venni egy sérültet, s mennyire hajlandó beengedni abba a világba, amelyikben valamennyien élünk.” (Zsebe-Bíró)

- Minden gyermek speciális. A pedagógus nem az átlaghoz igazodik, hanem minden gyerekben az egyedi, csak rá jellemző sajátosságokhoz.
- Bármely gyermeknél előfordulhatnak problémák. A problémák természetes velejárói a tanulásnak, nem kizárólagosan az egyénből fakadó gyengeség tünetei.
- A speciális megsegítés igénybevétele minden gyermek joga. Kiterjed az önismeret, a megismerési technikák, a differenciált bánásmód és az együttműködés biztosítására.
- A gyógypedagógus komplex segítséget nyújt a befogadó intézménynek.
- Egyéni fejlesztési terv készül minden gyermekre.
- A szegregációtól az inklúzióig az integráción keresztül vezet az út.

5.11.7. Szakértői Bizottság szakvéleményének tartalmaznia kell:

- A SNI tényének megállapítását, annak okait
- Az integrált nevelés lehetőségét
- Nevelési javaslatokat, fejlesztési területeket
- Intézmény kijelölését név szerint
- Kontroll vizsgálat időpontját

5.11.8. Csoportszervezés elvei:

- Integráló csoportban maximum 15 gyerek mellett maximum 3 sajátos nevelési igényű gyermeket fogadunk (lehetőleg különböző problémával)
- Mozgássérültek integrációja elsősorban akadálymentesített óvodában történik.

5.11.9. Eredményes integrálás személyi és tárgyi szükségletei:

- Inkluzív, befogadó környezet alkalmazottak, szülők, gyerekek részéről
- Fogyatékosság típusának megfelelő utazó gyógypedagógus
- Integráló csoportokban gyógypedagógiai asszisztens
- Speciális segédeszközök (asztal, szék, mosdó, fejlesztő eszközök)
- Sérülés specifikus környezet (akadálymentes rámpa, kapaszkodók)
- Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézet, mint szakszolgálat közreműködése (utazó gyógypedagógus, tanácsadás)
- Integráció folytatása az iskolákban (Egressy Béni Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola, Dr. Enyedi Andor Református Általános Iskola)

5.11.10. Az integrációs folyamatban közreműködő partnerek és feladataik:

- **Szakértői és rehabilitációs bizottság:** diagnosztizál, javaslatot tesz, kontroll vizsgálatot végez, folyamatosan figyelemmel kíséri a gyermek fejlődését, vizsgálja az intézményi feltételek meglétét
- **Szülő** lehetősége a gyermekkel részt venni vizsgálatokon és terápiás foglalkozásokon. Kötelessége a gyermek fejlődése érdekében mindent megtenni.
- **Gyógypedagógus:** értelmezi a SZB szakvéleményét, elvégzi a rehabilitációt, speciális egyéni fejlesztést, javaslatokkal segíti az óvodapedagógus munkáját, közreműködik a szülővel való kapcsolattartásban, egyéni fejlesztési tervet készít (BNO kód esetén)
- **Intézményfenntartó:** helyben biztosítja az integrált nevelés feltételeit, a szakértői bizottság felé adatokat szolgáltat az integráló intézményekről
- **Óvoda:** A sérült kisgyermek részére is biztosítja a harmonikus, elfogadó, az eredményeket értékelő környezetet. A gyermek iránti elvárásokat az állapotának súlyosságához, jellegéhez igazítja. Terhelhetőségét biológiai állapotához, személyiségjegyeihez igazítja.
- **Óvodapedagógus:**
Individuális módszereket alkalmaz.
Szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít (ha nincs BNO kód).
Foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti.
Nevelési helyzetek megoldása során alternatívákat keres.
Alkalmazkodik az eltérő képességekhez, viselkedésekhez.
Együttműködik a szakemberekkel, javaslataikat beépíti a pedagógiai folyamatokba.

Sérülésspecifikus fejlesztés elvei, feladatai:

Beszéd fogyatékos gyermek, részképesség zavarral élő, enyhe látás-, hallás-, mozgássérült, enyhe értelmi fogyatékos, (50-69 IQ) valamint magatartás-, ill. beilleszkedési zavarral küzdő gyermek.

- **Mozgáskorlátozott gyermek**

Mozgáskorlátozott az a gyermek, akinél veleszületett vagy szerzett károsodása, funkciózavara miatt jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság áll fenn, melynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés és a szocializáció.

Típusok: -végtagredukciós fejlődési rendellenesség, szerzett végtaghiány,
-petyhüdt bénulást kiváltó kórformák (miopátiák, izombetegségek – DMP, nyitott gerinc)
-korai agykárosodás utáni mozgás rendellenességek
-egyéb maradandó mozgásállapot változás.

Cél a lehető legnagyobb mértékű önállóság elérése, pozitív személyiségjegyek, képességek erősítése, az ép és mozgáskorlátozott gyerekek közötti kölcsönös elfogadás és tolerancia kialakítása.

Kiemelt feladat: - eszközhasználat gyakorlása
- környezet megismerése mozgásos érzékelési lehetőségekkel is
- megtanult mozgások alkalmaztatása
- a tiltott mozgások kerülése
- több játékidő és minden tevékenységhez elegendő idő biztosítása
- énkép, önértékelés fejlesztése
- függőségi beállítódás, sérültség tudat csökkentése
- társas kapcsolatok fejlesztése

Egyéni fejlesztést szomatopedagógus végzi. Mozgáskorlátozottak Óvodai Integrációja minősített gyógypedagógiai program segítségével történik az integráció.

- **Enyhén értelmi fogyatékos gyermek (50-69 IQ)**

Feladat: - spontán tanulás biztosítása
- társakkal való együttműködés kialakítása
- kommunikáció fejlesztése
- élmények, tapasztalatok biztosítása
- érzelmi, értelmi, motoros és szociális képességek fejlesztése

- **Beszéd fogyatékos, súlyos akadályozott beszédfejlődésű gyermek**

Az akadályozott beszédfejlődésű gyermekekre jellemző az alacsony szintű anyanyelvi fejlettség, a beszédszervek gyengesége, a beszédhangok tiszta ejtésének hiánya, szegényes szókincs, a beszédmozgásokról szerzett emlékképek felhasználásának hiánya, grammatikai fejletlenség, az utánzó képesség gyengesége.

Típusok: - megkésett beszédfejlődés
- centrális dyslalia (működésből fakadó beszédzavar)
- rinofónia (súlyos orrhangzóság)
- fejlődési dysfázia (a beszéd időbeli és strukturális zavara)
- elektív mutizmus (választott némaság)
- afázia (a beszéd teljes vagy részleges elvesztése)
- beszédhibához kapcsolódó tanulási zavar (dyslexia, dysgraphia, dyscalculia)

Feladat: -mozgás és kommunikáció fejlesztése
-anyanyelvi fejlesztés
-vizuomotoros készség fejlesztése

Beszéd fogyatékos gyerekek egyéni fejlesztését logopédus végzi.

- **Pszichés fejlődési zavar miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott gyermek**

- Agresszív magatartású gyermek

Testi erejét fitogtatja, játékának tartalma és stílusa is agresszív, rombol, állandó vibrálás jellemzi. Preferáló megerősítő módszer hatékony: a jó tulajdonságait erősítjük, ehhez a körülményeket megteremtjük. Megbízásokat adunk, motiváljuk, tevékenysége révén dicsérik. Együttműködési szituációkat teremtünk csoporttársainak kisebb csoportjaival.

- Szorongó gyermek

Ép intellektus mellett eltér az adott korosztálytól elvárható viselkedéstől. Jellemző, hogy tudja, de nem meri mondani. Énképe negatív, önértékelése alacsony, alulteljesít. Vegetatív tüneteket is mutathat, társas kapcsolatai beszűkülnek. Kiemelten fontos a szorongó gyerek számára a pozitív megerősítés, a jó társas kapcsolatok kialakítása, sikerélmény biztosítása. Elvárásainkat csak fokozatosan emeljük, kialakítjuk reális önképét, többféle megoldási stratégiát gyakoroltatunk be. Szülők felé a pozitív történéseket naponta jelezzük.

- Figyelemzavaros gyermek

Nem tud koncentrálni, rendetlenség van körülötte, nem tudja megszervezni az életét, gyakorlás nem segít.

- Hiperaktív gyermek (figyelemzavar, motoros nyugtalanság, tanulási nehézség együttes)

Motoros nyugtalanságra jellemző, hogy állandóan mozgásban van az optimális ingerlési szint fenntartása érdekében. Belső ingerlő központja alulműködik.

Tanulási nehézségre jellemző, hogy speciális az információ feldolgozás módja, az információk szétszóródtak. Hibáiból nem tanul. Cselekvését a következményekkel nem tudja összekapcsolni, büntetés hasztalan.

Fontos számára az azonnali megerősítés, a pozitív, elfogadó légkör. Fizikailag is mellette kell állni, segíteni, rövid, világos, egyszerű utasításokat adni. Meg kell tanítani arra, hogy kérjen segítséget. Csak azt szabad elvárni tőle, amire képes. Sikerélményeket kell biztosítani számára.

Hasznos lehet a sikert adó mozgásos tevékenység, elsősorban ami vesztibuláris ingert biztosít. Csapatjáték nem megfelelő. Túlmozgatni, lefárasztani sem szabad, mert átbillen. Vesztibuláris inger számára az autózás, televíziózás. Metakommunikációt nehezen érti, saját korosztályával gyenge a kapcsolata.

- Dyslexia

Tünetei megjelennek a beszédben, írásban, olvasásban, magatartásban.

Jellemzője a hangtévesztés, szótagcsere, összetett szavak elő-és utótagjának cseréje. A dyslexiás gyerekeknek nyelvfelődési elmaradásaik vannak, mint pl. megkésett beszédfejlődés, makacs beszédhiba, ügyetlen beszédészervi mozgások, szűk aktív szókincs, szótalálási nehézségek, rövid és grammatikailag helytelen mondatszerkesztés, gyenge verbális emlékezet, rossz nyelvi elemzőképesség. Fejletlen lehet ritmusérzéke, lehet dominancia zavara, nehezen alakul ki a testsémája, ügyetlen a mozgása, rosszul tájékozódik térben és időben, szerialitási zavarai vannak.

A dyslexia-veszélyeztetettség az olvasás tanulás megkezdése előtt diagnosztizálható, és terápiával megelőzhető. Gósy Mária módszerével végzi a szűrést, Meixner Ildikó módszerével a fejlesztést az intézménybe kijáró logopédus.

Óvodapedagógus feladata elsősorban a beszédhang hallás, térérzékelés fejlesztése.

- Dyscalculia

Számolási nehézség. Az érzékelés-észlelés, mozgás, figyelem, emlékezet, gondolkodás, beszédfejlődés nehézségeivel függ össze.

- Dysgraphia

Írásbeli kifejezés zavara. Iskolás korban felismerhető tanulási zavar.

- Motoros koordinációs zavar

Jellemzője az „ügyetlenség”. Típusai: a mozgástervezés zavara (diszpraxia), a testhelyzet megállapításának zavara (agnózia), a megfelelő irány megállapításának zavara (külső tér észlelésének zavara: jobb-bal)), csökkent izomtónus(hypotónia).

- Kommunikációs zavarok

Mutizmus

Jellemzője, hogy az otthoni környezeten kívül a gyermek sem felnőttel, sem gyermekkel nem létesít verbális kapcsolatot, viselkedése erősen szorongó. Feladatunk elsősorban szorongásuk oldása, sikerélmények biztosítása. Verbális megnyilatkozást nem szabad erőltetni, esetleg a fülbesúgás technikájára megtaníthatjuk.

Artikulációs zavar: pöszeség, orrhangzós beszéd

Beszédfolyamatosság zavara: dadogás, hadarás

Hangadási rendellenesség: diszfónia (rekedtség)

• **Egyéni fejlesztési terv**

A sajátos nevelési igényű gyerekek fejlődésének dokumentálásához egyéni fejlesztési tervet kell készíteni. Amennyiben a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján a diagnózis BNO kóddal szerepel a fejlesztési tervet gyógypedagógus készíti el a mellékletben szereplő TŰ 365. sz. Egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció egyéni fejlődési lap nyomtatványon.

Amennyiben BNO besorolás nem szerepel a diagnózisban óvodapedagógus készít egyéni fejlesztési tervet. Tartalma:

- Gyermek neve, születési ideje
- Óvodai felvétel ideje
- Szakértői bizottság megnevezése, a szakvélemény dátuma, felülvizsgálat ideje
- Diagnózis, vizsgálati eredmények
- Fejlesztendő területek
- Fejlesztési ütemterv havi bontásban
- Elért eredmények

• **Sikerkritérium:**

A sajátos nevelési igényű gyermek beilleszkedik az óvodai csoportba, amely közösség hűzóerőként hat rá.

Gyógypedagógiai fejlesztés hatására képességei optimálisan fejlődnek.

A többségi gyermek és felnőtt közösség az együttélés során olyan humán értékekkel gazdagodik, mint elfogadás, tolerancia, segítőkészség, felértékelődik az egészség, mint érték.

A fejlesztés legfontosabb elvei:

Amennyiben részesült a gyermek korai fejlesztésben, a korai fejlesztésre kell építeni.

A sérült funkciók miatt biztosítani kell a folyamatos stimulációt és kondicionálást, a fejlesztés folyamatosságát, rendszerességét és kiszámíthatóságát.

Valamennyi sérült gyermek fejlesztéséhez egyéni fejlesztési tervet kell készíteni a szakemberek útmutatásai alapján.

Kiemelten fontos a pedagógus türelmes, nyugodt érzelmi támaszt biztosító habitusa (kivárási képessége). Az ismeretnyújtás fokozatainak kis lépésekben való lebontása, tervezése és

végrehajtása, kellő idő, alkalom biztosítása, a nagy mennyiségű változatos ingerek biztosítása a tapasztalati és ismeretkör bővítése érdekében.

6. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

6.1. Személyi feltételek

Óvodánk személyi feltételei

6.1.1. Pedagógusi létszám

Intézményegység-vezető	1 fő
Pedagógiai vezető-helyettes	1 fő
Óvodapedagógus	11 fő
Pedagógiai asszisztens	2 fő

6.1.2. Technikai létszám

Dajka	6 fő
Óvoda titkár	1 fő

A 6 óvodai csoportban 150 óvodai férőhelyre fogadjuk a jelentkező gyermekeket.

A köznevelési törvényben meghatározott óvodapedagógus **felsőfokú szakirányú végzettség** mellett elengedhetetlen a pedagógus **kreativitása**, az **ismeretanyag** csoportra, gyermekre lebontva. A gyermekek létszáma minden csoportban eléri a minimum 20 főt.

Az óvodavezető felsőfokú óvónői, és felsőfokú közoktatás-vezetői képesítéssel, az óvodapedagógusok -, felsőfokú ill. főiskolai szakképesítéssel rendelkeznek.

A dajkák közül 5 fő elvégezte a dajkaképző tanfolyamot.

Elvárásaink az óvodában dolgozók felé:

- segítő, támogató, elfogadó, megengedő, következetes attitűd
- vidám, felszabadult játéklétkör létrehozásának képessége
- differenciált nevelés iránti elkötelezettség
- jó empátiás készség
- gyermek- és családcentrikusság
- környezettudatos szemlélet
- csapatjátékos

Az óvodapedagógus alapvető feladata, hogy maximálisan biztosítsa a gyermek alapvető szükségletét, az **érzelmi biztonságot**. Úgy szervezi az óvodai környezetet – személyi és tárgyi feltételrendszert -, hogy az hatásrendszerével elősegítse minden gyermek számára az optimális fejlődési folyamatot.

Az általános elvárások közül – tolerancia, nyitottság, elfogadó, segítő, támogató attitűd, szeretetteljesség, következetesség – kiemelten fontos, hogy az óvodapedagógus nevelő-fejlesztő munkája során mindig vegye figyelembe a gyermekek egyéni képességét, tehetségét, fejlődési ütemét, szociokulturális háttérét, **segítse tehetsége kibontakoztatásában**, valamint **hátrányos helyzetéből való felzárkóztatásában**.

A program bevezetésénél a nevelőtestület többsége elvégezte a „**Fejlesztőpedagógus**” **tanfolyamot**, vagy egy fejlesztéssel kapcsolatos továbbképzést /pl: Sindelar / Részt vett elméleti és gyakorlati továbbképzésben.

6.1.3. Óvodai élet megszervezése

Óvodánkban a nevelés a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg. A gyermekekkel történő foglalkozást **óvodapedagógus** irányítja.

6.1.4. Napirend, heti rend

A program pedagógiai szemléletéből adódóan elsődlegesnek tartjuk a gyermek játékát, ezért a legtöbb időt a napirendben erre a tevékenységre fordítunk. Mivel az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van – az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást végző dajkával -, ezért a napirend kialakításánál ezt az időigényt is figyelembe vesszük.

A jól kidolgozott **napirend** a maga rugalmas változásaival lehetőséget ad az óvodai élet egészében az elmélyült tevékenykedésre, elegendő időt biztosítva arra, hogy a gyermekek minden tevékenységüket befejezhessék, pontosan elvégezhessek. Az elmélyült érdeklődéssel, belső motivációval folytatott tevékenységhez, valódi aktivitáshoz nyugalom, kiegyensúlyozott légkör, értelmes fegyelem szükséges.

A **hetirend** nem napokhoz kötött tevékenységeket jelent, hanem egy-egy környezeti téma köré csoportosított ismeretek, tapasztalatok, élmények feldolgozását segítő tevékenységek rendszerét – komplexitás.

A napirend, heti rend kialakítása a helyi adottságok, igények, lehetőségek, hagyományok figyelembevételével, a helyzethez rugalmasan alkalmazkodva történik.

A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek.

A szeptember 1-jétől május 31.-éig terjedő időszak keretnapirendjét a fentiek szerint, a gyermek biológiai (életkor, alvás-, mozgásigény, ebéd rendszeres időpontja), társas szükségleteit szem előtt tartva alakítjuk ki.

NAPIREND	
IDŐKERET	TEVÉKENYSÉGEK
7.00-7.30	Szabad játék összevont csoportban
7.30-8.45	Szabad játék Személyes percek Játékba integrált, párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységek egyéni- és mikro csoportos formában
8.45-9.30	Mindennapos testnevelés Testápolási teendők Tízórai

9.30-11.45	Az óvodapedagógus által szervezett irányított tevékenységek Részképességek fejlesztése egyéni szükségletek alapján Szabad játék Néptánc Énekes játékok az udvaron Séta, levegőzés Játék a szabadban
11.45-13.00	Testápolási teendők Ebéd Készülődés a délutáni pihenéshez
13.00-15.00	Pihenés, alvás mesével, altatóval Egyéni szükséglethez igazodó ébredés
15.00-15.30	Uzsonna
15.30-16.30	Szabad játék a csoportszobában vagy udvaron Óvónő által kezdeményezett tevékenység
16.30-17.00	Szabad játék összevont csoportban, udvaron vagy tornaszobában

Mivel a nevelés nem zárul le május 31-én, ezért a nyári időszakra (június 1-jétől augusztus 31-éig) tartalmaz, a gyermeki szabadságot tiszteletben tartó, gondosan megtervezett napirend szolgál. Az év közben már kialakított szabályok, szokások megtartásával az óvodapedagógus a nyári élet megtervezésénél lehetőséget ad a gyermeknek arra, hogy az évszak örömeit szabadon élvezze, közben legyen lehetősége változatos tevékenységekre, közvetve kompetenciáinak fejlesztésére.

Nyári napirend

NAPIREND	
IDŐKERET	TEVÉKENYSÉGEK
7.00-9.00	Gyülekező Szabadjáték
9.00-12.00 (Hőségriadó esetén 11.00-15.00-ig csoportszobában tartózkodás)	Párhuzamos tevékenységek: - Tízórai - játék a szabadban - napozás - egyéb szabadon választott és óvónő által kezdeményezett tevékenység
12.00-13.00	EBÉD, testápolási teendők
13.00-15.00	Pihenés Egyéni szükséglethez igazodó ébredés
15.00-17.00	Uzsonna Párhuzamos tevékenységek Játék a szabadban Óvónő által kezdeményezett tevékenység

6.2. Óvodánk tárgyi feltételei

Mindkét telephely épületének belső adottságai megfelelőek.

- Az *Árpád úti óvoda* 1971-72-ben épült, 3613 négyzetméter területen, maga az épület 434 négyzetméter. 2010.-ben az épületben teljes nyílászáró csere és 2015.-ben külső falszigetelés valósult meg. 2019-ben belső felújítás, korszerűsítés zajlott.
- A csoport szobák mérete 54 négyzetméter, a gyerekek létszámának megfelelő tágasság. Három csoportszoba, és fejlesztő szoba, benne somokozó szolgálja az óvodai nevelést, azon belül az egészséges életmódra nevelést. A csoportszobák felszereltsége alapfokú, folyamatos fejlesztést igényel, egy csoportszoba teljes felújítást kapott, amikor a bölcsődei egységünket beindítottuk.
- A *Hősök terei óvoda* 1954-ben épült. 2001 őszén 5, 4 millió forintos felújítást hajtott végre az önkormányzat. Tetőcserére, villamossági-, előkészítő konyha-, parketta felújításra, külső tatarozásra került sor. Ezzel párhuzamosan a belső terek átalakításával létrejött az összevont óvoda intézményvezetői és óvodatitkári, óvónői szoba, és stúdió, melyet 2011-ben óvodai alapítványunk jóvoltából, az egészséges életmód kiegészítéseként, a szülők és a lakosság megaláztatására sikerült Sósobává átalakítanunk. 2015-ben az épület külső falszigetelést kapott. 2019-ben belső felújítás, korszerűsítés zajlott.
- A negyedik „6 órás” csoport 2001-ben még működött, de 2002-ben megszűnését követően tornaszoba kialakítására került sor.
- A három csoportszoba mérete kicsi, de a gyermekek létszámának megfelelő. Az irodák, kiszolgáló helyiségek funkciójukat betöltik.

Mindkét óvodai egységünkben:

- A foglalkoztató termek berendezései lehetőségeinkhez mért korszerűsítésben részesülnek.
- Játék, mesekönyv, szemléltető eszköz állomány a programoknak megfelelő, bővítése, lehetőségeinktől függően folyamatosan történik.
- Az óvoda udvara tágas, berendezése sokféle mozgásra, változatos tevékenységre ad lehetőséget.
- Szakmai eszközök beszerzése részben költségvetési keretből, részben költségvetésen kívüli összegből, a „Nyitnikék” a Mezőcsáti Napközi Otthonos Óvodáért Alapítvány támogatásával és különböző szponzorok segítségével történik.

6.3. Óvodánk tartalmi munkája

Az óvodával szemben támasztott igény az, hogy a családi neveléssel együtt megalapozza a gyermekek személyiségének és képességeinek harmonikus fejlődését.

Tudomásul vettük, hogy bizonyos szolgáltatást is végzünk a családok felé és igyekszünk megfelelni az elvárásoknak. Minden gyermek külön egyéniség a számunkra, akivel szemben a differenciált nevelést alkalmazzuk a nap minden szakában.

Nyitottak kívánunk lenni a családok felé. Tudjuk, hogy a kezdeményező szerepet nekünk kell felvállalnunk. Az egyéni beszélgetések, családlátogatások, közös rendezvények, ünnepek adta lehetőségeket a szoros kapcsolat kiépítése érdekében igyekszünk kihasználni.

Óvodai nevelőmunkánkat a gyermekek érdeke, szükségletei, a szülők igényei, és legjobb belátásunk alapozza meg.

Így alakult ki az a gyakorlat, hogy az óvónők a gyermeket már az óvodába lépés előtt, családi környezetben látogatják meg, valamint már a beiratkozás során szívesen vesszük, ha a szülő és gyermek látogatást tesz az óvodába. A néhány perces ismerkedés a környezettel és az óvónőkkel sokat jelentenek a gyermek első benyomásainak kialakulásakor.

A gyermekek óvodába illeszkedését az „anyás” beszoktatással próbáljuk megkönnyíteni. Mivel a gyerekek jó része túlhajszolt, zaklatott családi környezetből jön hozzánk, első feladatunk a szeretetteljes, családi légkör megteremtése.

A szülővel történő napi beszélgetések, közös rendezvényeken való részvétel (Márton nap, Karácsonyi Gála műsor, kirándulások) során olyan bizalmas viszony kezd kialakulni szülő és óvónő között, amelyben, a hátrányos helyzetben lévők is érzik személyük fontosságát, meghatározó szerepét a gyermek fejlődésében.

Az együttműködés során a hátrányos helyzetből adódó felszínre kerülő problémák közössé válnak, és a lehetőséghez mérten megoldásra kerülnek.

Nevelési feladatainkat komplexen tervezzük. Arra törekszünk, hogy egy időben biztosítsuk a testi-, érzelmi-, értelmi-, közösségi-szociális fejlődés feltételeit.

Óvodai egységeinkben már kialakult módszerek alapján dolgoznak az óvodapedagógusok. Nevelési módszerünk lényege, hogy a gyermekek egyéni adottságaira, fejlettségi szintjére építve, a gyerekek élményeit figyelembe véve, játékos feldolgozás során fejleszt, és a fejlődés fokozatait szigorúan betartva éri el a végcél, az iskolába lépéshez való alkalmasságot.

Nevelő munkánk során hatásosnak tartjuk a mikrocsoportos foglalkoztatási formát.

Óvodai nevelésünkben célunk, hogy a gyermekek elsajátítsák a közösségi szabályokat, a kulturális viselkedési normákat. Ezt szolgálják az óvodában kialakult hagyományok /beteglátogatás, egymás felköszöntése, ajándékozás, csoportok közötti vendégeskedés, ünnepek stb./ születésnapjukon csoportközösségben köszöntjük a gyermekeket.

6.3.1. Óvodai ünnepeink:

Ezen alkalmakra a csoportos óvónők feladata az érzelmi, hangulati előkészítés. Verssel, mesével, dallal, ajándékkal, dekoráció készítésével készülünk az ünnepekre. Fontosnak tartjuk, hogy az egész óvoda közösen ünnepeljen, fokozva a gyermekekben az összetartozás érzését, a közös élmény erejét.

- Márton napi lámpás felvonulás
- Mikulás-várás,
- Karácsonyi ünnepkör, Gála
- Farsang,
- Anyák napja, - óvodai egységenként történik:
Árpád úti óvodában – hagyományosan csoportszinten ünnepeljük. A szépen feldíszített aulában egymást követik a csoportok. Saját készítésű ajándékkal, virággal és versekből, dalokból kötött ajándékműsorral köszöntjük az édesanyákat. A kis és középső csoportosoknak egyben ez az évváróműsort is jelenti.

Hősök terei óvodában a kis és középső csoportos gyermekek ajándékműsor keretében köszöntik az édesanyákat, mely egyben az évzáró eseményt is jelenti. A nagycsoportosok a csoportszoba feldíszített sarkában, meghitt hangulatban, egyénileg mondják el köszöntőjüket, adják át ajándékukat.

- Gyermeknap – Közös program az óvoda számára, helyét évente változtatva az óvodai egységek között. Olyan programokat és tevékenységeket szervezünk, melyekben ritkán lehet része a gyermekeknek. Pl. óriáscsúszda, ugráló vár, habparti, zenéműsorok, bűvészek stb. Célunk az önfelelt játék, együttlét, maradandó élmény biztosítása. A nap programjának összeállításában törekszünk a civil szervezetekkel való együttműködésre is. Meghívottjaink között szerepel a Rendőrség, OMSZ, Tűzoltóság.
- Nagycsoportosok búcsúztatása

Hagyományosan nagycsoportosaink (az Árpád úton együtt az összes csoport nagycsoportosai) évzáró műsorral készülnek a május utolsó hetében tartott ünnepségre. Az évzáróműsor egy tematika köré szervezett műsort jelent, amely épít a gyermekek aktivitására. (Zene, tánc, vers, dramatizálás stb.) Az ünnepség második részében a gyermekek átbújnak a virággal feldíszített kapun, amely az óvodából az iskolába való átlépést jelképezi. Óvodavezetőnk átadva óvodánk jelképét a „Napocska” jelvényt bocsájtja útjára a nagyokat, akik tarisznyával a vállukon körbejárják az óvodát, és utolsó mozzanatként közös zsúron vesznek részt.

6.3.2. Néphagyományok gyakorlása

- Mihály nap
- Szüreti vigasság
- Márton-nap
- Luca nap
- Advent
- Vízkereszt
- Gyertyaszentelő
- Farsang
- Húsvét
- Majális, májusfaállítás
- Pünkösöd

6.3.3. Közösségi programok

Fontosnak tartjuk a gyerekekben tudatosítani a környezetvédelmet, és a hazafiság, nemzeti identitástudat érzésének kialakítását, a közösségbe tartozás érzését, a közös élményekkel való közösség építését. Ezek az alkalmak:

- Gyaloglónap
- Idősek napja
- Állatok világ napja
- Könyvtári világnap
- Ifjú zenebarátok napja
- Gyermekszínház
- Magyar népdal, népköltészet hete
- Adventi játszóház

- Évszakhangverseny
- Magyar kultúra napja
- Nőnap
- Március 15. – Nemzeti ünnep
- Víz világ napja
- Tavaszi játszóház
- Föld napja
- Bábszínház látogatás
- Madarak-fák napja
- Csoport kirándulás

6.4. Az óvoda kapcsolatrendszere

6.4.1. A család és az óvoda kapcsolata

A kapcsolattartás elve, hogy a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, és ebben az óvoda kiegészítő szerepet játszik. Törekszünk a két nevelési szintér összhangjának megteremtésére, a jó nevelőpartneri kapcsolat kialakítására, melynek alapja a kölcsönös bizalom.

Fontos, hogy a gyermekek fejlődéséről a szülők reális tájékoztatást kapjanak, tudatosodjék bennük, hogy a fejlesztésben, a nevelésben mik a család teendői. A közlés módjában, a tájékoztatásban a jó szándékú segítségnyújtás az alapvető momentum. A kapcsolattartás formái: mivel minden család eltérő sajátosságokkal rendelkezik, ezt figyelembe vesszük, és a kapcsolattartási formákat ehhez igazítjuk. A szülői közösség képviselőit bevonjuk az óvodai ünnepek szervezési feladataiba, a szülőtársak tájékoztatásába, a szülők többségét érintő döntéshozatalba, a gyermekvédelmi munkába. Leggyakoribb találkozási lehetőség a szülőkkal:

- szülői értekezlet évente 2 alkalommal,
- családlátogatás óvodába lépés előtt ill, szükség szerint,
- fogadóóra, előzetes megbeszélés alapján a kijelölt napon,
- írásbeli kapcsolatok, - tájékoztatók, kérdőívek, nyilatkozatok
- csoportszintű rendezvények,
- nyilvános óvodai ünnepség,
- nyílt napok,
- munkadélutánok,
- óvodán kívüli családi programok.

6.4.2. A fenntartó és az óvoda kapcsolata

A kapcsolattartás elve: Az intézmény ellátási körébe tartozó óvodai nevelés megszervezése az alapító okiratnak megfelelően.

A kapcsolattartás formái: személyesen, telefonon, e-mail, - levélváltással.

6.4.3. Szakszolgálatok és az óvoda kapcsolata

A kapcsolattartás elve: minden olyan esetben külső segítséget veszünk igénybe, amikor az óvodapedagógus szakértelmét meghaladó ügyekben kell eljárni.

Kapcsolattartás formái: Aktualitásnak megfelelően vesszük fel a kapcsolatot. A Pedagógiai Szakszolgálat által foglalkoztatott logopédus felmérés alapján, heti 1-2 alkalommal foglalkozik a beszédhibás gyerekekkel. A részképeség zavarokkal küzdő

gyermek fejlesztését fejlesztő, ill. gyógypedagógus látja el. A beiskolázás előtt is igénybe vesszük segítségüket a fejlettségi vizsgálatok végzése területén. A magatartászavarok kezelése, a korai fejlesztés óvodai keretek közti megvalósítása érdekében kikérjük a pszichológus véleményét, javasoljuk a gyermek egyéni fejlesztésben való részvételét.

6.4.4. Óvoda és Könyvtár kapcsolata

Az Mezőcsáti Művelődési Központ és Könyvtárat a gyermekek életkorának megfelelően csoportosan látogatjuk, illetve az óvoda faliújságján keresztül tájékoztatjuk a szülőket azokról a rendezvényekről, amelyeken egyénileg, érdeklődésüknek megfelelően vehetnek részt.

6.4.5. Gyermekegészségügy és az óvoda kapcsolata

A kapcsolattartás elve: Minden olyan vizsgálat, szűrés feltételeinek megteremtése, melyet törvény ír elő és az O.E.P. finanszíroz.

A kapcsolattartás formái: rendszeres gyermek egészségügyi felügyelet – védőnők és gyermekorvos által.

6.4.6. Bölcsőde és óvoda kapcsolata

Óvodába lépés előtt az alapos gyermekismeret érdekében felvesszük a kapcsolatot az odajáró gyermekek szüleivel, tájékozódunk és tájékoztatunk.

6.4.7. Iskola és óvoda kapcsolata

A gyermek zavartalan iskolakezdése érdekében tartalmas kapcsolatot alakítunk ki az iskolával, melynek során megismerjük egymás céljait, elképzeléseit.

A gyermekek érzelmi biztonságának megteremtésében ideálisnak tartjuk és törekszünk arra, hogy lehetőleg ugyanaz az óvónő kíséresse iskolába a gyermeket, aki fogadta és nevelte az óvodában.

Kapcsolattartás formái:

- óvoda és iskolalátogatás
- óvoda-iskola kapcsolattartó munkacsoport
- kölcsönös tájékozódás a gyermekek egyéni fejlődési üteméről
- szakmai tapasztalatcsere
- szakmai kapcsolat
- továbbképzéseken való közös részvétel
- egymás rendezvényeire, ünnepeire való meghívás

6.4.8. Gyermekjóléti szolgálat és óvoda

Gyermekvédelmi felelős tevékenységén keresztül folyamatos kapcsolattartás.

Kapcsolattartás formái:

- esetmegbeszélések
- eseti segítségnyújtás
- egymás rendezvényeire való meghívás.

6.4.9. A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei és az óvoda

A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda a külföldi magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és – lehetőségei szerint kapcsolatot tart fent. (A Kormány 137/2018. (VII.25.) Korm. rendelete)

7. Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvodapedagógus feladatai

7.1. Csoportszervezés

A nevelőtestület döntése alapján szervezhető homogén és heterogén, részben heterogén életkorú csoport is. A program **hatékonyságát nem a csoport szervezeti kerete határozza meg, hanem a gyermekek összetétele (életkor, szociokulturális háttér), valamint az óvodapedagógus felkészültsége, rugalmassága, kreativitása, empátiája, helyzetfelismerése, azaz egész egyénisége** és a rendelkezésre álló tárgyi feltételek.

A heterogén életkorú csoportnál előnyös – éppen az életkori sajátosságok miatt – a köznevelési törvényben előírt minimális létszám megtartása, hiszen az óvodapedagógustól nagyobb figyelemmegosztást, differenciálási képességet, toleranciát, rugalmasságot követel. Szintén ez az elv érvényesítendő a sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése esetében is.

Az óvodába felvett **gyermekek csoportba való beosztásáról az óvodavezető dönt**, a szülők és az óvodapedagógusok véleményének, valamint a köznevelési törvényben meghatározott létszámhatárok – beleértve a számított létszámra vonatkozó előírást is – figyelembevételével.

Tekintettel arra a tényre, hogy homogén csoportok esetében az életkor adott csoportba sorolási szempont, ezért emellett lehetőség szerint figyelünk a nemek egészséges arányára, továbbá a szülői igények szakmailag mérlegelt kielégítésére.

Heterogén, részben heterogén csoport esetén törekszünk az egymáshoz közel eső korosztály egy csoportba sorolására, például (2,5)3-4-5 évesek, illetve 5-6-7(8) évesek. Ebben a csoportban lehetőség nyílik (szülői kérésre) a testvérek együttnevelésére is. Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekcsoportokat, ha módunkban áll, ugyanaz az óvónőpáros és dajka nevelje kiscsoporttól az iskolába lépésig.

7.2. Tevékenységek szervezése

Az óvodai tevékenységek megszervezésénél **maximálisan biztosítjuk a gyermeki jogokat** – vallási, nemzeti, etnikai -, figyelembe vesszük **a gyermekek aktuális állapotát, szükségleteit, érdeklődését, terhelhetőségét**. Mindezek kielégítésére indirekt, **a gyermeki aktivitást biztosító módszereket alkalmazunk**.

A program működtetése során az óvodáskorú gyermek **fő tevékenységét, a játékot vesszük kiindulópontnak**. A játékban megvalósíthatók a különböző tevékenységek fejlesztési feladatok, melyekhez az óvodapedagógusnak megfelelő időt, helyet és eszközt kell biztosítania, valamint olyan légkört, ahol a gyermek felszabadultan tevékenykedhet, és választhat a lehetőségek közül.

Az 2,5-3-4 éves óvodás gyermekek számára a **kötetlenség** a legalkalmasabb foglalkozási forma, mely biztosítja számára a szabad játékot, a tevékenység szabad megválasztását. Kötetlenségként éli meg a gyermek, azonban **az óvodapedagógus tudatosan és tervszerűen biztosítja a fejlődéshez szükséges, differenciált tevékenykedés feltételrendszerét**. Ez a tevékenységi forma megkívánja az óvodapedagógustól, hogy pedagógiai ismereteit folyamatosan bővítse, ismerje a gyermekek egyéni szükségletét, aktuális fejlettségi szintjét, érzelmi állapotát, és ehhez igazítva differenciáltan előre tudjon tervezni. Tehát tudatosságot, nagyfokú szervezési készséget, áttekintőképességet és kellő kreativitást igényel.

A kötött foglalkozás is lehetőséget ad a differenciálásra, az egyéni fejlődési ütem figyelembevételére. A gyermek, ha igényli, a foglalkozás befejezése előtt kiléphet a tevékenységből.

A differenciált tevékenységek növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások szervezésével valósulnak meg.

A 4-5-6-7(8) éves gyermek már képes arra, hogy kötött tevékenységben is részt vegyen. Számukra fokozatosan vezetjük be a kötött foglalkozásokat.

7.3. Tervezés

A csoportban vezetett dokumentumok:

Csoportnapló

Vázlat (ajánlott)

Fejlődési napló

Felvételi és mulasztási napló

7.3.1. Csoportnaplóban rögzítettek:

- Adatok
- Gyermek névsora
- Statisztika a gyermekcsoport összetételéről (szeptember 1-i, október 1-i, május 31-i állapot)
- Születésnapok
- A nevelési évben tankötelessé váló gyermekek
- Gyerekszám
- Amihez a szülők értenek
- Nevelési terv
  - Napirend
  - A szervezett tanulás fajtái, formái
  - Heti időbeosztás
  - Beszédhibák felmérése év eleje, év vége
  - Érzelmi nevelés, társas kapcsolatok- - szociometria év eleje és év vége, (kiscsoportban először csak év végén)
  - Játékszint év elején és év végén
  - Fejlesztésre szoruló gyermekek év eleje
  - Illem
  - Egészséges életmódra nevelés - gondozási teendők, egészséges életmód alakításának feladatai
  - Érzelmi-, erkölcsi-, és értékorientált közösségi nevelés céljait, feladatait és a megvalósításhoz szükséges tevékenységrendszert, a csoportközösség szokása
  - Játék, játékba integrált fejlesztés
  - Anyanyelvi nevelés
  - Tervezett programok és időpontjaik, szervezési feladatok
  - Értékelés
- Csoportlátogatások, vizsgálatok, vezetői ellenőrzés
- Csoportprofil
- Feljegyzések a szülői értekezletekről
- Nyilatkozatok

- Tevékenységi terv
  - Napi kiemelt tevékenységi terv
  - Balesetvédelem
  - Az időszakban végzett tevékenység értékelése, feljegyzés a csoport életéről

7.3.2. Szokásrend és közösségi élet alakulása

Az óvoda helyi nevelési programja alapján minden csoportban az óvodapedagógusok év elején megtervezik írásban - az adott gyermekek fejlettségét figyelembe véve – a heti időbeosztást, és a nevelési tervet negyedéves ciklusokra.

A terv végrehajtását negyedévenként értékelik, s az elemzés alapján meghatározzák a további feladatokat.

Napirendünk időkeretét és tevékenységeit év elején rögzítjük a naplóban

Hetirend

A csoport **heti ütemtervét** a napi kiemelt tevékenységi tervekre építve, heti tapasztalatok utólagos rögzítésével készítjük el.

A balesetvédelmi teendőket heti rendszerességgel az adott hét tervezéséhez szorosan kapcsolódva tervezzük.

7.3.3. Egyéni fejlődés dokumentálása

Mérési módszerek, eszközök

Az óvoda gyermekek személyiségének megismeréséhez és fejlesztéséhez méréseket végzünk. Az eredményes mérési eljáráshoz elengedhetetlen, hogy:

- a személyiség egészét átfogja,
- folyamatot képezzen (kitűnjön, hogy honnan hová jutott el a gyermek),
- egyéni fejlődési, érési tempót figyelembe véve értékeljük az eredményeket (pillanatnyi állapotot tükröz az eredmény, vannak gyorsabban ill. lassabban fejlődő gyermekek),
- több fajta módszerrel vizsgáljuk a gyermeket (reális képet csak így kaphatunk).

Módszerek: megfigyelés, beszélgetés, mérések.

Az eredményeket egyéni fejlődési naplóban rögzítjük minden gyermeknél az óvodai élete alatt folyamatosan.

Alkalmazott mérési módszerek korcsoportonként

Személyiséglapon rögzítjük a gyermek fontos adatait az első óvodai napokban.

A gyermek - és családja - megismerését szolgálja és a fejlesztés kiindulópontját képezi a gyermekről felvett **anamnézis**, ezért adatokat gyűjtünk a gyermek eddigi fejlődéséről, a család szerkezetéről, szokásairól az első hónapban.

A differenciált egyéni bánásmód megvalósítása érdekében minden gyermekről írásban **feljegyzéseket** készítünk, melyben dokumentálják a csoportos óvónők az egyéni fejlődés ütemét, mértékét.

A megtartott fogadóóráról feljegyzést készítünk (dátum, résztvevők, elhangzottak)

Egyéni fejlődési naplóban fejlettségmérő lapokat vezetünk (SAJÁT) a gyermek

- Mozgásfejlettségéről
- Finommotoros koordinációjáról
- Téri tájékozódásáról
- Testséma fejlesztéséről
- Nyelvi kifejezőképességeiről
- Értelmi fejlettségéről
- Szociális érettségéről
- Szociális fejlettségéről

Fejlettszint mérés:

SAJÁT mérőlappal: Óvodába lépéskor és évente 3 x, szeptember, január és május.

DIFER mérés 4. életév betöltésekor és iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettség megállapításához a 6. életévüket augusztus 31.-ig betöltő gyermeknél márciusban.

Súlyt, magasságot mérünk és emberrajzot készítettünk minden korcsoportban év elején és végén.

A pedagógiai dokumentumok elkészítése az óvónő párok közös feladata.

Fogadóórán a gyerekről készült dokumentáció alapján a szülőt rendszeresen tájékoztatjuk a gyermek fejlődéséről.

7.4. Az óvodai élet tevékenységformái:

1. játék
2. verselés-mesélés
3. ének, zene, énekes játék, gyermektánc
4. rajzolás, festés, mintázás, kézimunka
5. mozgás
6. külső világ tevékeny megismerése
7. munka jellegű tevékenységek
8. tevékenységekben megvalósuló tanulás

Az óvodáskor végére elvárt eredmény, hogy a gyermekek testileg-lelkileg, értelmileg és szociálisan eljussanak – egyéni adottságaikhoz mérten – képességeik optimális fejlettségi szintjére.

7.4.1. Játék

A játék a gyermek elemi szükséglete.

Óvodás korban elsődleges tevékenység a játék, mert észrevétlenül tanulhat a gyermek, feldolgozhatja élményeit, kiélheti szorongásait, kellemes élményhez juthat. Mi sohasem erőltetjük a játék témáját. Nemcsak a manuális, de a szellemi játékot is tevékenységnek mondjuk. Az alkotó kedvű légkör kialakítását a biztonságot nyújtó, odafigyelő, kísérletező-képességet engedő óvónői attitűd biztosítja.

Kis csoportban a gyermekek még igénylik a felnőttekkel való együttjátszást, később egyre több lehetőség adásával önállóbbá válik a gyermekek játéka és az öntevékenység kialakulásával képességek és készségek fejlődnek.

Szükség esetén, indirekt módon befolyásolhatjuk a játék menetét. A játék fejlődése a fejlődés egészének tükré. A mozgás a testséma és az én megismerése, a percepció, a gondolkodás, azon belül a fogalmi gondolkodás és a beszéd-folyamatok, a kommunikáció fejlődése mind-mind játékba ágyazódik.

Célunk: A játékon keresztül a gyermekek teljes személyiségének kibontakoztatása.

Az egyes játékfajták kiemelt személyiségformáló hatása

- **Gyakorló játék:** fejlődik a nagymozgása, finommotorikája, mozgás koordinációja, térészlelése, tapintásos észlelése, verbális készsége
- **Szimbolikus szerepjáték:** alakul szocializációs készsége, kommunikációja, erkölcsi, akarati tulajdonságai, kognitív képességei
- **Konstruáló játék:** alakul szem-kéz koordinációja, finommotorikája, térészlelése, alak és formaállandósága, rész és egész viszonyának észlelése, képzelete, kreativitása, vizuális memóriája.

- **Szabály játék:** fejlődnek kognitív képességei, formálódnak akarati tulajdonságai, szocializációs készsége

A játék elválaszthatatlan a fejlődés egészétől, elválaszthatatlan a kognitív, az érzelmi, akarati, szociális, társas fejlődéstől. Elválaszthatatlan a mozgástól, a világgép és a tudat kialakulásától.

Programunk a **játékot tekinti a tanulás elsődleges keretének.**

Feladatunk: Megteremteni a nyugodt légkört, helyet, időt, eszközt. Biztosítjuk a közös élményszerzést, a játék önállóságát tiszteletben tartjuk. A játék lehet a gyermek szabad játéka, és lehet az óvónő által kezdeményezett játék. Eltérés az óvónő szerepében található.

a.) Szabad játék

Amikor az óvónő biztosítja a gyermek számára az önállóságot, szabadságot a

- játéktevékenység kiválasztásában,
- játékeszközök megválasztásában,
- társak megválasztásában,
- gyermeki játékelgondolás megvalósulásában,
- játszóhely megválasztásában és kialakításában.

A szabad játék folyamatosságának érdekében az óvónő hagyjon elegendő időt a játék befejezésére, az elmélyült játékot ne zavarja meg más tevékenység felkínálásával, és adjon lehetőséget a játék későbbi folytatására.

b.) Kezdeményezett játék

Amikor az óvónő pedagógiai szándékkal teremt olyan helyzetet a csoportban és a játszó udvaron egyaránt, melyben a gyermek egyéni érdeklődési körének, egyéni fejlettségének ismeretében ajánl fel játéktevékenységet. Ennek a **külső készítésnek** akkor van helye, ha a **gyermek érdekében** történik, mégpedig úgy, hogy azok elősegítik sajátos fejlődését, és találkoznak igényeivel.

- A gyermekeknek itt is lehetősége van a játéktevékenység megválasztására – jogában áll nem élni a felkínált játéklehetőséggel!
- Alkotó pedagógiai légkörben biztosítjuk az önállóságot és önmegvalósítást számára.
- A játék célja a gyermek képességeinek, kompetenciájának fejlesztése, figyelembe véve aktuális állapotát.

c.) A szabadban folyó játék

Az óvoda kertjében biztosítjuk mozgásigényük kielégítését, a mozgásos játékok feltételeit. A nyugodtabb játékfajtáknak is teret hagyunk (rajzolás, festés, könyvnézegetés), valamint a homokozó folyamatos rendelkezésre áll a kreatív, konstruktív, fejlesztő játék gyakorlására.

Ésszerű szabály kikötésekkel a különböző játékfajták egymás mellettségének zavartalanságát biztosítjuk, ezzel az esetleges balesetveszélyeket is csökkentjük. Nyári időszakra a "vizes játékokat" is megengedjük.

A játék támogatásából adódó feladatok

Feltételek biztosítása:

- Nyugodt, érzelmi biztonságot adó **légkör** megteremtése, és folyamatos fenntartása
- Inger gazdag, cselekvésre inspiráló, a gyermek kíváncsiságát felkeltő, esztétikus, harmóniát sugárzó **környezet** kialakítása

- Az óvodapedagógus **utánozható mintája, majd bevonható társ**
- A **játékok** a gyermekek által jól látható és elérhető **helyen** történő elhelyezése.
- A barkácsolás, mintázás, rajzolás, festés, kézimunka, bábozás, dramatizálás **eszközeinek** sokszínű, szabadon választhatóságra lehetőséget adó elhelyezése
- Különböző tapasztalatszerzésre szolgáló egyéb anyagok biztonságos elhelyezése, például homok-asztal, víz-asztal,
- A játékkal kapcsolatos szabály alakítása
- A játéktér olyan mobilizálható kialakítása, hogy a gyermekek játékigényüknek megfelelően maguk is szabadon átrendezhessék
- A csoportszobában is használható mozgásos játék biztosítása (például henger bújáshoz, füles labda)
- Sokszínű **tapasztalatszerzési** lehetőség biztosítása, mely élményforrás lehet a gyermek számára
- Minden lehetséges **idő** játékkal történő kitöltése: a reggeli és délutáni gyülekezés, levegőzés, tapasztalatszerzés, játékos jellegű a munka és a tanulás is.

7.4.2. Verselés-mesélés, dramatikus játék

Célunk:

- A **gyermeki népköltészet a népi dajkai hagyományok átadása** pl. mindennapos mondókázással, verseléssel.
- A mesék által az óvodapedagógusnak lehetősége van **képi és konkrét formában esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel feltárni a gyermekek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat.**
- A nyelv szépségének, kifejezőerejének megismertetésével, a helyes nyelvhasználattal, mondatszerkesztéssel a **mások számára is érthető önkifejezés megalapozása**
- A korosztálynak megfelelő irodalmi élmények nyújtásával az **irodalmi érdeklődés felkeltése**
- **A magyar kultúra értékeinek átörökítése**
- **Interkulturális nevelés**
- **A szülők nevelési szemléletének formálása**
- **A világnézet és szemléletmód kialakítása**

Javasolt tartalom:

(2,5)3-4 évesek	mondókák, mondókamesék, formulamesék, állatmesék, történetek, rövidke versek; ismerkedés a képes-mesés könyvekkel	Népi- népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi -, a klasszikus és kortárs irodalmi művek.
4-5 évesek	mondóka, hangutánzó mese, párbeszédese mese, láncmese, egyszerűbb szerkezetű tündérmese, történetek, versek	
5-6-7(8) évesek	kiszámoló, felelgető, versek, állatmesék, tréfás mesék, tündérmesék	

A napi tevékenység során az óvónő többször is mondhat – a helyzethez illő – mondókát, rövid verset, mesét, kitalált történetet.

A meseélmény átélése közben alakítjuk az emberi kapcsolatokat. Összekapcsoljuk a zenével, az énekkel, a mozgásos játékokkal és más tevékenységi formákkal. Fejlesztjük kommunikációs és befogadó képességüket (színházak, múzeumok, tájházak látogatásával).

Az anyanyelvi nevelésen belül fejlesztjük beszédkedvüket, beszédfigyelmüket, kifejezőképességüket, gondolkodásukat. Alakítjuk belső képvilágukat, új fogalmakkal ismertetjük meg őket, bővítjük szókincsüket.

Az óvodánkban megvalósítható néphagyományokat felelevenítjük, ápoljuk, kibővítjük a mi óvodánk ünnepeivel.

Lehetőséget teremtünk az önálló szöveg és mesemondáshoz, ezzel arra serkentjük őket, hogy a nekik tetsző meséket el is játsszák. Pl: bevezetjük őket a bábozás csodálatos világába, az azonosulás élményébe, ami világgépüknek alakulásához vezet.

A verseléssel-meséléssel kapcsolatos feladatok

- Változatos, életkornak megfelelő irodalmi anyag választása, elsősorban a magyar népi, klasszikus, mai kortárs irodalmi művekből
- A tevékenység megszervezése, hely, idő, eszközök biztosítása: Mesét vagy verset a hét minden napján, a nap bármely szakaszában hallhatnak a gyerekek, fontos számukra az elalvás előtti mese is.
- Irodalmi élmény befogadásához szükséges „szertartással”, mesekuckó kialakításával bensőséges kapcsolat, érzelmi biztonság megteremtése.
- Az irodalmi anyag kifejező közvetítése a gyerekek részére eszközökkel, előadásmóddal stb.
- Dramatizálás, bábozás, kiegészítő és bábeszközöket barkácsolása a mindennapok része
- Képeskönyvek elérhetőségének biztosítása
- A könyvek használatának, megbecsülésének alakítása
- Könyvtárlátogatások szervezése
- Színházlátogatások szervezése gyermekeknek
- A mesélés szerepének megismertetése szülői körben
- A gyermekek mese-, versalkotásra ösztönzése

7.4.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc, néptánc

A zenei nevelésnek a gyermeki lét egészét át kell hatnia. A zenei anyanyelv alapozása szoros kapcsolatban van a nyelv kifejező gyakorlásával. A magyar zenei nevelés szilárd alapja a **közös ének**, mely hordozza és gazdagítja az **anyanyelvi örökséget**.

A tevékenységek megvalósítása során lehetőséget adunk a néptánc, népi játékok megismerésére, hagyományörzés keretében az óvodában is játszható énekes népszokásokból válogatunk: szüreti multság, pásztorjáték, farsang, kiszézés, pünkösödölő, lakodalmas.

Célja:

- A zene iránti érdeklődés felkeltése, befogadására való képesség megalapozása.
- A gyermekek zenei hallásának, ritmusérzékének, éneklési készségének, harmonikus, szép mozgásának fejlesztése.
- A szülőföld értékeinek átörökítése a népzene, a népdal, a népszokások és a népi hangszerek megismertetése által.
- Zenei ízlés, esztétikai fogékonyság formálása
- Minden gyermek örömmel, élvezettel vegyen részt a zenei jellegű tevékenységekben.

- A közös játékokon keresztül korának, képességeinek egyéni fejlettségének megfelelően sajátítsa el a zenei ismereteket, készségeket, alakuljon ki zenei anyanyelve.

A zenei anyag kiválasztása

A zenei anyagot úgy választjuk ki, hogy ezen keresztül a készségeket tudatosan, fokozatosan fejlesztjük a gyermekek életkorának, egyéni fejlettségének, képességeinek megfelelően.

Az általunk kiválasztott zenei anyagot elsősorban a népzeneire, igényes műzenére alapozzuk, zenei izlésüket az élmény adta öröm segítségével formáljuk.

A zenei képességfejlesztési anyag feldolgozása a népi gyermekdalok, valamint Forrai Katalin: Ének az óvodában c. könyve alapján történik. Fontos a zenei képességfejlesztéssel párhuzamosan, hogy gyermekeink örömmel, érzelmi gazdagsággal, felszabadultan énekeljenek. Az aktív éneklés és játék mellett Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában c. gyűjteménye adja zenehallgatási anyagunk alapját, melyet kiegészítünk komolyzenei darabokkal, igényes műdalokkal, kortárs zenékkal. Bemutatása történhet az óvónők éneklésével, hangszeres játékaival, vagy audio-vizuális eszközök használatával. A gyermekek zenei élményét gazdagítjuk vendégelőadók fogadásával. – Évszak hangverseny, Ifjú zenebarátok napja stb.

Minden gyermeknek lehetővé tesszük a zenei élmények megélését, az aktív részvételt, a zenei tevékenységeken keresztüli fejlődést. Felfigyelünk a kiemelkedő képességű gyermekekre, számukra biztosítjuk a képességeiknek megfelelő fejlődés lehetőségét.

A zenei élményszerzést különféle munkaformákon keresztül tesszük lehetővé. A napi tevékenységbe épített egyéni és mikro csoportos, kötetlen foglalkozásokon elsősorban az egyéni képességeknek megfelelően képességfejlesztő játékokat, zenehallgatást, ölbéli játékokat szervezünk.

Időnként frontális módon szervezzük a mozgásos énekes játékokat a szabadban, ill. a csoport szobában több gyermek részvételével.

A helyi adottságok figyelembevételével alakítjuk ki a játékhoz szükséges teret. A megfelelő helyen kívül elég időt és változatos eszközöket biztosítunk a zenei élményszerzéshez. Hetente egy alkalommal az 5-6-7 éveseknek szervezett keretek között néptánc foglalkozást tartunk.

Kihasználjuk a zenei élménynyújtáshoz kapcsolható egyéb nevelési lehetőségeket.

Egységes művészi élményt biztosítva, komplex módon az egész gyermeki személyiséget fejlesztjük a zenei nevelés során.

Különösen jól kapcsolható össze a zenei neveléssel az anyanyelvi nevelés, vizuális élményszerzés, mozgásfejlesztés.

A zenei nevelésből adódó feladatok

A napi tevékenységekben rejlő lehetőségek kihasználásával fokozottan eljuttatjuk a gyerekeket a passzív befogadástól az aktív részvételig, majd az önálló, kreatív zenei tevékenységeikig.

Igényes zenei kultúrát képviselő dalok, énekes játékok, mondókák kiválogatása, ezek összeállításuk az életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelően.

(2,5)3-4 évesek	<p>A dalok hangterjedelme ne lépje túl a tiszta kvint távolságot, lehetőleg egyszerű negyed és páros nyolcad ritmusok váltakozásával.</p> <p>A játékok elsősorban kétszemélyes (óvónő gyerekekkel) jellegűek, illetve egyszerű utánozó mozgással kísért megszemélyesítő szerepjátékok legyenek.</p> <p>6-8 mondóka, ölbéli játékok, 10-15 énekes játék, 1-2 műdal</p>
-----------------	---

4-5 évesek	<p>A dalok hangterjedelme ne lépje túl a nagy hatod távolságot, hangkészletében lehetőleg ne legyen félhang.</p> <p>A negyed és a páros nyolcad mellett a negyed szünet és szinkópa is előfordulhat.</p> <p>A játékok csoportos jelegűek: körjáték, szerepcserélő, sorgyarapító, párválasztó.</p> <p>4-5 új mondóka, 12-15 énekes játék, 2-3 műdal</p>
5-6-7(8) évesek	<p>A dalok hangterjedelme változatlanul nagy hatod távolságban mozogjon, de hangkészletében már megjelenhet félhang is (fá és ti). A negyed és nyolcad mellett megjelenhet a tizenhatod is.</p> <p>Ismerjenek meg újabb játékformákat: kapus, hidas, sor és ügyességi, esztétikus mozgást igénylő párjátékok.</p> <p>4-7 új mondóka, 15-18 új énekes játék, 3-4 alkalomhoz illő műdal</p>

Feladatok korcsoportonként **éneklési készség, hallás- és ritmusérzék fejlesztése** terén:

(2,5)3-4 évesek csoportjában	<p>Éneklési készség fejlesztése: 3-5 hang terjedelemben óvónői segítséggel, csoportosan.</p> <p>Hallásfejlesztés magas-mély reláció, halk-hangos különbségének felismertetésével.</p> <p>Hangszerek hangjának, eltérő zörejhangok felismertetése és megkülönböztetése.</p> <p>Ritmusérzék fejlesztés az egyenletes lüktetés, tempókülönbségek (gyors-lassú) érzékeltetésével, játékos mozdulatokkal.</p> <p>Egyszerűbb táncmozdulatok utánzásos elsajátíttatása.</p> <p>Ütőhangszerek, egyszerű ritmushangszerek használatának bemutatása és gyakoroltatása.</p> <p>Ritmusmotívumok – egyszerű beszélt és énekelt – visszatapsoltatása.</p>
4-5 évesek csoportjában	<p>Éneklési készség fejlesztése: óvónői indítással, önállóan, tisztán együtt, jó szövegkiejtéssel éneklés</p> <p>Hallásfejlesztés az oktáv és kvint távolságok érzékeltetésével, magas –mély relációk tekintetében.</p> <p>Halk-hangos megkülönböztetése, beszéd, ének és taps formájában.</p> <p>Zenei emlékezet fejlesztése dallamfelismeréssel, dallambújtatással.</p> <p>Finomabb zörejek, egymás hangjának és a természet hangjainak felismertetése.</p> <p>Az egyenletes járás és tapsolás összhangjának megteremtésével fejleszti ritmusérzéküket.</p> <p>Gyors-lassú tempótartás képességének alakítása beszéd, ének és mozgáson keresztül.</p> <p>Táncos jellegű mozdulatok alakítása.</p> <p>Ritmushangszerek használatával a szem-kéz koordináció és a finommozgás alakítása.</p> <p>Ritmus és dallam motívum visszatapsoltatása és</p>

	<p>visszaénekeltetése. Kettes lüktetés érzékeltetése változatos mozdulatokkal. Dallamfordulatok kitalálására ösztönzés.</p>
5-6-7(8) évesek csoportjában	<p>Éneklési készség fejlesztés: csoportosan, egyénileg, önálló indítással, tisztán, helyes kezdő magassággal és tempóban való éneklés. Fejleszti hallásukat a magas-mély dallam vonalának térbeli érzékeltetésével. Gyors-lassú és a halk-hangos fogalompárok együtt gyakoroltatása. Dallamfelismertetés kezdő motívumról vagy belső motívumról. Dallambújtatás gyakoroltatása hosszabb és rövidebb egységekkel. Motívum visszaénekeltetése kitalált szöveggel csoportosan és egyénileg. Sokféle zörejek és zenei hangok felismertetése, kis eltérések, irányok, távolságok, közeledések, távolodások függvényében. Fejleszti ritmusérzéküket az egyenletes lüktetés és ritmus megkülönböztetésével és összekapcsolásával. Dallam felismertetése a dal ritmusáról. Gyors és lassú tempó tartatása mérőegységnek megfelelően, negyed, nyolcad lépéssel. Esztétikus, együtemű mozgás fejlesztése, változatos térformák alakítása, játékos táncmozdulatok gyakoroltatása. Tánc közben a zene ritmusának, lüktetésének átvételére motiválás. Táncban a párok összehangoltan, és a több pár egymáshoz igazodjanak. Változatos ütőhangszerek használatával a dalok ritmusához alkalmazkodás képességének fejlesztése. Dallammotívumok hangsúlyainak kiemeltetése tapssal, járással, játékos mozdulatokkal. Saját szövegű dallam kitalálására, zenei kérdés-felelet játékokra ösztönzés.</p>

Néptánc

A néptánc foglalkozásokon nagycsoportos korú 6-7 éves gyerekek vesznek részt.
Heti 1 foglalkozás 35-40 perc. A foglalkozást bemelegítéssel kezdjük minden alkalommal.

A foglalkozás menete:

- Köszönés
- Bemelegítés (ritmusgyakorlatok)
- Tánc, ének
- Játék (ének+mondóka)
- Elköszönés

A 35-40 perces foglalkozások alatt a játék és a tánc aránya változik.

A tánchoz, dalokhoz a következő CD-ket ajánljuk:

- ZeneOvi 1. CD
- ZeneOvi 2 CD
- ZeneOvi Népdalok kicsiknek CD
- Kolompos együttes: Egyszer egy királyfi CD
- Kolompos együttes: Százszorszép CD

A zene által jobban megismerik a gyerekek a különböző tánc típusokhoz való népzene, jobban érzik a zene ütemét, és az énekes segítséggel a dalokat rendszeresen ismétlik.

A zene megadja a jó hangulatot a foglalkozásokhoz. Örömet nyújt számukra a ritmus a dalban és a mozgás együttes hatása.

Komplex fejlesztő hatása van a néptáncnak, mely a néptánc művelése közben megvalósul:

- jó egyensúlyérzék
- testséma ismeret
- ritmusérzék
- egyenes tartás
- magabiztosságot ad.

(Lásd 3. sz. Melléklet)

7.4.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

„A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.” (137/2018. (VII.25.) Korm. rendelet)

A gyermek ábrázolótevékenysége az óvodai nevelés egészét áthatja. Minden alkotása személyes jellegű, sok információt hordoz a gyermek belső világáról: kivetíti érzelmeit, vágyait, félelmét, örömet, utalhat élmény- és fantáziavilágára.

Célunk:

- A gyermekek élmény- és fantáziavilágának képi, **szabad önkifejezéséhez** a lehetőségek biztosítása
- A gyermekek tér, forma és színeképzeteinek bővítése,
- **Képi gondolkodásuk** fejlesztése
- Az ábrázolótevékenység a tárgyi világ megismerését, feldolgozását, újraalkotását teszi lehetővé a gyermek számára. A tevékenység során fejlődik a **tér-forma látása, a színeképzete, képi gondolkodása, esztétikai érzékenysége, szép iránti fogékonysága, igényessége.**

A vizuális nevelésből adódó feladatok

- Megfelelő **hely, idő és eszköz** biztosítása a gyermekek számára az egész nap során.
- Az ábrázolás eszközeinek a gyermekek által elérhető helyen tartása.
- Párhuzamosan végezhető tevékenységként lehetőség adása a szabad alkotásra.
- Az ábrázolótevékenységgel kapcsolatos higiéniai szokások megtanítása, figyelemmel kísérése: védő asztalterítő, hosszú ujjú ruha feltűrése, védőkötény használata, kézmosás.
- A (2,5) 3-4 évesekkel a rajzolás, festés alapjainak, a mintázás alapszerveitáinak, nyomdázás, tépés, ragasztás megkedveltetése.

- A 4-5 éves gyermekek körében a képalkotás formálása, a vágás, hajtogatás, egyszerűbb fonás, varrás és gyöngyfüzés alapjainak megismertetése.
- Az 5-6-7 (8) éves gyermekeknél a képalkotás különböző, változatos technikákkal történő készítésének erősítése (például mozaik, kollázs, nyomatok), és a szövés technikájának bemutatása, valamint a többféle technikai megoldást igénylő **barkácsolás**.
- A gyermekeknek, az életkoruknak és érdeklődési körüknek megfelelő műalkotások bemutatása, településünkre jellemző épületek, kulturális értékek megismertetése.
- A gyermekeket rácsodálkoztatása a szépre, esztétikusra.
- A gyermekek által létrehozott alkotás pozitív értékelése, elfogadása.
- A gyermekek ösztönzése a színek széles skálájának használatára a rendelkezésre álló felület kitöltésére
- Az alkotókedv felkeltése ötletekkel, javaslatokkal, egy-egy inspiráló eszközzel.
- Minden gyermeknek saját gyűjtődossziét biztosít.
- Az udvaron is az alkotás a lehetőségének megteremtése.
- A gyermekek ösztönzése csoportos alkotásra.
- Nagy odafigyelés a helyes ceruzafogás technikájának elsajátítására, szükség esetén 3 oldalú ceruzafogóval.
- Mintázáshoz többféle anyag használata (vizes homok, gyurma, agyag, gipsz).
- A mintázási kedv növelése különböző természetes anyagokkal, kiegészítőkkal (termések, magvak, fűszerek, szárított és préselt növények).
- A gyermekek ízlésének, környezettudatos szemléletének formálása a csoportszoba, öltöző, mosdó és folyosó esztétikumának alakításával és fenntartásával.

7.4.5. Mozgás

„Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltoztató és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni.”

Programunkban a mozgásfejlesztést igen tágan értelmezzük. Az aktív nagymozgásoktól kezdve a finommotoros manipulációig mindent magába foglal, és az egész személyiség fejlődését elősegíti. Kedvezően befolyásolja az értelmi és a szociális képességek alakulását, fejleszti a gyermekek természetes mozgását, testi képességeit (erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség) és társra figyelmet. Hozzájárul a harmonikus, összerendezett, fegyelmezett nagy és kismozgások kialakulásához. A tornának, játékos mozgásoknak az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységeknek a teremben és a szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül, spontán vagy szervezett formában az óvodai nevelés minden napján – az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve – minden gyermek számára lehetőséget biztosítunk.

Felvállaljuk az urbanizációs ártalmak és a gyermekek körében is mindinkább terjedő mozgásszegény életmód, csökkenő mozgástapasztalatok ellensúlyozását úgy a gyermekek mozgáslehetőségeinek színesítésével, mint a szülők meggyőzésével, szemléletformálásával.

A mozgásfejlesztés célja:

- A gyermekek természetes mozgáskedvének megőrzése, mozgásigényük kielégítése.
- A rendszeres testmozgással egy egészséges életvitel megalapozása.
- A mozgástapasztalatok bővítése, a mozgáskészség alakítása.
- A testi képességek, fizikai erőnlét fejlesztése (kondicionális, koordinációs).
- Mozgáson keresztül az értelmi struktúrák és a szociális képességek fejlesztése.

Mozgásos tevékenységek szervezése során az óvónő biztosítja:

- egészségügyi, higiénias feltételeket: portalanított, célszerűen berendezett tornatér vagy csoportszoba
- hibátlan tornaszereket, eszközöket.

Mindennapi testnevelésnél a felesleges ruhaneműket levetik a gyerekek, kötött foglalkozáson teljes öltözetet cserélnek (kényelmes, pamut).

Foglalkozás közben gondoskodunk a folyamatos légcseréről, foglalkozás után kezét és arcot mosnak a gyerekek.

A mozgásfejlesztés területei:

- **mozgásos tevékenység a szabad játékban** a gyermekek spontán, természetes mozgása közben,
- **irányított mozgásos tevékenységek,**
- **mindennapos testnevelésben.**

a.) Mozgásos tevékenység a szabad játékban

Célja:

- megőrizzük, ha szükséges, felkeltsük a mozgáskedvet, és tudatosan építsünk rá
- minden gyermek megtalálja a fejlettségének, érdeklődésének, temperamentumának legmegfelelőbb tevékenységet
- bátran, örömmel mozogjanak a csoportszobában és az udvaron egyaránt.

Ésszerű határok között mindent kipróbálhatnak, átalakíthatnak mozgásigényük, ügyességük szerint.

A mozgásfejlesztés anyagát inkább a természetes mozgásos játékok és egy-egy gimnasztikai elem gyakoroltatására építjük, mindenkor figyelembe véve az egyéni képességeket és az életkort.

Életkori jellegzetességek

A (2,5)**3-4 éveseknél a természetes nagymozgások** fejlődését kívánjuk segíteni. Leginkább a csúszáshoz, bújáshoz, mászáshoz szükséges eszközöket kell biztosítanunk a csoportszobában is. Ezek az eszközök lehetnek a textil alagút, WESCO szivacselemek, ROTIKOM egy-egy elemének kombinációja, de akár tornaszőnyegek és a csoportszoba asztalai is felhasználhatók erre a célra. Ebben az életkorban a gyermekek gyakran kezdeményeznek csúszó-mászó-bújó játékokat.

4-5 éves korban nagyobb hangsúlyt kap a szem-kéz, szem-láb koordináció és az egyensúlyérzék fejlesztése. A szem-kéz, szem-láb koordináció fejlesztését szolgálják a különböző célba dobó játékok, a kugli, az ugróiskola, ugrókötelezés, valamint a manipulációs barkácsoló tevékenységek is.

Az egyensúly fejlesztése a szabad játékban leginkább a belső fülben lévő vesztibuláris központ spontán ingerlésével történik, hintázó, ringató, pörgő mozgások közben. Erre a célra nagyon jól használhatók az Ayres terápia eszközei, különböző hinták, a Body Roll, a nagy fizioterápiás labda, a füles labda, az ugróasztal, a lépegető, az elefánttalp, a billenő forgó korong.

5-6-7(8) éves korban a finommotorika fejlesztésére kell a legnagyobb hangsúlyt fektetni. A játékban nagyon sok lehetőség nyílik ennek a spontán fejlesztésére, például ábrázolási technikák gyakorlása: tépés, vágás, varrás, apró gyöngy fűzése, kicsi elemekből építés, konstruálás, babaöltöztetés, barkácsolás.

A tevékenységekhez a helyet a csoportszoba rendszeres átrendezésével tudjuk biztosítani. ezért mobil, könnyen mozgatható bútorokat és kiegészítő eszközöket használunk.

Az **udvari játék, mozgás** serkentésére minden fejlettségi szinthez gondoskodunk eszközről és lehetőségről, így minden kisgyermek saját szabad választása alapján tevékenykedhet. Mászásra, bújásra készítheti a gyermeket például a többfunkciós mászóvár, mely a bátorság, ügyesség és erőnlét kipróbálását is lehetővé teszi. Járásra, egyensúlyozásra az emelt felületű farönksor, hintázásra, egyensúlyozásra, a rugós játékok és mérleghinták és gerendahinta szolgál. A trambulín kitűnően fejleszti állóképességüket, egyensúlyérzéküket, erőnlétüket és ügyességüket. Szívesen rollereznek, bicikliznek, ehhez rollereket, 2 és 3 kerekű biciklit, ill. futóbiciklit biztosítunk. A balesetek elkerülése érdekében a gyermekekkel közösen kialakítjuk a biciklizéshez kapcsolódó szabályokat.

A labdajátékok sokaságát választhatják, például kosárra dobás, foci, kidobás, tollas, tenisz. Ezekon kívül az óvónők kreativitása szab határt a sokféle egyedi játéknak, eszköznek.

Ezeknek a mozgásos tevékenységeknek szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás és egészséges életmód hatásait.

b.) Irányított mozgásos tevékenység

A spontán a szabadjáték kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek.

Célja:

- A tervezett, szervezett, irányított mozgásos foglalkozásokkal a mozgáskultúra fejlesztése
- Koordinált mozgás alakítása
- Téri tájékozódás, oldaliság kialakítása

A mindennapi torna mellett heti két irányított mozgásos tevékenységet tartunk. Az ütemtervben rögzítjük, hogy mikor, melyik mozgás funkciót gyakoroltatjuk a gyermekekkel. A kötelező forma mellett a játékosság megtartásával, a mozgásöröm kielégítésével tartjuk fent az érdeklődést a mozgásos foglalkozások alkalmával.

A mozgásos foglalkozások anyaga az atlétikai, torna, játékjellegű főgyakorlatokból tevődik össze. Alapja Tótszöllősy Tünde: Mozgásfejlesztés az óvodában c. „zöld” könyve, mely ötleteket ad a tematikára és módszertanra is.

A **játékot, a játékosságot alapvető eszközként értelmezzük és alkalmazzuk a mozgásban.** A játék egy foglalkozáson belül sokszor megjelenik, a feladattól függően hol mint eszköz, hol mint cél. A mozgásos foglalkozások során alkalmat teremtünk speciális gyakorlatok beiktatásával a testalkati deformitások megelőzésére is (lábboltozat-erősítés, gerinctorna).

A tevékenységek megtervezésénél fontos, hogy a fejlesztő feladatok természetesen illeszkedjenek a mozgás anyagához. Tudjuk, hogy a gyermekeknek sok mindent meg lehet tanítani, de fejlődésüket csak akkor segítjük, ha a megfelelő időben a megfelelő tevékenységeket végeztetjük velük.

A **(2,5)3-4 évesek** mozgásos anyaga nagyrészt a **természetes mozgásokat tartalmazza.** Ezért ennél a korosztálynál a nagymozgások fejlesztése kiemelt feladat. Például különböző járások, futások, csúszások, mászások talajon, szereken, tárgy alatt vagy fölött, szer megkerülésével. Az egészséges személyiség fejlődéséhez hozzátartozik, hogy a gyermeknek önmagáról egyre pontosabb információi legyenek. A mozgásos foglalkozásokon a legtermészetesebb módon ismerkedhet testrészeivel és azok funkcióival.

Ebben az életkorban külön nem tervezzük az észlelés fejlesztését, hiszen a nagymozgások végrehajtása közben spontán fejlődik.

4-5 éves korban a mozgásfejlesztésből már nagyobb szerepet kap a tér mozgásos megismerése. Ennek érdekében sok olyan gyakorlatot tervezünk, amikor különböző irányokban végeznek mozgásokat, és különböző formákat mozognak be.

A mozgásfejlesztésnél ezen kívül előtérbe kerül:

- Az egyensúlyérzék fejlesztése, például különböző mozgások végzése emelt felületen, forgások, fordulatok, testhelyzetváltozások, futás közbeni megállások.
- Szem-kéz, szem-láb koordinációt fejlesztő gyakorlatok, például babzsák feldobása, elkapása, célba dobás, egyensúlyozó járás létra fokai között, célba ugrás.

A **testsémafejlesztő programból** kiemelt helyet kap az **oldaliség tanítása**. A kicsiknél még csak az „egyik-másik” megkülönböztetést használjuk. Itt már a „jobb-bal” kifejezéseket is, de a csuklójukon lévő jelhez igazodva.

Az **észlelés fejlesztése** is megjelenik a 4-5 éveseknél, de még mindig nem kiemelt feladatként.

Az **5-6-7(8)** éveseknél azonban az **észlelés fejlesztése** lesz a legcélzottabb. Ebben az életkorban az alaklátás, formaállandóság fejlesztésére tervezhetünk sok gyakorlatot. Ezek közül egyes gyakorlatok csukott szemmel is elvégezhetők. Új feladatként jelentkezik a **finommotorika fejlesztése**. Ez nagyon lényeges fejlesztési terület, mivel a finommotoros koordináció az írás megtanulásának elengedhetetlen feltétele. A mozgásos foglalkozáson ezt természetes módon a szerek különböző fogásmódjával, kisebb testrészekkel végzett mozgásokkal lehet fejleszteni.

A foglalkozáson lehetőség nyílik a **keresztcsatornák fejlesztésére** is. A bemutatott gyakorlatokat látják, hallják a tevékenység pontos megnevezését, és elvégzik a látott, hallott feladatokat.

Az irányított mozgásos tevékenység minden korosztály számára kötelező.

A hetirendekben rögzített időpontokban felváltva használják a csoportok az óvoda tornaszobáját. Márciustól novemberig a füvesített udvart is használjuk foglalkozások helyszínéül. Csoportszobákban végzett foglalkozások előtt fejlettségüktől függően részt vesznek a gyerekek a teremrendezésben, eszközök előkészítésében:

c.) Mozgásfejlesztés a mindennapos mozgásban

Programunkban az óvodai mozgás szerves része a **mindennapi frissítő torna** is. Ezt minden korcsoportban naponta legalább egyszer szervezzük meg csoportszobai, a teraszon végzett, udvari szervezett mozgással, tini-kondi, bordásfal használatával.

Az alkalmazott kéziszer gyakorlatok, lábboltozat erősítő (mezítlábas), zenés torna, a következő mozgásos foglalkozás főgyakorlatait készíti elő.

Célja:

- A gyermekek szívesen és örömmel vegyenek részt benne.
- Igénnyé, majd szokássá válják a mindennapi mozgás.
- Maguk is kezdeményezzenek mozgásos játékokat.

A mozgásfejlesztésből adódó feladatok

- A mozgás beépítése természetes módon a gyermekek tevékenységébe
- Mozgásra inspiráló biztonságos környezet kialakítása
- A gyermekek mozgáskedvének megőrzése, illetve szükség esetén felkeltése
- A mozgásos tevékenység pozitív megerősítése
- A baleset elkerülése érdekében a mozgástevékenység szabályainak kialakítása a gyermekekkel közösen, majd fokozott betartása

- Mozgásos tevékenység lehetőségének biztosítása a csoportszobában és az udvaron
- A gyermek életkorához és egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos tevékenységre inspiráló eszközök kiválasztása, folyamatos cseréje
- A mozgásos foglalkozások anyagának összeállítása, figyelembe véve a csoport és az egyéni fejlettség aktuális állapotát
- A játék, játékoság elsődlegességének tiszteletben tartása a foglalkozásokon
- Oldaliságot jelző csuklópánt használata
- A mozgásos foglalkozások anyagába testalkati deformitások megelőzésére speciális gyakorlatok beiktatása
- Tiszta, jó levegő biztosítása a tornateremben
- Az atlétikai gyakorlatok (futások, ugrások, dobások) lehetőség szerint az udvarra történő szervezése. (Arra az évszakra tervezi be, amikor már jó idő van!)
- A tevékenységek irányításánál és értékelésénél differenciál, figyelembe veszi az egyéni fejlődési jellemzőket
- Szükség esetén a dajka segítségének igénybevétele. (Baleset elkerülése!)
- Az adott mozgásos foglalkozás anyagához a prevenció program fejlesztési feladatának hozzáigazítása
- Odafigyelés a gyermekek optimális terhelésére
- A mozgásos foglalkozások szervezése elegendő időt hagy a gyakorlásra, illetve megadja a lehetőséget a tevékenységből való kilépésre
- A mozgásos foglalkozások szervezése biztosítja a folyamatos mozgás lehetőségét, kiküszöböli a várakozási időt
- A mozgásos foglalkozások eszközeként, az anyagtól függően, kézi szerek használata
- A napi tevékenységek részeként a mindennapos, 10 perces frissítő mozgás tervezése során elsődlegességet biztosít a mozgásos játékoknak
- Kiemelt prevenció feladatok megvalósítása: nagymozgás fejlesztés, egyensúlyérzék-fejlesztés, szem-kéz, szem-láb koordináció fejlesztése, testséma fejlesztés, térpercepció-fejlesztés, finom motorika-fejlesztés, keresztcsatornák fejlesztése.

7.4.6. A külső világ tevékeny megismerése

A külső világ tevékeny megismerésének témaköreit mindig az aktuális évszakok, napszakok, események, ünnepek határozzák meg. Nevelésünk során alkalmazkodunk a gyermek életkori sajátosságaihoz és egyéni fejlettségéhez, a megvalósítás az apró történéseken keresztül érvényesül.

A közvetlen élményeken alapuló tevékenység hatására fejlődik majd a gyermekek érzékenysége, és alapozódik meg a természettel együtt élni tudó és természetet védő ember szokása.

Célunk:

- A természeti és épített környezet megismertetésével sokszínű tapasztalathoz juttatás, készségek, képességek alakítása
- A természetet szerető, védő emberi értékek alakítása, környezettudatos viselkedés megalapozása
- Gyermekeink **megszeressék** környezetüket, **ragaszkodjanak** ahhoz, lehetőségeikhez képest **védjék**, és megfelelő ismeretekkel rendelkezve **eligazodjanak** benne.
- Ismerjék meg a szülőföldet, az ott élő embereket, a hazai tájat, a helyi hagyományokat, néphagyományokat, szokásokat, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit.

A külső világ tevékeny megismertetéséből adódó feladatok

- Az új ismereteket a gyermekek spontán érdeklődésére, kíváncsiságára, érzelmeire, megismerési vágyára építjük, illetve élményeikre, tapasztalataikra támaszkodunk.
- Alkalmat, helyet, időt, eszközt biztosítunk
- A gyermekek önálló vélemény alkotásának, döntési képességének alakítása, segítése
- A meglévő ismeretek elmélyítése, rendszerezése.
- Változatos tevékenységek biztosítása a felfedezésre, megfigyelésre, megismerésre.
- Témaválasztásánál figyelembe vesszük a lakóhely, a környezet sajátosságait.
- Módszereinket, eszközeinket a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazítjuk.
- Ünnepek és hagyományörzés formájában közvetítjük az egyetemes nemzeti kultúra értékeit, hagyományait.
- Megtanítjuk felfedezni a környezet szépségét, harmóniáját.
- Ok-okozati összefüggések megláttatása
- Megismertetjük a környezetvédelem alapjait: a föld, a levegő, a víz, a növény- és állatvilág, valamint a tájvédelem meghatározó szerepét.
- Környezetbarát szokások megalapozása, például takarékoskodás a vízzel, árammal, papírral, ill. a hulladékkezelés, szelektálás.
- Biztosítjuk az ismeretek sokszínű gyakorlását, alkalmazását.
- A csoportszobában élő természetsarkot alakítunk ki – akvárium, terrárium, és ahol mindig csírázik, hajt, zöldell valamilyen növény.
- Az udvaron lehetőséget biztosítunk a kertgondozásra, ehhez megteremtjük a feltételeket.
- Növények, állatok fejlődéséről, gondozásáról, hasznáról ismereteket nyújtunk.
- Terepgyakorlatokat szervezünk, ahol a természettudományos ismeretek mellett az élővilág, az életközösségek megismertetésére motiválunk, észre vétetjük a legapróbb növényt, rovar, meghallgatja a madarak hangját, más állatok neszeit.
- A terepgyakorlatokon, kirándulásokon természeti kincsek gyűjtésére motiválunk (lehullott termések, levelek, magok, tollak, fakéreg, kagylók, csigaházak, kőzetdarabok, kavicsok).
- Az óvoda közvetlen környékére sétákat szervezünk, megismertetjük a helyet, ahol az óvoda található, a helyet, ahol élnek.
- Elemi közlekedési szabályokat gyakoroltatunk, közlekedési eszközökkel ismertetjük meg a gyermekeket.
- Elősegítjük a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését a kortárskapcsolatokban és a környezet alakításában.

„A gyermek a környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut és azokat a tevékenységeiben alkalmazza.” 363/2012. XII. 17.) Korm.rend.

Célunk:

- a matematikai érdeklődés felkeltése
- a minket körülölelő világ mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyainak felismertetése, ítélőképesség alakítása, tér, sík és mennyiség szemlélet fejlesztése
- a logikus gondolkodás megalapozása

Matematikai tartalmú tapasztalatok tevékeny megszerzéséből adódó feladatok

- A játék során adódó spontán matematikai helyzetek kihasználása
- Logikai és matematikai szabályjátékok megismertetése, alkalmazása
- Matematikai fogalmak, kifejezések, összefüggések megismertetése, megtapasztaltatása
- A matematika iránti érdeklődés felkeltése

- Érdekes, a gyermekek kíváncsiságára építő problémahelyzetek teremtése
- A gondolatok, a probléma megfogalmazása, a pontos, egyértelmű, a gyermekek számára érthető közvetítése
- Matematikai tartalmú játék kezdeményezése során a gyermekek egyéni fejlettségének, képességeinek figyelembevétele
- A gyermekek egyéni feladatmegoldásának meghallgatása, a sajátos logika elfogadása
- Szükség esetén rávezető kérdésekkel a gyermek segítése
- A gyermeki tevékenység változatos formájának biztosítása: egyéni, páros, mikrocsoportos szervezéssel
- Mozgásos feladatnál a testrészek megnevezése, a velük végzett cselekvés elmondása
- A térbeli viszonyok, az irányok és helyzetek pontos megnevezése

Matematikai képességek kialakítását segítő tevékenységek

1. A számfogalom előkészítése, megalapozása

- Mennyiségek összemérése hosszúság, magasság, szélesség, vastagság, bőség, tömeg, űrtartalom szerint.
- Halmazok összemérése, elemek párosítása. A válogatások során nyíljon mód párosításra, számlálásra, a több, kevesebb, ugyanannyi érzékeltetésére, gyakorlására.
- Fedezzék fel a rész-egész viszonyát a válogatások, mennyiségek bontása során.
- Játékos szituációban számoljanak, bontsanak, mennyiségfogalmuk egyéni fejlettségtől függően a 6-10-ig számkörben mozogjon.
- Sorba rendezett elemek helye a sorban, sorszámok megértése
- Mérések különböző egységekkel, hosszúság, terület, tömeg, űrtartalom.

2. Tapasztalatszerzés a geometria körében

- Szerezzenek tapasztalatokat gömbölyű és szögletes formákról, érzékeljék ezt testükön, tárgyakon.
- Építsenek szabadon és másolással különféle elemekből.
- Alkossanak síkban is szabadon, szerezzenek tapasztalatokat síkmértani formákról, fedezzék fel a rész-egész viszonyát.
- Használják a logikai játékot, építsenek vele, fedjenek le felületeket.

3. Tájékozódás a térben és a síkban

- Irányok azonosítása, megkülönböztetése.
- Játékok során figyeljék meg ezeket tükörben, fedezzék fel a tükörkép, szimmetria érdekességét, játsszanak sokat a tükörrel.
- Próbáljanak meg tájékozódni a labirintusokban is.
- Fedezzék fel, hogy a sorozatok olyan rendszerek, amelyek életükben is felfedezhetők. Hozzanak létre változatos sorozatokat játékban színekkel, hangokkal, mozgással, formákkal.

7.4.7. Munka jellegű tevékenységek

Célunk a koordinált mozgás, finommotorika, önállóság, kitartás, céltudatosság, együttműködés, kudarcűrész fejlesztése.

Óvodába lépéskor támaszkodunk a munka játékkal megegyező sajátosságaira, megtanítjuk a gyerekeket a feladatok elvégzésére, megismertetjük velük az adott munka eszközeit, azok használatát, a munkafogások sorrendjét.

Alapelvünk, hogy amit tud a gyermek, végezzen el, merjen és tudjon segítséget kérni.

A munka jellegéből adódó feladatok

- a munka jellegű tevékenységek pedagógiai szervezése

- Nyugodt, bizalmon alapuló, szeretetteljes légkör kialakítása
- Megfelelő eszközök (célszerűség, méret, anyag) és azok hozzáférhetőségének biztosítása
- Elegendő munkalehetőség szervezése
- Megfelelő hely és elegendő idő biztosítása a munka elvégzésére a folyamatosság érdekében

- a tevékenységek bemutatása, az eszközök, munkafogások megismertetése, begyakoroltatása

- A munkafajták és azok mennyiségének fokozatos bevezetése
- A differenciálás elvének érvényesítése a feladatadáskor
- Kerti munkák szervezése, közben a növények növekedésének, fejlődésének, a fejlődésükhöz szükséges feltételek megteremtésének megfigyeltetése
- Növények gondozásának megismertetése, alkalmazására motiválás: öntözés, leveleinek permetezése, átültetés, szaporítás, csíráztatás, hajtatás
- Állatokról való gondoskodás megismertetése, alakítása: etetés, tisztántartás, gondoskodás a megfelelő életfeltételekről

- értékelés

- A munka értékelése legyen folyamatos, konkrét, reális, a gyermekhez mérten fejlesztő hatású, pozitív
- A munka jellegű feladatokat elsősorban jutalomból kapja / nem büntetésként!

Munkafajták

Önkiszolgáló tevékenységek:

- Az önkiszolgáló tevékenységekre fordított idő fejlettségük növekedésével arányosan csökken.

	kiscsoport	középső csoport	nagycsoport
Testápolás	Bemutatással, magyarázattal, közvetlen segítségnyújtással használnak szappant, WC-papírt, zsebkendőt, saját törölközőjüket, fésűjüket, fogmosó felszerelésüket.	kis segítséggel használnak szappant, WC-papírt, zsebkendőt, saját törölközőjüket, fésűjüket, fogmosó felszerelésüket.	önállóan használnak szappant, WC-papírt, zsebkendőt, saját törölközőjüket, fésűjüket, fogmosó felszerelésüket.
Terítés	Tányért, evőeszközöket, szalvétát az asztalra teszik. Étkezésnél használják az evőeszközöket, szalvétát, ismerkednek azok helyes használatával.	Terítés az asztal közepén elhelyezett kosárból. Étkezésnél próbálják kis segítséggel helyesen használni az evőeszközöket, szalvétát	Terítés az asztal közepén elhelyezett kosárból. Étkezésnél helyesen használják az evőeszközöket, szalvétát

Öltözködés	Próbálkoznak ruhájuk, cipőjük le- és felvételével folyamatos segítséggel.	Öltözködni elkezdnek önállóan, kis segítséggel, ruhájukat a megfelelő helyre teszik, próbálkoznak a gombolással, kötéssel.	Önállóan öltözködnek, gombolnak, patentolnak, zipzároznak, próbálkoznak a kötéssel.
------------	---	--	---

Közösségért végzett munka:

1. Naposság

Középső csoporttól fokozatosan vezetjük be. Mindennapos testnevelés után választjuk ki a naposokat. A kevésbé vállalkozókat ösztönözzük, hogy ők is vállalják a feladatot. Megfelelő értékelés, dicséret és buzdítás mellett megközelítőleg azonos mennyiségben vállalják év végére a gyerekek a munkát. A naposok kötényt viselnek. Napos feladata: terítő, szalvétatartó, kancsó, pohár, tányér, tálca, evőeszközök elhelyezése az asztalon esztétikusan és létszámnak megfelelően. Segíthetnek a darabos ételek osztásában (kenyér, gyümölcs). A napos és más gyerek sem végez munkát étkezés közben. Étkezés befejezésekor kiviszi a tányérokat, poharat, leszedi és letörli az asztalt. Ebédnél az ételmaradékos tányérokat a felnőttek szedik össze (higiéniai okokból).

2. Környezet rendben tartása

Kis csoportban:

- játékokat, eszközöket használat után helyére tesszük,
- részt vesznek a gyerekek a teremrendezésben,
- a leesett tárgyakat, játékokat, papírhulladékot felveszik és a megfelelő helyre rakják.

Középső csoportban:

- barkácsolás közben és után összesöprik a hulladékokat (csoportban lévő gyermekseprűvel)
- segédkeznek az udvari játékok kihordásában, tornaszerek elhelyezésében,
- részt vesznek a teremdíszítésben.

Nagy csoportban:

- óvónői irányítással bútorokat, tornaszereket mozgatnak,
- észreveszik a rendetlenséget, ügyelnek a környezet esztétikumára.

3. Növény és állatgondozás

Kis csoportban:

- figyelemmel kísérik a gyerekek a csoportban elhelyezett növények, állatok gondozását, segédkeznek az óvónő munkájában, öntöznek,
- az udvaron összegyűjtjük a levelet, ültetnek, rügyeztetnek, csíráztatnak, öntöznek, megfigyelik a növények fejlődését, madarat etetnek,

Középső csoportban:

- közösen gondozzák a növényeket, állatokat a csoportban, növényeket gyűjtenek az élősarokba, kerti munka során gereblyéznek.

Nagy csoportban:

- óvónői irányítással, önállóan ültetnek a gyerekek, rügyeztetnek, gondozzák a növényeket, állatokat; megfigyelik a változásokat, megfogalmazzák azokat,
- kerti munka során ültetnek, öntöznek, ásznak, kapálnak, gyomlálnak, termést szednek.

4. Kisebbségek segítése

Észreveszik, ha a kisebb gyerek segítségre szorul, és segítenek neki. Megfelelő nevelési módszer mellett (dicséret, biztatás, önbizalom erősítés) szívesen és önként segítik a kisebbeket.

5. Egyéni megbízások

3-4 évesek:

óvónői kérésre tárgyat, üzenetet visznek a szomszéd csoportba, vagy csoportszobán belül időnként otthoni feladatokat is végeznek (gyűjtés).

4-5 évesek:

megbízást teljesítenek az óvoda más helyiségeibe.

5-6 évesek:

megbízást teljesítenek az óvoda teljes területén belül; óvónői kérésre bekísérik az udvarról a mosdóba a kiscsoportos társukat.

7.4.8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Célunk:

- Az alap-kultúrtechnikák elsajátításához szükséges készségek, képességek fejlesztése
- Az ismeretek adekvát alkalmazására, felhasználására felkészítés, a gyermekek kompetenciáinak alakítása.
- Az ismeretlen iránti érdeklődési kedv fenntartása, a tanulni vágyás megalapozása.

Intézményünkben a csoportszoba dinamikus és fejlődő-változó környezet, amely olyan anyagokat, eszközöket, tapasztalatszerzési lehetőségeket rejt, amelyek megfelelnek a gyermekek egyéni érdeklődésének, életkori igényeinek.

Ertelmezésünk szerint a **tanulás egyenlő a tapasztalatszerzéssel**, mely a pszichikus képességstruktúrákon keresztül, sok-sok **mozgással és játékkal alakítható**. A tanulást a nap során folyamatosnak tekintjük. Leghatékonyabbnak a játékban zajló, illetve a játékos, spontán tapasztalatszerzést tartjuk, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését szolgálja. Módszerünkben a játék, és az óvodapedagógus által felajánlott tevékenységekben megvalósuló cselekvéses tanulás ugyanabban a tevékenységrendszerben folyik. Ez utóbbi szinterei az óvodapedagógus által szervezett irányított tevékenységek, ami a napi kiemelt tevékenység, illetve a játékba integrált, párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységek, egyéni és mikrocsoportos formában. Fontosnak tartjuk az ismeretek átadását, bővítését, de nem a mennyiséget tartjuk fontosnak, hanem a tanuláshoz szükséges alapkészségek, képességek, kulcskompetenciák fejlesztését.

Témákban, témakörökben gondolkodunk, egy téma köré szervezzük a tevékenységeket, amelyek közös élményekre, előkészületekre alapoznak. Tapasztalataink alapján valljuk, hogy a foglalkozási ágak nem választhatók szét mereven, komplexitásra törekszünk, amelyet tudatosan használunk ki. Egy adott témát több oldalról megközelítve, egy-egy foglalkozási napon, héten belül dolgozunk fel. A gyermekek érdeklődése szerint a tevékenységek napokon keresztül folytathatóak. A gyermek számára választást kínálunk az egyéni érdeklődés motiváló erejét kihasználva. Lehetőséget adunk a felvetődött problémák különböző aspektusból való megközelítésére, megoldására. Tervezőmunkánk során kiaknázzuk a nevelési területek egymásra építhetőségét, az egymáshoz kapcsolódó tevékenységeket az ismeretszerzés folyamatában.

Tevékenységi keretek közül a kötetlen, és kötött formát az adott szituációhoz választva alkalmazzuk. Az óvodapedagógus tudatossága és tervszerűsége biztosítja a feltételrendszert a kötetlen keret megvalósulásához. Kötött foglalkozás esetén a merev, szabályos, „iskolás”

jellegű módszerek alkalmazása helyett a gyermeki választás szabadságát meghagyva, az oldott, családi légkörben való tevékenykedtetést preferáljuk. Fontos a két foglalkoztatási forma között az ésszerű arány megtalálása.

A differenciálás elvét mindenkor szem előtt tartjuk, érvényesítjük. A gyermeki szabadság választási lehetőségeket kínál számukra, több módon: feladat nehézségi fokában, eszközben, technikában, együttműködésben, időtartamban.

A tanulási tevékenységből adódó óvónői feladatok

- A gyermekek tevékenységi, megismerési vágyának kielégítése
- Változatos, a gyermekek cselekvő aktivitására épülő, sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás lehetőségének biztosítása
- Szokások alakítása utánzásos minta- és modellkövetéses magatartással és viselkedéssel
- Spontán, játékos helyzetek kihasználása
- A gyermeki kérdésekre épülő ismeretátadás lehetőségének kiaknázása
- Tervezett játékokkal és tevékenységekkel felkészülés a mindennapos feladatokra
- Gyakorlati problémamegoldásra ösztönző helyzetek megteremtése
- Az egyéni fejlődési, érési ütem figyelembevétele a tevékenység felkínálása során
- Személyre szabottan, pozitív értékeléssel segíteni a gyermek személyiségének kibontakozását
- A kiemelkedő képességű, tehetséges gyermekek felismerése és fejlesztése fejlesztést célzó pedagógusi feladatok:
  - A tehetség és megjelenési formájának felismerése
  - A gyermek segítése a továbbfejlődésben
  - Speciális szükségleteinek kielégítése
  - Intellektusuk és kreativitásuk ösztönzése
  - A szülő segítése gyermeke nevelésében
- Részképesség-lemaradás, illetve egyéb potenciális tanulási zavar időbeni kiszűrése, jelzés a megfelelő szakembernek és az óvodavezetőnek

„Bizonyosak lehetünk abban, hogy aki óvodásként egészséges környezetben él, sokat és szabadon mozog, egész nap játszik, figyel, és folyamatosan olyan intelligens felnőttek társaságában tartózkodik – akik a lehető legnagyobb odafordulással, szeretettel foglalkoznak vele, kérdéseire szívesen válaszolnak -, az, az egyéni adottságaitól függően hat-hét éves korára megéri az iskolai rendre, kapcsolatokra, követelményekre.”

8. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

A kisgyermek többsége az óvodáskor végére a gyermek belső érése, a családi és óvodai nevelési folyamat eredményeként eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges feltételeket.

„A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodából iskolássá szocializálódik.” Alap pr.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges:

- testi
- lelki
- szociális érettség.

8.1. A testi érettség mutatói, sikerkritériumai:

A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltáshoz. Megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Összerendezett mozgás, harmonikus finommozgás jellemzi. Testi szükségleteinek kielégítését, mozgását, viselkedését irányítani képes.

- Igényli a mindennapos testmozgást.
- Mozgása harmonikus, összerendezett.
- Téri tájékozódása kialakult, irányokat meg tud különböztetni.
- Magabiztosan (csuklószalag nélkül is) alkalmazza a jobb-bal kifejezéseket.
- Ismeri saját testét, testrészeit, képes meg is nevezni és beazonosítani.
- Fizikai erőnléte, állóképessége, edzettsége életkorának megfelelő.
- Kialakult a szem-kéz, szem-láb koordinációja.
- Fejlett az egyensúlyérzéke.
- Tud rollerezni, biciklizni.
- A mozgásos játékok, gyakorlatok, téri helyzetek felidézésére képes, vizuális memóriája korának megfelelően fejlett.
- Ismeri legalább 2-3 kéziszer használatát (labda, ugrókötel, karika)
- Érdeklődik valamelyik sportág iránt.
- Énekes tevékenységben mozgása esztétikus, ritmust követő.
- Szívesen mozog a szabadban, évszaktól függetlenül.
- Az önkiszolgáló tevékenységekre fordított idő fejlettsége növekedésével arányosan csökken.
- Jó étvágyal fogyaszt zöldségeket, gyümölcsöket, magvakat.
- Étkezésnél helyesen használja a kanalat, kést, villát, merőkanalat, szalvétát.
- Önállóan öltözik, vetkőzik, ha kell, segítséget kér.
- Cipőjét befűzi, bekötésével próbálkozik, tud gombolni.
- Ruháját igyekszik összehajtva a helyére tenni.
- A testápolással kapcsolatos munkafolyamatokat önállóan, szükség szerint elvégzi.
- A tisztálkodás eszközeire vigyáz. tisztán tartja, használat után a helyére teszi őket.
- Toalett használatkor a fiúk felhajtják a WC deszkát.
- WC használatot követően a kislányok és kisfiúk is használják a toalettpapírt.
- WC használat és egyéb szennyező tevékenység végzése után kezet mos, használja a körömkefét, a kezét szárazra törli.
- Helyesen fogja és használja a ceruzát, ecsetet, ollót.
- Bátran, szívesen használja az ábrázolás eszközeit.
- Ismeri a különböző technikákat, azokat képes alkalmazni.
- Megfelelő a finommotoros képessége, nem görcsös, biztos a vonalvezetése.
- Térlátása korának megfelelő.

8.2. Gondolkodás műveletei:

- Gondolkodására a problémamegoldásra törekvés jellemző. Problémahelyzetekben kreatív megoldásokat keres.
- Tudja, hol lakik, mi a pontos címe.

- Tudja saját és szülei nevét.
- Ismeri szülei foglalkozását.
- Tudja óvodájának nevét.
- Különbséget tud tenni az évszakok között.
- Ismer a növény- és állatvilág gyűjtőfogalmához tartozó néhány növényt és állatot.
- Ismeri a közvetlen környezetében található növényeket, állatokat.
- ismeri a növényápolás és állatgondozás egyszerűbb feladatait.
- Szívesen ápolja a növényeket, gondozza az állatokat.
- Ismeri a három alapszint, azt bátran használja.
- Lakóhelyén ismer néhány jellegzetes épületet, műalkotást.
- Kialakult a mesetudata.
- Képes a folytatásos mese szálait, epizódjait összekötni
- Ismeri a népszokásokhoz kapcsolódó dalokat, dalos játékokat, rigmusokat.
- Logikus gondolkodása, logikai következtetései életkorának megfelelőek.
- Számfogalma 10-es számkörben mozog.
- Képes halmazokat összehasonlítani, tulajdonság szerint szétválogatni.
- Helyesen értelmezi és használja az összehasonlítás megítélésének fogalmait: hosszabb-rövidebb, kisebb-nagyobb, több-kevesebb...
- Ismeri az irányokat, és helyesen értelmezi feladatvégzés során: jobbra-balra, előre-hátra, lent-fent...
- Helyesen használja a névutókat.
- Felismeri a sorba rendezés logikáját, azt képes folytatni, legalább 3 elemszámmal.
- Az alapvető formákat felismeri, azonosítja: kör, négyzet, téglalap, háromszög.
- Képes részekből az egészet kirakni.
- Ismeri az alapvető mértani testeket, azokat képes felismerni és megnevezni: kocka, gömb, téglatest.
- Van tapasztalata a tükörképről, szimmetriáról.
- Azonosságokat, különbségeket képes felismerni és megfogalmazni.

Pszichikus funkciók működései:

- Korának megfelelően kialakult a pontos érzékelése, észlelése.
- Térbeli viszonyokat képes felismerni, megnevezni.
- A keresztcsatornák működése korának megfelelő.
- Az önkéntelen bevésés mellett megjelenik a szándékos bevésés is.
- Figyelme korához képest tartós, képes kitartóan figyelni.
- Verbális emlékezete korának megfelelő.
- Képes egyéni ötlet vagy élmény alapján építeni, konstruálni.
- Építmény lemásolására képes.
- Mesénél képes kitartóan figyelni.
- Képes meséket, történeteket alkotni.
- Elkezdett történetet fantáziája segítségével folytatni tud.
- A mese által belső képvilágot jelenít meg.
- Zenei érzékenysége, fogékonysága életkorának megfelelő-aktív zenei érdeklődés, esztétikai fogékonyság.

- Auditív észlelése, megfigyelése, emlékezete fejlett.
- Élményeit képes vizuálisan megjeleníteni.
- Vizuális észlelése, megfigyelése, emlékezete, intermodalitása korának megfelelő.
- Vonalvezetése balról jobbra halad.

Érzékszervi terület:

- Képes vizuális, auditív differenciálásra.
- Korához képest tisztán énekel.
- Megkülönbözteti a zenei fogalompárokat: halk-hangos, gyors-lassú, magas-mély.
- Szívesen hallgat zenét.
- Felismeri néhány hangszer hangját.
- Maga is képes egyszerűbb hangszerek használatára (dob, cintányér, triangulum).

Beszéd:

- Helyesen, tisztán, érthetően beszél.
- A kommunikációt kapcsolatfelvételtre is használja.
- Bátran, szívesen kommunikál társaival és a felnőttekkel.
- Társaira odafigyel, türelmesen végighallgatja mondanivalójukat.
- Szókincse korának megfelelő.
- A közölt információt megérti.
- Bátran kérdez.
- Kérdésre minimum egyszerű mondattal válaszol.
- Jól használja a metakommunikációs eszközöket.
- Szívesen nézeget képeskönyvet.
- Szereti a mondókákat.
- Szívesen mond verset.
- Egyszerűbb történetet, mesét képes önállóan is elmondani.
- Élményeit és gondolatait el tudja mondani.
- Ismeri és használja az udvariassági szavakat.
- A migráns kisgyermek is megérti az óvodai élethez szükséges kifejezéseket, és képes magát megértetni.
- Alkalmoszerű munkánál pontosan megérti, mit várunk el tőle, és azt önállóan teljesíti.

8.3. A lelki érettség mutatói, sikerkritériumai

„A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődéssel készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez.”

A megfelelő lelki fejlettséggel rendelkező gyermeknél tovább differenciálódik az érzékelés, észlelés, megjelenik a szándékos bevetés, a szándékos figyelem, az elemi fogalmi gondolkodás kialakulóban van. Különös jelentőséggel bír a téri észlelés, a téri tájékozottság, a térbeli mozgásfejlettség, a testséma alakulása.

A szociális érettség mutatói, sikerkritériumai:

„Az óvodáskor végére a gyermek szociálisan is éretté válik az iskolára.”

Érzelmi élet:

- Nyugodt, kiegyensúlyozott, harmonikus viselkedés jellemzi.
- Örömmel, önfeledten játszik.
- Örömmel várja a mesélést.
- Örömmel, szívesen játszik énekes játékokat.
- Élvezi a közös éneklés, zenélés örömét.
- Bátran énekel, akár egyedül is.
- A közösségért végzett munkák vállalásánál megjelenik helyes önértékelése, önbizalma.
- Szereti és korának megfelelően védi a természetet, megbecsüli és tiszteletben tartja az élővilágot, szívesen ápolja a növényzetet, gondoskodik az állatokról.

Közösségi tulajdonságok:

- Ismeri a közösségben megkívánt viselkedéskultúrát.
- Betartja a társas viselkedés elemi szabályait.
- Megtalálja a helyét a közösségben, abban jól érzi magát.
- Nem peremhelyzetű, szívesen játszanak vele a többiek.
- Képes a többiekhez alkalmazkodni, toleránsan viselkedni, a másikat elfogadni.
- A közösség érdekében szívesen vállal megbízatást, munkát.
- Képes társaival kooperatívan együttműködni.
- Játékban szívesen vállal szerepet.
- Ismeri a színházi magatartás alapvető szabályait.
- Szívesen alkot közösen a többi kisgyermekkel, ötletet, javaslatot saját döntése alapján mérlegel.

Akarati tulajdonságok:

- Szükségleteit képes késleltetni.
- Szükségleteit képes önállóan kielégíteni.
- Türelemre, kiváráásra képes.
- Érzelmein, indulatain uralkodni tud.
- A csoport szokás- és szabályrendszerének ismeretét a magatartásában is érvényesíti. Képes alkalmazkodni társaihoz, fejlett önuralma, toleráns, együttműködő, segítőkész.
- Konfliktushelyzetet minden fél számára elfogadhatóan, viszonylag önállóan old meg, szükség szerint felnőtt segítségét kéri.
- Tud szemkontaktust teremteni és tartani.
- Képes élményei eljátszására.
- Egészséges versenyszellemben tevékenykedik, küzd.
- Játékában elmélyült, kitartó.
- Ábrázolása során kitartó, akár több napon keresztül is képes munkálkodni.
- Ismeri a csapatjáték szabályait.
- Alkalmoszerű munkánál bonyolultabb feladatot is örömmel végez el, és annak szervezésében is önálló.
- Naposi feladatait önállóan, pontosan végzi.
- Képes önállóan eldönteni, miből mennyit tud elfogyasztani.

Erkölcsei tulajdonságok:

- Feladat- és szabálytudata kialakult.
- Kialakult a felelősségérzete, képes egyszerű döntések önálló meghozatalára.
- Szükség esetén segíti az arra rászorulót.
- Igényes a saját tevékenységével szemben.
- Ismeri és betartja az udvariassági szokásokat.
- Érkezéskor, távozáskor köszön.
- A felnőtteket és munkájukat tiszteli.
- Bátran, de kulturáltan mondja el véleményét.
- Szabályjáték során betartja a szabályokat.
- Másokat is figyelmeztet a szabályok betartására.
- Igényévé vált a rendezettség, tisztaság, ápoltság.
- Vigyáz környezetére rendjére, tisztaságára.
- Vigyáz játékaival, és rendben tartja azokat.
- A képeskönyvet megbecsüli, vigyáz épségére.
- Szereti maga körül a harmóniát, a szépet, szívesen díszíti környezetét.
- Terítésnél ügyel az eszközök esztétikus elhelyezésére.
- Kulturáltan étkezik.
- Képes rácsodálni a szépre, esztétikus látványra, képes esztétikai véleményt alkotni.
- A környezet rendjének megőrzésére ügyel, segít annak tisztán tartásában (csoportszoba, udvar, óvoda környezete).
- Alkotás közben ügyel környezetére és saját maga, munkája tisztaságára.
- Az udvaron sem szemetel.
- Ismeri a szelektív hulladékgyűjtés okát és mikéntjét, a szemetet szelektíven helyezi el az adott gyűjtőkben.
- Szívesen segít a falevelek összegyűjtésében, komposztálásában.
- A virágokat nem tépi le, hagyja a helyén eredeti szépségében.
- Szívesen ápolja a növényeket csoportszobájában, udvaron egyaránt.
- Télen gondoskodik a madarak táplálékáról.
- Gondoskodik a halak etetéséről, figyelemmel kíséri az akvárium tisztaságát.
- Ismeri és betartja a balesetvédelmi magatartásformákat.
- Időnként olyan megbízatásoknak is eleget tesz, amelyek otthoni előkészületeket igényelnek.
- Felelősi munkákat szívesen vállal (pl. mosdó, élősarok, stb.) és önállóan teljesíti.
- Munka jellegű tevékenységeit a felelősségérzet, a feladattudat és a kitartás jellemzi.

„Az életre nevelünk, és azon belül segítjük, hogy a gyerekek egy jól megélt, teljes, igazi kisgyermekkor után kezdjék el az iskolai tanulást.”

A speciális pedagógiai ellátásra jogosult, a tankötelezettség megkezdésére halasztást kapott gyermekek részére iskolakezdésre felkészítő óvodai foglalkozások szervezése

A 2011. évi CXCV. nemzeti köznevelésről szóló törvény 45. §. 2(a) pontja szerint, „Ha a felmentést engedélyező szerv azért engedélyezi a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben való részvételét, vagy a szakértői bizottság azért javasolja a tankötelezettség megkezdése alóli felmentésre irányuló kérelem benyújtására nyitva álló határidő előtt a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben való részvételét, mert a gyermek sajátos nevelési igényű, vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, akkor a gyermek számára az óvoda a szakértői bizottság által javasolt fejlesztéseken túl, a tankötelezettség teljesítésének megkezdéséhez szükséges értelmi, testi, lelki és szociális érettség elérésére irányuló, az óvodai nevelés időkeretébe ágyazott célzott foglalkozásokat biztosít.”

Intézményünk a speciális pedagógiai ellátásra jogosult, a tankötelezettség megkezdésére halasztást kapott gyermekek részére iskolakezdésre felkészítő foglalkozást biztosít. Fejlesztésünk alapját az általános cél- és feladatrendszerünk adja, az egyéni fejlődési ütem, az egyéni készségek, képességek mikéntje határozza meg. A lassabban fejlődő gyermek számára jól érthető és betartható szabályokat, feladatokat kap, fokozott, külön figyelem mellett. Lehetőségeinkhez mérten egyéni, személyre szabott tevékenységeket szervezünk számára. Munkánk alapjául a szakértői bizottság véleménye szolgál, amely kapaszkodót ad a fejlesztendő területek irányában. A gyermekcsoportban a gyermeket maximálisan elfogadó, a személyiségfejlődését legjobban elősegítő környezetet alakítunk, ahol a pedagógus modell szerepe jelentős. A fejlesztés eredményeit elismerjük, dicsérik, kiemeljük. Saját fejlesztésünk kiegészítéseként szükség esetén speciális szakemberekkel (gyógy pedagógus, pszichológus stb.) konzultálunk, igénybe vesszük segítségüket, így biztosítva az optimális rehabilitációs, rehabilitációs fejlesztést.

9. Ellenőrzés, értékelés, mérés

Az óvodába lépéstől az óvoda elhagyásáig célunk elérése érdekében szükséges a fejlesztő folyamat ellenőrzése, értékelése, elemzése.

A gyermek fejlődésének ellenőrzése, értékelés

Az értékelés fontos eszköze a személyiségfejlesztésnek és a közösségformálásnak. A gyermekkel való kapcsolatunk alapja az elfogadás, kölcsönös tisztelet, együttműködés. Magatartásunkkal közvetlenül alakítjuk a gyermekek értékrendjét. Fontos feladatunk minden gyermekben megtalálni a pozitívumokat, ezeket erősíteni, kialakítani a gyermek reális önértékelését, fejleszteni önbizalmát, oldani a szorongásokat, csökkenteni az agressziót. Pozitív értékeléssel erősítjük a helyes magatartást, a negatív viselkedés okait feltárjuk, s megtanítjuk a gyerekeknek a problémamegoldást, konfliktuskezelést. A közösségi életben ugyanakkor fontosnak tartjuk szabályok kialakítását, s azt, hogy azok betartása a gyermek belső igényéből eredjen.

Az értékelés során is érvényesítjük a differenciált egyéni bánásmód elvét.

A gyermekek fejlődésének ellenőrzése, értékelése a tervezés „Tervezés” című fejezetben szereplő dokumentumban nyomon követhető.

Országos pedagógiai-szakmai ellenőrzés – Komplex ellenőrzés

A komplex ellenőrzésbe az intézmények a következő szempontok alapján kerülnek kiválasztásra (a továbbiakban: bekerülési szempontok):

a. az intézmény vagy az intézményvezető az országos pedagógiai-szakmai ellenőrzés szakértői értékelése alapján

- legalább három területen hatvan százalék alatti eredményt ért el, vagy

- egy területen harminc százalék alatti eredményt ért el, vagy

b. az adott intézmény az országos kompetenciamérés legutóbbi nyilvánosságra hozott eredményei alapján bármelyik mérésben érintett évfolyamon, bármelyik vizsgált kompetencterületen a családháttér-indexet figyelembe véve az adott intézménytípusra számított és a hivatal által nyilvánosságra hozott országos átlagértékénél statisztikailag kimutathatóan gyengébb eredményt ért el, vagy

c. a hivatal által működtetett korai jelző- és pedagógiai támogató rendszerben a legutóbbi két adatfelvételkor rögzített intézményi szintű lemorzsolódási mutatók közül bármelyik jelentősen meghaladja az adott intézménytípusra a hivatal által számított megyei vagy országos átlagértéket, vagy az intézmény legalább két adatfelvétel során romló tendenciát mutat bármelyik lemorzsolódási mutató esetében, vagy

d. az intézmény az országos pedagógiai-szakmai ellenőrzés kapcsán készített fejlesztési vagy intézkedési tervet nem töltötte fel a hivatal által működtetett informatikai támogató rendszerbe.

Egy eljárás keretében kerül sor a pedagógus, az intézményvezető és az intézmény pedagógiai-szakmai ellenőrzésére. Az oktatásért felelős miniszter rendeli el az Oktatási Hivatal javaslata alapján. Az intézmény helyzetének, szükségleteinek megfelelően kerül rá sor kijelölés alapján. Adott esetben intézményi vagy intézményvezetői országos pedagógiai-szakmai ellenőrzés előzi meg, s ezen eljárások során kimutatott fejlesztendő területekre koncentrált segítő-támogató jelleggel.

Az ellenőrzés időpontjáról az ellenőrzés hónapját megelőző hónap tizedik napjáig értesíti az Oktatási Hivatal az érintett intézmény vezetőjét, legfeljebb másfél hónap felkészülési ideje van az intézménynek.

A feltöltendő dokumentumok köre csak a vezetői programot, a továbbképzési programot és a látogatás évére vonatkozó beiskolázási tervet foglalja magába.

Az ellenőrzés alapjául szolgáló dokumentumokat az ellenőrzést megelőző hónap huszadik napjáig kell feltölteni az informatikai támogató rendszerbe.

A vezetőszakértő összefoglaló értékelését az ellenőrzés lezárultát követő harminc napon belül rögzíti.

A komplex ellenőrzést utóellenőrzés követi, hasonlóan a hatósági ellenőrzéshez, melyről az Oktatási Hivatal tájékoztatja az oktatásért felelős minisztert.

A szakértői értékelés alapján az intézmény vezetője a fenntartóval együttműködve az értékelés kézhez vételétől számított harminc napon belül intézkedési tervet készít, majd azt feltölti az informatikai támogató rendszerbe.

A szakértői értékelés alapján az intézményvezető az intézkedési tervben a pedagógus számára kötelező feladatot, így pedagógustovábbképzés teljesítését írhatja elő.

A komplex ellenőrzésre gyakrabban (háromévente) sor kerülhet. A komplex ellenőrzés eszközeit az Oktatási Hivatal dolgozza ki, és az oktatásért felelős miniszter hagyja jóvá. Az

intézkedési tervben foglalt feladatok megvalósításának eredménytelensége esetén újabb komplex ellenőrzés rendelhető el.

A komplex ellenőrzés részleteit a komplex tanfelügyeleti kézikönyv tartalmazza.

A komplex ellenőrzés előkészítését, a lebonyolításban való közreműködés az intézményvezető feladata, a Belső Önértékelési Csoport segítségével.

1. sz. Melléklet

A prevenció és korrekció fejlesztőprogram tartalma és feladatai

Mozgásfejlesztés

1. Nagymozgások fejlesztése

Célzott testmozgásokkal, amelyeknél a mozgások tempója, ritmusa, iránya változik.

Járás	
1.	kis és nagy lépésekkel
2.	különböző irányokba fordulással
3.	változó szélességű sávok, vonalak között
4.	különböző tárgyak megkerülésével, átlépésével, tartásával

Futás	
1.	különböző tempóban, majd közbeni tempóváltással
2.	különböző irányokban, majd közbeni irányváltatással
3.	változó szélességű sávok között
4.	különböző tárgyak megkerülésével, átugrásával, átlépésével

Ugrás	
1.	„távolugrás” (páros lábbal szökdelés), ugrás előre, hátra
2.	„magasugrás”
3.	ugróiskola, kicsiknél a legegyszerűbb formában
4.	különböző alakzatú térbe beugrás-kiugrás (kör, négyszög)
5.	szökdelés egy lábon, oldalirányba szökdelés
6.	mélyugrás

Csúszás-kúszás, mászás különböző tempóban	
1.	különböző irányokba, majd irányváltatással
2.	különböző szélességű és formátumú helyeken és tárgyakon (mászóka, fa)
3.	Különböző tárgyak megkerülésével, átmászásával

2. Egyensúlygyakorlatok

Állás	
1.	állás lábujjon – sarkon állás
2.	állás fél lábon
3.	egyensúlyozó járás: padon, földre helyezett szivacson
4.	kúszás egyenes padon
5.	Body Roll henger gyakorlatok, különböző sportok (roller, bicikli, korcsolya)
6.	forgások, fordulatok, testhelyzet-változtatások

Szem-kéz koordináció fejlesztése	
1.	játékok babzsákkal: <ul style="list-style-type: none"> ▪ babzsák célba dobása változó nagyságú körbe, változó távolságról, különböző tárgyak fölött (például szék) ▪ babzsák csúsztatás két vonal közé ▪ babzsák dobás vízszintes és függőleges célra
2.	karikadobás változó irányokba, vízszintes, függőleges célra, változó távolságról
3.	kugli-játék
4.	labdajátékok: <ul style="list-style-type: none"> ▪ dobás és elkapás nagyobb, majd kisebb labdákkal, változó távolságról ▪ labda célba ütése bottal

Szem-láb koordináció fejlesztése	
1.	ugrálókötéllel: kötél fölött átvágás, változó magassággal
2.	karikával: különböző lábakkal belépés, kilépés, beugrás, kiugrás
3.	lábbal különböző formák rajzolása alkalmi felületen (homokba, padlóra)
4.	ugróiskola, egyszerűbb és nehezebb formában
5.	függeszekedés: átfogással tovahaladás

Finommotorika fejlesztése	
1.	gyurmázás (elsődlegesen az anyag tapintásos megtapasztalása, tetszés szerinti formák, alakzatok kialakítása)
2.	építőjátékokkal építés (összerakás, kirakás, eleinte minél nagyobb elemekkel, majd fokozatosan kisebbekkel)
3.	papírhajtogatás – papírfűzés, mintaalakítás
4.	puzzle-játékok összerakása, fokozatosan növekvő elemszámokból
5.	mintakirakás lyukas táblán, egyszerűbb formáktól a bonyolultabbig
6.	vágás, domború vagy előrerajzolt mintákkal, kevésbé bonyolult formától a nehezebbekig
7.	„papír – ceruza” feladatok: <ul style="list-style-type: none"> ▪ rajzolás, festés nagy felületre (ujjal, zsírkrétával, színes ceruzával) ▪ sablonok kiszínezése kiugró hátlaon ▪ sablonok nélküli színezés, a különböző formák előrerajzolt mintáinak átírása
8.	kézi szergyakorlatok

Testséma fejlesztés

A testrészek ismerete	
1.	Önmaga felismerése és azonosítása tükörgyakorlatokkal, játékos mondókákkal, jellegzetes külső tulajdonságainak megtanulásával (haj-, szemszín, kicsi-nagy)
2.	tevékenységek a testrészek megismerését célozva
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ testrészek megérintése és megnevezése a felnőtt által ▪ a gyermek megismétli saját testén az érintést és megnevezést ▪ utasításra a gyermek megérinti és megnevezi a testrészt ▪ a felnőtt megnevezi, és a gyermek megérinti a másik gyermek testrészét ▪ az előzőek megismétlése csukott szemmel
3.	meghatározott testrészekre koncentráció: <ul style="list-style-type: none"> ▪ különböző testhelyzetekben (hason, hanyatt fekvő, ülve, állva, térdepelve) megtalálni a megnevezett testrészt, megérinteni és megnevezni, mozgásokat végezni ▪ valamilyen tárgyat megérintve, ráülve, ráállva, átbújva rajta megtapasztalni a különböző testhelyzeteket a testrészek és a tárgyak (környezet) viszonylatában

Célszerűbb a főbb testrészekkel kezdeni, begyakorolni, és csak ezután következhet a testrészek részeinek hasonló módon való begyakorlása.

A test személyi zónájának alakítása	
1.	az „oldalosság” tanítása: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Színes szalaggal (gumipánttal) megjelölni a jobb-bal oldalt, kézen, lábon ▪ Különböző mozgásfeladatot teljesíteni jobb-bal kézzel (labdát gurítani, babzsákot dobni, karikát felemelni) ▪ Lábbal hasonló gyakorlatok: labdarúgás, ugrálás, emelés
2.	a test elülső és hátulsó részeinek megismertetése játékos mozgásos feladatokkal: <ul style="list-style-type: none"> ▪ az eszközt helyezték maguk elé, majd a hátuk mögé ▪ feküdjenek a hátukra, forduljanak hasra
3.	A test függőleges zónájának megtanítása: <ul style="list-style-type: none"> ▪ játékeszközök (karika, labda, babzsák) emelése a fej fölé, lehelyezése a lábra, vagy a lábak elé

4.	az előző (1., 2., 3.) gyakorlatok elvégzése becsukott szemmel
5.	adott tárgyakhoz viszonyított testhelyzetek gyakorlása (például szék, pad, asztal): <ul style="list-style-type: none"> ▪ állj elé, mögé, rá, mellé, közé, mássz át... ▪ ülj elé, mögé, rá, alá, mellé, közé, mássz át... ▪ térdepelj elé, mögé, rá, mellé, közé, mássz át... ▪ feküdj elé, mögé, rá, mellé, közé, mássz át...

Testfogalom

A testfogalom a testrészek tudatos ismerete, a test és testrészek funkcióinak tudatos ismerete. A fejlesztés a testrészek ismerete szerint történik, nagyobb hangsúlyt adva a funkcióknak, a nyelvi megfogalmazásoknak.

A testfogalomhoz kapcsolódó gyakorlattípusok:

- Játékos gyakorlatok: megnevezett testrészekhez megmondani a funkcióját.
- A funkció megemlítése után felismerni a testrészt: lokalizálni, megmutatni önmagán és másokon, megszámolni.
- Képen, rajzon felismerni az egyes testrészeket, a hiányzókat megszámolni.
- Részekből összeállítani az emberfigurát, testrészeivel együtt.

1. Az egyes testrészek fejlesztésére alkalmas mozgások

Fej	
1.	fejfordítás és fejkörzés
2.	csukott szemmel megérinteni a szemeket, füleket, orrot, haját, szemöldököt, váltott kézzel és egyszerre mindkét kézzel
3.	csukott szemmel a fej fordítása egy adott hang irányába, majd már előre ismert helyzetű tárgy felé

Törzs	
1.	Törzsfordítás lazán leengedett karral, illetve oldalsó, majd mellső középtartásban tartott karokkal
2.	a karokat magastartásba emelve törzshajlítás balra és jobbra, előre és föl

Karok	
1.	karkörzés előre és hátra
2.	karok helyzetének utánzása
3.	oldalsó középtartásban nyújtott karral tölcserkörzés először kis, majd nagy kör mentén
4.	különböző karlengetések ritmusra
5.	oldalsó vagy mellső középtartásból a kéz, csípőre helyezése
6.	oldalsó középtartásból karkeresztesítés, majd ismét karnyújtás
7.	karhúzás és -tolás, páros munka

Ujjak	
1.	a kéz ökölbe szorítása
2.	az ujjak ide-oda mozgatása
3.	ujjak egyenkénti mozgatása ritmusra
4.	a mozgások változatai mindkét kézzel, majd váltva

Lábak	
1.	a padlón fekvő lábemelés, először páros láb, majd váltott láb emelése gyorsan és lassan
2.	a padlón fekvő lábkörzés a kis körtől a nagyig és vissza
3.	állva láblengetés előre, hátra, oldalt és le
4.	térdhajlítás és –nyújtás, miközben a kezet a combon tartjuk
5.	padon ülve a lábak hajlítása és nyújtása, páros láb emelése és leengedése
6.	törzshajlítás bokafogással
7.	szökdelés, ugrálás
8.	Szökdelés váltott lábbal, láblengetés

Lábak és lábujjak	
1.	sarokemelés és -leengedés
2.	a lábfej visszafeszítése (az ujjak emelése, „pipálás”)
3.	járás sarkon és lábujjhegyen
4.	külső talpélen járás, kartartás törzs mellett
5.	ugrálás páros lábbal, egyik, másik lábon, váltott lábon
6.	törzshajlítás előre
7.	hanyatt fekvő vagy állva a lábbal, vagy a nagylábujjal rámutatni az adott célpontra
8.	Babzsák fölmarkolása lábujjal

Néhány gyakorlat ezek közül zenére is végezhető.

Észlelésfejlesztés (percepciófejlesztés)

Az észlelés pontosabb működését (2,5)3-4 éveseknél elsősorban a mozgás és testséma fejlesztésén keresztül érhetjük el. 5-6-7(8) éveseknél már célzott, direkter fejlesztés is szükséges. A látott, hallott, tapintott dolgok mindkét szakaszában természetes velejárója a nyelvi fejlesztés.

A látott, hallott, tapintott dolgok nyelvi kifejezésének megtanítása, a szókészlet bővítése. A tanulási helyzetek többségében a vizuális észlelés összekapcsolódik valamilyen nyelvi (auditív) és motoros tevékenységgel.

Vizuális (látás-) fejlesztés

Az olvasás elsősorban a jól funkcionáló balról jobbra irányuló szemmel követés és a finom szemmozgás ellenőrzésének függvényeként alakul. Célszerű, hogy a gyermekek gyakorolják a szemmozgás kontrollját.

Vizuális fejlesztés	
1.	<p>A szemmozgás tudatos kontrolljának kialakítása és erősítése:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ mozgó tárgyak követése: balról jobbra, jobbról balra, fel, le, kör, diagonális... A fej mozdulatlan marad, csak szemmel követi a mozgás irányát a gyermek. Könnyítésül kezdetben végtagmozgással is kísérheti, amely egyre kisebbedő, finomodó: karral, kézzel, ujjal. Az iránykövetést kísérje az irányok verbális megjelölése.
2.	<p>A szem fixációs működésének erősítése:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ismert játékok vagy használati tárgyak közül egy kiemelése és annak fixálása 10 mp-ig (fel, le mozgatjuk) ▪ egy ismert tárgynak, tárgy képének egy részletét megkeresni és azt fixálni 10 mp-ig <p>A perifériás látás gyakorlására is igen alkalmas, ha a gyermeknek ilyen megfigyelési feladatot adunk.</p>
3.	<p>Vizuális zártág-egészlegesség észlelésének alakítása: Mi hiányzik?</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ismert tárgyak, eszközök egy részlete hiányának felismertetése ▪ hiányos képek felismertetése: mi hiányzik róla? mit ábrázolhat? ▪ rejtett figurák megtalálása
4.	<p>Vizuális időrendiség felismertetése:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ képeken elmesélt történetek kirakása: mi történt először? mi következik?
5.	<p>Vizuális ritmus (a legkülönbözőbb vizuális minták folytatása):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ tárgyakkól kirakott – gyöngyök, kockák, rudak, kártyák – minták folytatása ▪ rajzos – képi – minták elrendezése (fekvő alak, ülő alak, álló, járó) ▪ sorminták rajzolása
6.	<p>Vizuális helyzet – pozíció felismertetése:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ mágnes táblán a pedagógus elhelyez egy alakzatot adott mezőbe (négymezős tábla) és a gyermekek sajátjukon ugyanoda helyezik azt ▪ az alakzatokat adott mezőben, más pozícióba elforgatni
7.	<p>Vizuális memória fejlesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Egyszerű testmozgást bemutatás után emlékezetből leutánozni ▪ Vizuális mintát rövid bemutatás után felismerni, felsorolni, kirakni (fokozatosan növelhető az elemszám és a bemutatás idejének csökkentése)

Az alaklítás és formaállandóság fejlesztése	
1.	A lehető legtöbbféle alak-forma-méret motoros kialakítása: <ul style="list-style-type: none"> ▪ formaalakítás mozgással (járás, futás, mászás, ugrás segítségével: felső végtagokkal való kialakítással, létrehozása testtel, testrésszel) ▪ padlóra rajzolt különböző alakzatok körbemozgása, végigmozgása ▪ padlóra rajzolt alakzatok (különböző formák vagy azonos alakzatok más-más méretben) felhasználása különböző mozgásos feladatok elvégzésére
2.	Különböző tárgyak, alakok, formák, méretek felismertetése a gyerekek környezetében: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bemutatása ▪ Azonos megkeresése ▪ Párosítási, csoportosítási feladatok (lottó, dominó)
3.	Adott vizuális minta kirakása: <ul style="list-style-type: none"> ▪ forma, méret, szín szempontjából különböző minták kirakása (lyukastábla, de alkalmazásában a fokozatosság elengedhetetlen: egyszerűbb formáktól a bonyolultabbig, először egyetlen szempont figyelembevételét követelve meg, például csak szín, vagy csak forma stb., kevesebb elemtől az összetettebb formákig)
4.	Minták rajzolása, festése
5.	Részekből különböző alakzatok összerakása

2. A tapintásos – sztereognosztikus – észlelés fejlesztése

A tapintásos – sztereognosztikus – észlelés fejlesztése	
1.	Az alapvető gyurmázási technikák megtanítása: <ul style="list-style-type: none"> ▪ gömbölyítés, sodrás, lapítás, mélyítés, mintázás gyakorlásával, plasztilin, agyag, nedves homok felhasználásával
2.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Különböző formák, méretek alakítása minta után
3.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Különböző formák, méretek megváltoztatása. „Varázsoljuk el!”
4.	Ritmikus sorminta készítése, a minta folytatása. Az említett fejlesztési módoknál a főhangsúly a tapintásos tapasztalatszerzésen van. A vizualitás is jelen van, hiszen a kialakított formát látja is, vizuális benyomásokat szerezhet.
5.	A taktilis csatorna fejlesztése a vizualitás kizárásával: <ul style="list-style-type: none"> ▪ „Érzékelő zacskó”, „Elvarázsolts zsákocská” – Pusztán tapintással felismerni a tárgyakat! Mi lehet? Milyen a mérete, formája, felülete, anyaga? A tapintással felismert dolgokat párosítani, sorba rendezni fokozatuk szerint, csoportosítani egy-egy minőségi jellemzőjük alapján

Mozgásos (kinesztetikus) észlelés fejlesztése	
1.	Behunyt szemmel a gyermek bizonyos mozgásokat végez az óvodapedagógus segítségével: kézzel (kört ír le a levegőbe), lábbal (lépés előre, hátra), nyitott szemmel mozgásokat megismétel.
2.	Hátára rajzolt formát kell mozgással megismételni, képi formáját felismerni

A térészlelés – térbeli viszonyok felismerésének fejlesztése	
1.	Az alapvető téri irányok megismerése saját testrészeink közvetítésével: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rácsos papíron, szöges táblán, lyukas táblán a két oldal megkülönböztetése nélkül, a mellé helyezett kéz segítségével, a középvonal megjelölésével ▪ A jobb-bal oldalirányok begyakorlása kiszínezéssel, színes korongok kirakásával ▪ A négy fő iránymező megismertetése az említett módon
2.	Térbeli irányok, viszonyok megismertetése a körülötte lévő tárgyakkal
3.	Ismert játékeszközök kirakásával a négy irány gyakoroltatása
4.	A tárgyak egymáshoz való viszonyának megismertetése, mágneses táblán való kirakás, elhelyezés segítségével, mellette, előtte, mögötte, alatta, felette
5.	Függőleges és vízszintes sorok kirakása különböző színekből
6.	A fentiek segítségével a szögek (sarkok) érzékeltetése
7.	A téri viszonyokat jelentő verbális kifejezések megtanítása

3. A hallási észlelés (auditív) fejlesztése

A hallási észlelés auditív fejlesztése	
1.	A hangzási analízis-szintézis fejlesztése: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Figyeltessük meg, milyen hangot hallunk, mikor egy ember sóhajt vagy tüsszent, különböző hangok működnek bennük. Figyeljünk a természet hangjaira. ▪ Az óvodapedagógus által bemutatott ritmus letapsolása vagy lekopogása. Kezdetben szabályos ritmusokat használunk, majd később szabálytalan ritmusokat. ▪ Ritmusvisszaadás csukott szemmel. ▪ Mondjunk olyan szavakat, amelyek azonos hangzókkal kezdődnek, például baba, bögre, bogár, béka, róka, rózsa ▪ Hány szót tudsz felsorolni, melyek úgy kezdődnek: ma..., te..., si... ▪ A megadott betűhangokból vagy fonémákból olyan, általuk ismert szót kell alkotniuk, amelyek tartalmazzák ezeket.

2.	<p>A keresztcsatornák fejlesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vizuális-tapintásos interszenzoros működések fejlesztése: <ul style="list-style-type: none"> – Tapintással exponált (felismert) tárgyat kell keresnie a vizuális mintákban – Vizuálisan felismert tárgyat mintául véve, ki kell keresnie tapintással az „érzékelő zacskóból” – Egyre finomabb különbségek felismertetésével gyakoroljuk a kétféle ingermodalitás átfordítását ▪ Vizuális-auditív interszenzoros működés fejlesztése: <ul style="list-style-type: none"> – Mutassunk a gyerekeknek ismert tárgyakat, állatok képét, és a megszólaltatott hanganyagban ismerje fel az adott hangforrás képét – „Figyeljünk a hangokra!” A hallott hanganyaghoz keresse a hangforrást: „minek a hangja?” (társak megszólaltatása, hangjukról felismertetés) – Auditív memória fejlesztése: dallamtöredékek, különböző hangok megisméltetése, majd a hangforrás kerestetése ▪ Vizuális-kinesztetikus interszenzoros működés fejlesztése: <ul style="list-style-type: none"> – Bekötött szemű gyermek kezével formát rajzoljon a levegőbe, és a hátára rajzolt formát felismerje a vizuális mintában. – Mozgásos élményanyag, forma felismerése vizuális mintában, verbalizálva a formát. – Vizuális-kinesztetikus megközelítés, a későbbiekben a betűk vagy szavak közötti finom különbségek megfigyeltetésére, észrevétetésére is használható. ▪ Hallási-tapintásos interszenzoros működés fejlesztése: <ul style="list-style-type: none"> – A gyermekeknek elmondással jellemezni kell azt a tárgyat, amit tapintás útján felismert és azonosított, vagy meg kell találnia tapintás útján azt a játékot vagy alakot, amit egy másik személy jellemez. ▪ A szem-kéz koordináció fejlesztése: <ul style="list-style-type: none"> – A szem-kéz koordináció fejlesztésének finommotoros kontroll fejlettségével való összefüggését a Mozgásfejlesztés című fejezetben is tárgyaltuk. A következő szemmozgáshoz szükséges tevékenységekről pedig a percepció fejlesztésénél beszéltünk. Számos gyermek úgy érkezik az iskolába, hogy ezek a készségei megfelelően fejlettek ahhoz, hogy képesek legyenek alakok lemásolására, egyszerű képek rajzolására és festésére, s talán még ahhoz is elég fejlettek ezek a készségek, hogy elkezdjen írni tanulni. Fontos tehát felmérnünk, hogy melyik gyermeknek van szüksége ilyen jellegű fejlesztésre.
----	--

1. A tárgyak megnevezése

A lakásban, az óvodában és a közvetlen környezetben található tárgyak megnevezése:

- **Ruházat:** zokni, trikó, cipő, papucs, csizma, nadrág, farmernadrág, ruha, szoknya, ing, blúz, nyakkendő, kardigán, pulóver, dzseki, kabát, anorák, esőkabát, mellény, bugyi, fürdőruha (testséma)
- **Testrészek:** törzs, fej, arc, szem, fül, orr, száj, ajak, fogak, nyelv, szemhéj, szempilla, szemöldök, homlok, haj, áll, orca, orrlyuk, nyak, váll, mellkas, gyomor, kar, kéz, ujjak, hüvelykujj, könyök, csukló, tenyér, köröm, ujjpercek, derék, csípő, lábszár, lábfej, sarok, comb, hát, térd (testséma)
- **Cselekvések:** sétál, gyalogol, menetel, szalad, szökdécsel, ugrándozik, lép, áll, elindul, mozog, elkezd, megáll, ül, fekszik, térdel, csúszik, (fel)mászik, kúszik, siklik, megcsúszik, csavar, hajlít, görbít, vágat, görbül, elterül, elnyúlik, elernyed, kanyarodik, felemel, leenged, lehúz, lesüllyeszt, lehalkít, tompít, beborul, pipiskedik, előrehalad, hátrál, taszít, hajt, húz, von, üt, ránt, dob, visszapattan, fog, rúg(dalózik), keresztez, megfordul, fon, sodor, fordít, bukfencezik, csöppen(t), koppint, tapsol, kiabál, füttyül, izeg-mozog, nyit, zár, dörzsöl, csurog, morajlik, tétovázik, sűrög-forog, mormol, beszélget, cseveg, fecseg, figyel (testvázlat nagy- és finommozgások)

2. Térbeli viszonyok megnevezése

- **Irányok:** fönt, lent, alatt, át, keresztül, fel, hátra, fölött, fölé, rá, felé, előre, oldalt, jobbra, balra, végig, mindenfelé, köröskörül, felől, után, körül, köré, közel (valamihez), messzire, távol valamitől, emelkedő, felfelé haladó, süllyedő, lefelé haladó, közelebb, távolabb, keresztben, magasabban, alacsonyabban. (Nagy- és finommozgás-készségek, testséma, lateralitás, vizuális diszkrimináció, sorozatba rendezés).
- **Helyzet:** -on, -en, -ön, -ról, -ről, -ból, -ből, -ban, -ben, kívül, belül, tetején, alján, közepén, középpontjában, között, fölé, felett, alá, lent, alul, alatt, lejjebb, le, túl, át, keresztül, előtt, mögött, mellett, együtt, valamire vonatkozóan, vízszintesen, magasan, alacsonyan, balról, jobbról, első, második stb., utolsó, itt, ott, kívül, belül. (Nagy- és finommozgások, testséma, lateralitás, időbeli sorrendiség, sorozat)
- **Idő:** most, után, előbb, később, hamarosan, nappal, éjszaka, délelőtt, délután, este, hét, hónap, év, tél, tavasz, nyár, ősz, húsvét, karácsony, kezdődik, befejeződik. (Időbeli sorrendiség, nagy és finommozgások)

3. Osztályozás

- **Alapformák:** kör, körül, körbe, négyzet, téglalap alakú, ovális, hurkos, háromszögletű, kereszt, csillag, négyoldalú, vonal, pont, egyenes, görbe vonalú, cikcakk, csúcs, sarok, oldal, él, hajlás, ferde. (Az említett kifejezéseket mindig manuális, mozgásos tevékenységekhez kötötten használjuk.)
- **Alapszínek:** piros, kék, sárga, zöld, fekete, fehér, barna, narancssárga, rózsaszín, bíbor (ibolya)
- **Méret, hasonlóság, különbözőség, ellentétesség:** nagy, kicsi, hatalmas, apró, több, kevesebb, gyors, lassú, sebes, magas, alacsony, kövér, sovány, széles, keskeny, alsó, felső, hangos, halk, csendes, édes, savanyú, kellemes, érdes, finom, tele, üres, nehéz,

könnyű, lágy, kemény, azonos, különböző, hasonló, eltérő, világos, sötét, az összes, néhány, elég egyenlő. (Sorozat, auditív-vizuális diszkrimináció, tapintás, gondolkodás, alap-számfogalom)

Óvodánkban vezetett dokumentumok:

Az előre elkészített tervek, az elemző- értékelő-ellenőrző folyamat fontos elemét képezik. Ezek adják nevelőmunkánk folyamatának követhetőségét, programunk megvalósíthatóságát.

- *Az óvodavezető pedagógiai éves terve:* kapcsolat az egész óvodára vonatkozó nevelőmunka és a csoportok nevelőmunkája között. - tartalmazza a nevelőmunka értékelésének tematikáját.
- *A csoportok éves pedagógiai terve:*
  - tartalmazza a csoportra vonatkozó szokás-szabályrendet, tevékenységi kereteket, formákat, a tevékenységek tartalmát (gyermek adatai, napi- heti rend).
  - Az éves tervet negyedévenkénti bontásban rögzítjük, elemezzük, értékeljük.
  - Az egyéni fejlesztés-fejlődés nyomon követését fejlődési naplóban rögzítjük.

Az ellenőrzés, értékelés tartalmi része (óvodavezető, óvodapedagógusok):

- A gyermek (egyén) érzelmi élete milyen szintet foglal el a gyermekközösségben (szocializációs szint).
- A gyermekközösség érzelmi élete (egymáshoz, az óvodához hogyan viszonyulnak).
- Mozgásfejlettségi állapot-testséma, téri tájékozottság, finommotorika.
- A gyermekek egészségi állapota- milyen szinten befolyásolja a gyermekek személyiségfejlődését- képességeinek alakulását.
- A fejlettségi szint megállapítását: megfigyelések, feljegyzések, mérések eredményei teszik lehetővé.

Az óvodavezető ellenőrző-értékelő- elemző munkáját a csoportokban folyó nevelőmunka segítése, a gyermekek eredményesebb fejlesztése vezérli.

Az ellenőrzés szempontjait:

- előző év munkájának értékelése, - a hiányosságok megszüntetése, - a hatékonyabb nevelőmunkát határozza meg.

Az ellenőrzés, értékelés, elemzés ütemezése:

Első fázis:

- a gyermekek megismerése (óvodába lépés)
- a szülői igények, elvárások regisztrálása - kérdőívek
- a tervezett fejlesztési tartalmak megfelelnek-e a gyermekek képességeinek, a szülői igényeknek,
- az óvodapedagógusok felkészültségi szintje megfelelő-e,
- az óvoda tárgyi feltételei alkalmasak-e a program működtetését,
- a vezetett dokumentumok alkalmasak-e a program megvalósításához (óvodavezetői és óvodapedagógusi feladat)

Második fázis:

- a program bevezetése milyen változásokat hozott az óvoda életében,
- dokumentumelemzés, feljegyzés, mérések elemzése,
- közvetlen megfigyelés,
- a pedagógusok véleménye a megvalósításról (előnyök, nehézségek),

Harmadik fázis:

A bevezetést követő harmadik év végén. A program megvalósíthatósága annak a függvénye, hogy a fejlődés eredményei az óvodáskor végére elérték-e az általunk felállított "várható" szintet. Az ellenőrzés, értékelés, elemzés kiterjed azoknak a tényeknek a feltárására melyek akadályai, vagy segítői voltak a várható szint elérésének. Az értékelés szabja meg a program folyamatos alkalmazását, vagy módosítását.

Külső segítség az ellenőrző, értékelő, elemző munkában:

- munkánk színvonalasabb végzése érdekében segítségül hívunk szaktanácsadókat, - kikérjük véleményüket, javaslataikat azokban az esetekben, amikor a nevelőtestületben pedagógiai nézetkülönbség alakul ki.
- óvodai szakértő segítségét igény szerint kérjük,
- az önkormányzat által felkért szakértőt előzetes időegyeztetés után fogadjuk.

2. sz. Melléklet

Tehetséggondozó Program

Vegyétek észre, ha egy gyerek különleges,
nem azért különleges, mert külön akar lenni,
hanem azért, mert nem tud más lenni."

(Szabó Magda)

Készítette: Törő Mónika Julianna

Munkaközösség vezető

Óvodapedagógiai munkánk során a kiválóan kreatív, tehetségigéretes gyermekek saját csoportjukban élnek óvodás életüket. Elsősorban játszanak, azzal foglalkoznak, amivel akarnak, szeretnek. A gyermekek fejlesztése két síkon történik: óvodai csoportjaikban a napi tevékenységekbe ágyazva, illetve kiscsoportos kreativitást fejlesztő „tehetségdonozó” foglalkozások keretében.

Feladataink:

- Felismerni a kreatív gyermekeket
- Ösztönözni, motiválni kreativitásukat
- Kielégíteni szükségleteiket: megismerési, elfogadási, alkotási, biztonsági
- Önmagára taláztatás, hogy megbirkózzon a feladatok sokszínűségével
- Harmonikus fejlesztés
- Segíteni őket a különböző helyzetekben
- Az általános kreatív nevelés eszközeivel segíteni fejlődésüket

A tehetségigéretes gyermekek kiválasztásának csak akkor van értelme, ha fejlesztésüket tervezőmunka után megszervezzük és vállaljuk. Első lépésként olyan speciális célokat tekintettünk át és fogalmaztunk meg, melyeknek meg kell valósulni a fejlesztés során, hogy sikeresek legyünk.

Speciális célok a tehetségdonozásban:

1. A tehetséges gyermek erős oldalának támogatása.

A gyermek egy-egy területen rengeteg ismeretanyagot halmoz fel. Segítenünk kell, hogy ezeket elmélyíteni tudja. Nem célunk, hogy korán „kis tudóst” neveljünk belőle, hanem, hogy a sokféle dolgot megismerve később érdeklődési irányait tudja alakítani. Vegyük körül őket minél több lehetőséggel, amelyekből tanulhatnak (a játék mindenek felett, intim körülmények tárgyi feltételek biztosítása, logikai, szellemi játékok stb.)

2. A gyermek tehetségével összefüggő gyenge területek kiegyenlítése.

Problémák adódhatnak a pszichomotoros képességek, érzelmi-szociális érettség (egyenlőtlen fejlődés) esetleg motivációs területen is. Mindenképpen olyan hiányosságokat kell a „gyenge” oldalon értenünk, amelyek a tehetség fejlődését megnehezítik, vagy éppenséggel megakadályozzák. A gyermek esetleges gyenge oldalát mindenképpen diagnosztizálni kell, és esetleg szakember segítségével fejleszteni kell. A zenei, képzőművészeti vagy mozgásos foglalkozások szerencsésen egészíthetik ki az intellektuális irányultságot, segíthetik a gyermek érzelmi-szociális fejlődését akkor is, ha a gyermek ezeken a területeken nem rendelkezik jó adottságokkal.

3. Minden terület fejlesztése.

A gyermekek fejlesztése során fontosnak tartjuk - a különleges esetleg fejlesztésre szoruló területek mellett-, az átlagos képességek, az egész személyiség támogatását.

4. Elfogadó, a személyiségfejlődést segítő légkör kialakítása.

A gyermeknek tisztában kell lennie saját értékeivel, de nem szabad, hogy túlbecsülje azt. Egy - egy kiemelkedő gyermek integrálásában segíthet néhány más, intellektuális téren nem olyan kiváló társa. Ezek a gyerekek általában jó szociális érzékkel rendelkeznek. Ilyenkor mindannyian átélhetik, hogy nem csak az intellektuális kiválóság az érték.

Tehetségazonosítás:

Korán megmutatkozó képességek:

- általános intellektuális képességek
- speciális területek: zenei, matematikai, mozgás, szociális viselkedés

Elvek:

- A gyermek megismerésére épül, folyamatos munka.
- Tehetséggondozás (tevékenység) közben kiválóan megmutatkozik a tehetség.
- Az objektivitás érdekében a nevelésben közreműködő szakemberek és felnőttek (fejlesztőpedagógus, logopédus, óvodapedagógusok), a szülők véleményének, tapasztalatainak kikérése.

Az azonosítás eszközei:

- A gyermekek fejlődési lapján rögzített megfigyelések felhasználása (Nagy piros T betűvel jelölve a jobb átláthatóság érdekében)
- Az óvodapedagógus megfigyelései tulajdonságlista (Nagy Jenőné féle pozitív és negatív jellemzők) alapján és komplex helyzetekben.
- Szülők véleménye, szóban vagy írásban. Anamnézis felvétele
- Az óvodában alkalmazott egyéb mérések, szűrések eredményeinek felhasználása, pl. DIFER mérés, szociometria

A gyermekek kiválasztásának folyamata, szempontjai, a kiemelkedő képességek felismerése:

Évente egy alkalommal, minden gyermeket számba véve, októberben összegezzük a lista segítségével tapasztalatainkat. Megfigyeléseink nem csupán a kreativitásra, az értelmi szférára és a szociális képességek jellemzőire terjednek ki, hanem nagyon fontosnak tartjuk a gyermeket hajtó motivációt is.

Tehetséges gyermekek kiszűrésének módjai közül az alábbiakat alkalmazzuk, igazodva az óvodás korú gyermekek életkori sajátosságaihoz:

- Esetmegfigyelés, konzultáció pedagógussal, szülővel.
- Személyiség megfigyelés /tulajdonságlista alapján (óvodás korcsoportra jellemző)

Tehetséggondozásunk célja:

- felismerni a tehetséget és megjelenési formáit
- segíteni a gyermeket a továbbfejlődésben
- kielégíteni a kiemelkedő képességű gyermek megismerési, alkotási és speciális szükségleteit erős oldalának fejlesztése)
- a tehetséges gyermek tehetséggel összefüggő gyenge oldalának erősítése (pszichomotoros és érzelmi – akaratí éretlenség)
- megfelelő szeretetteljes légkör biztosítása

Feladataink:

- sokféle tevékenységek kínálata, ezzel segítve a gyermekeknek érdeklődési irányaik megismerésében
- egyéni bánásmód keretében történő célzott fejlesztés, képességfejlesztés
- a gyermek pozitív én-tudatának kialakítása és erősítése
- elfogadó és támogató környezet kialakítása
- a tehetségfejlesztő programok megszervezése, az óvodai élet gazdagítása egyéb tevékenységekkel

- pedagógusok továbbképzésének biztosítása e területen
- a szülők tájékoztatása és megnyerése a közös munka érdekében.

A tehetség ígéretes gyermekek fejlesztése

Óvodánkban a kiválóan kreatív, tehetség ígéretes gyermekek fejlesztése két síkon történik: óvodai csoportjaikban a napi tevékenységekbe ágyazva illetve csoportos kreativitást fejlesztő „tehetséggondozó” foglalkozások keretében (Néptánc és Gyermekjóga).

Kötelességünk, hogy segítsük őket a továbbfejlődésben, erősítsük erős oldalukat, erősítsük gyenge területeiket, (melyek a fejlődését megnehezítik) olyan légkört alakítsunk ki a gyermekek körül, amely őket elfogadja, személyiségüknek fejlődését segíti. Csoportjainkban, a mindennapi tanulós cselekvéses helyzetekbe építi be az óvónő a kreativitást fejlesztő feladatokat, többletismereteket. A gyermekek szabadon dönthetnek részt kívánnak-e venni a felkínált tevékenységekben. Ezek a tanulós helyzetek nyitottak, bármikor elérhetőek, de a kilépés lehetősége is biztosított a gyermekek számára. Az óvodapedagógusnak az a szerepe, hogy észrevegye, támogassa, és komplex ismeretekhez jutassa a gyermekeket, hagyja kalandozni a tudomány világában. A gondozás nem szűkül le korlátolt programtervezetekre, hanem egész nevelési évben folyamatos a gyermekek számára.

A tehetséggondozás szervezeti keretei:

Csoportban:

- általános és speciális képességek komplex fejlesztése
- szabadjáték biztosítása
- tapasztalatszerzéshez sokféle *lehetőség* nyújtása
- kreativitás fejlesztése
- meleg, elfogadó légkör, énkép erősítése
- élményszerző programok szervezése

Dokumentáció: egyéni fejlődési naplóba a tapasztalatok rögzítése

Műhelyek: csoportban vagy csoportközi szervezéssel

- óvodapedagógus ajánlására, a gyermek érdeklődése valamint a szülői kérés alapján (rugalmasság) kerülhetnek be a gyermekek
- programszerű, tervezett komplex fejlesztés megvalósítása
- speciális kiemelkedő képességek kibontakozására teret biztosít
- a tapasztalat, a tevékenység a fontos, nem a teljesítmény!
- az öröm, a motiváció fenntartása lényeges

Tehetséggondozó műhelyek

- Néptánc - Vezetője: Óvodánként 1 fő óvodapedagógus
- Gyermekjóga

A tehetséggondozó műhely dokumentációja:

Éves terv, amitől igény szerint el lehet térni.

Nyomon követés:

- „Tehetségútlel” – információ átadása a következő intézmény pedagógusának (pl. művészeti tagozatos iskola néptánc pedagógusának).
- Látogatás az iskolába, fellépések megtekintése.

A napi tevékenységekbe ágyazott gazdagító programokban résztvevő tehetségigéretes gyermekeket a következő speciális képességek szerint próbáljuk csoportosítani.

A területek a következők lehetnek:

- Kiváló rajzkészség,
- Zenei hallás, ritmusérzék, hangterjedelem
- Matematikai képesség
- Anyanyelv-kommunikációs képesség
- Testi ügyesség, tánc-harmonikus mozgás, versenysportra való alkalmasság,
- Kiemelkedő szociális képesség, vezetői képesség

Célunk, hogy a kiválóan kreatív, átlag feletti intellektuális és az ehhez kapcsolódó nagyfokú motivációval rendelkező tehetségigéreteseknek olyan tanulási helyzeteket teremtsünk, ami a tág érdeklődési területüket kielégíti, illetve tovább bővíti. Közben kérdéskultúrájukat, logikus gondolkodásukat, problémamegoldó képességüket, memóriájukat és kifejezőkészségüket is fejlesztjük.

Különösen hasznos lehet, hogy a gyermekek egymásról különböző képességeikről sokféle információt gyűjtsenek be, a képességek által minél több tehetségterülettel találkozhatnak. A gazdagító programban résztvevő gyermekeknél nem a teljesítményeket várjuk tőlük, hanem az új élmények szerzése a lényeg, a többi különböző kreatív tulajdonságokat hordozó gyermekek által.

Az óvodai komplex tehetséggondozó programok kidolgozása

- 2017-2018 nevelési évben 2 tehetségműhelyt indítottunk be, az egyéni megfigyeléseink alapján: zene-tánc és mozgás területen.
- Ennek a két műhelynek tudtuk megteremteni azokat a feltételeit, amelyeket , szakszerűen tudunk ellátni.
- Heti egy alkalommal az intézmény rendszerében délelőttönként működtetjük a műhelyeinket, 30-40 perces időtartamban, a gyermekek és a szülők nagy megelégedésére.
- Minden lehetőséget megragadunk ahhoz, hogy szakmai, elméleti képzéseken tudjunk résztvenni.
- Munkaterv alapján dolgozunk, témáinkhoz olyan szervezési feladatokat valósítunk meg, amely a gyermekek erős és gyenge oldalát is fejleszti.
- Lehetőséget teremtünk, azoknak a gyermekeknek is a részvételre (SNI, BTM), akik csak rövid ideig terhelhetők, de ezen a területen tehetségigéretesek.
- Műhelyvezetőinkre jellemző a feldolgozandó témák, részletes és alapos előkészítése, feldolgozása.

3. sz. Melléklet

Néptánc munkaterv (ajánlás)

Idő	Bemelegítés Ritmika	Ének Mondóka	Tánc	Játék	Megjegyzés
Szeptember	Egyenletes járás - taps nélkül - taps kísérettel - lábujjhegyen - sarkon - külső lábélen - futás - szökdelés - 4/4 ütem ismétlése	- Hull a szilva - Hajdináné - Ecc, pecc - Lementem a pincébe - Alma, alma	- Egyes csárdás - Kettes csárdás	- Szobor játék - Három csillag - Kecske ment a kiskertbe	- Helyük megtalálása - félkörben - sorban - Párok kialakítása
Október	Szeptemberben tanultak szerint + Visszhang ritmusokkal	- A kállói szőlőben - Badacsonyi szőlőhegyen - Ettem szőlőt - Mese, mese - Tücsök koma (Tücsök lakodalom)	- Sarok koppintós - Egyes csárdás - sorban - párban	- Kakasviadal - Cicabál - Páros szoborjáték	Motívumok összefűzése különböző helyzetekben Szüreti hagyományok felelevenítése
November	Ismétlés + - Páros lábon szökdelés forogva - Szökdelés páros és egy lábon	- Hatan vannak - Siess libám - Ez a lábam - A gúnárom elveszett	Csárdás, dobogó és az eddig tanultak összekötése	- Cicavár - Jön a róka - Szobor játék	- Ritmus beszédképesség fejlesztése - Márton napi táncház - Márton napi népszokások
December	- Egyenletes járás - visszafordulás - rugózós - tapssal - Térderősítő gyak. - 4/4 ütem érzékeltetése koppintással	- Megismerni a kanászt - Kis karácsony - Pásztorok, pásztorok - Itt van a szép karácsony - Töröm-töröm a mákot	Lépő dobogó	- Ha én cica volnék - Festékes (ördög, angyal)	Karácsonyi ünnepek - Bethlehemes játék - Régi szokások, néphagyományok
Január	Járásvariációk boka és térdrugózások	- Cickom-cickom - Hoppani deszka hoppani...	Tovahaladó csárdás	- Kőketánc - Tekeredik a kígyó	Új esztendő köszöntése Kapuzók
Február	Kar és hátizom fejlesztés Taps járás közben	- Itt a farsang - Hopp Juliska - Bújj, bújj zöld ág - Kipp-kopp kalapács	Cifra	- Mély kútba... - Seprűs - Szobros játék - Cicabál	Ugrós tánc típus elsajátítása Kiszézés Télbúcsúztatás Néphagyomány őrzés

Március	<ul style="list-style-type: none"> - Járásvariációk - Rugózások - Szökellések kargyakorlatokkal - Csárdás fordulás - Tapsgyakorlat 	<ul style="list-style-type: none"> - Zöld erdőben, zöld mezőben - Ajtó, ablak nyitva van - Azt mondják a cinegék 	Höcögő páros lábbal összekötve pihenővel és cifrával tapssal	<ul style="list-style-type: none"> - Mit játszunk... - Kecskés... - Tüzes kendő - Cicavár 	Húsvéti népszokások
Április	Ismétlések	<ul style="list-style-type: none"> - Icike picike... - Zöld erdőben jártam - Béres vagyok béres... - Béka, béka brekeke - Túró, rekenyő 	<ul style="list-style-type: none"> - Ismétlések - Csárdások - párban - körben - Cifra 	<ul style="list-style-type: none"> - Itt is egy kis kút - Három csillag - Kakasviadal 	Játékfűzés Készülődés anyák napjára Májális
Május	Ismétlések	<ul style="list-style-type: none"> - Két szál pünkösdi rózsa - A pünkösdi rózsa - Sárga rózsa - Kő kút 	<ul style="list-style-type: none"> - Ismétlések - Csárdás - Höcögő - Lépő dobogó - Cifra 	Mit ettél ma? ... Itt ül egy kis kosárban	Pünkösdlés Pünkösdi király és királyné választás